

Strategia Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025

Gmina Cisek – Cieszyn, 2016 r.

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Urząd Gminy Cisek

Zespół Redakcyjny SWIG Delta Partner

Cisek – Cieszyn 2016 r.

Spis treści

Wstęp	5
1. Założenia metodologiczne	6
1.1 Sposób i metody przygotowania Strategii	6
1.2 Obszar i okres realizacji programu.....	8
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza	10
2.1 Lokalizacja i podział administracyjny	10
2.2 Budżet samorządu	14
2.3 Zagospodarowanie przestrzenne i uwarunkowania przyrodnicze	22
2.4 Demografia	24
2.5 Rolnictwo i gospodarka.....	30
2.6 Rynek pracy	38
2.7 Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa	41
2.8 Pomoc społeczna i ochrona zdrowia.....	49
2.9 Edukacja.....	53
2.10 Kultura	58
2.11 Turystyka	61
2.12 Sport.....	64
2.13 Aktywność społeczna.....	65
2.15 Mniejszość niemiecka - działalność i znaczenie	67
3. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań ankietowych	68
3.1 Zagadnienia metodologiczne	68
3.1.1 Charakterystyka respondentów.....	68
3.2 Ocena jakości życia mieszkańców Gminy Cisek.....	71
4. Analiza metodą SWOT i kluczowe problemy strategiczne	80
4. 1 Analiza SWOT.....	80
4.2 Kluczowe problemy strategiczne	83

5. Gmina Cisek 2025 – wizja rozwoju i cele strategiczne	86
5.1 Gmina Cisek – wizja rozwoju	86
5.2 Domeny planowania strategicznego – cele strategiczne	87
6. Strategiczne kierunki działania – poziom operacyjny	93
6.1 Projekty kluczowe	94
7. Zintegrowany wymiar Strategii	103
8. Oddziaływanie na środowisko	106
9. System wdrażania i komunikacji Strategii	107
9.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie strategią	107
9.2 Komunikacja społeczna Strategii	109
9.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji	110
10. Uspołecznienie Strategii	114
Spis wykresów	115
Spis tabel	115
Spis rysunków	116

Wstęp

Dokument *Strategii Rozwoju Gminy Cisek* jest podstawową deklaracją samorządu, w której sformułowane zostały kluczowe kierunki i założenia dla zrównoważonego rozwoju gminy. Wizja rozwoju gminy Cisek zawarta w niniejszym opracowaniu jest efektem połączenia prac warsztatowych, eksperckich oraz wyników uzyskanych w ramach badań społecznych (sondażowych). Przyjęty program działania jest spójny z opracowaniami szczebla regionalnego oraz krajowego. Równocześnie w ramach Strategii uwzględniono możliwości wykorzystania zewnętrznego finansowania projektów rozwojowych, w szczególności w ramach perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Strategię wyróżnia również podejście do oddolnego zarządzania społecznością lokalną, oznaczającą możliwość bezpośredniego reagowania na oddolne potrzeby mieszkańców.

Podstawą prawną dla opracowania i wdrażania Strategii Gminy Cisek na lata 2016-2025 jest Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., która w artykule 18 ust. 2, pkt. 6 wskazuje na kompetencje Rady Gminy w zakresie uchwalania planów gospodarczych. Ustawa pozostawia samorządom dowolność w kwestii metody i formy opracowania tego rodzaju dokumentu.

Działania, których celem było opracowanie Strategii podjęto w styczniu 2016 roku. W ramach działań wykonawczych zawarto umowę ze Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER z Cieszyna, któremu powierzono koordynację prac nad opracowaniem Strategii. Istotą Strategii jest dokonanie gruntownej diagnozy aktualnego stanu samorządu (na płaszczyźnie społecznej, infrastrukturalnej i gospodarczej), jej oceny w kategoriach mocnych i słabych stron oraz wyznaczenie najważniejszych kierunków działań krótko i długofalowych wraz z opisaniem sposobu ich realizacji. Strategia jest zatem kompleksowym dokumentem wspomagającym zarządzanie gminą. Głównym elementem przygotowań Strategii były spotkania warsztatowe, w których udział wzięli Radni, przedstawiciele Urzędu Gminy i instytucji samorządowych, przedstawiciele organizacji społecznych, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Zawarte w niniejszym dokumencie zapisy wynikają zatem wprost z postulatów i ocen sformułowanych przez liderów społeczności lokalnej Ciska, a także stanowią wyraz aspiracji i dążeń samorządu jako wspólnoty mieszkańców.

1. Założenia metodologiczne

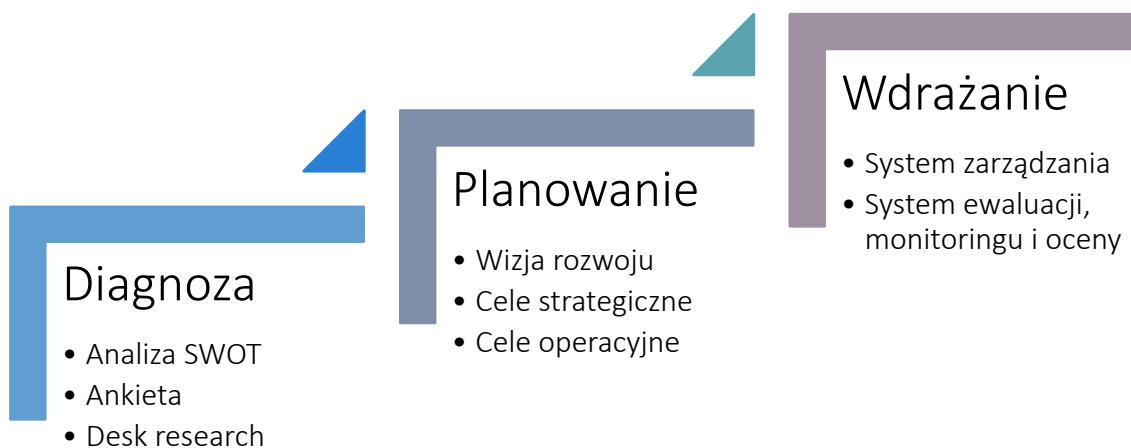
1.1 Sposób i metody przygotowania Strategii

Powszechnie przyjęte teorie planowania strategicznego na poziomie lokalnym wskazują na cztery główne funkcje programów rozwoju:

1. Wybór priorytetów rozwoju oraz głównych metod i instrumentów lokalnej polityki gospodarczej, społecznej i przestrzennej, z uwzględnieniem specyficznych lokalnych uwarunkowań,
2. Racjonalizację bieżących decyzji podejmowanych przez organy samorządu (podporządkowane ich długookresowym priorytetom),
3. Przewidywanie zjawisk krytycznych i punktów zwrotnych (w sensie szans i zagrożeń),
4. Identyfikowanie i aktywizację różnorodnych potencjałów lokalnych na rzecz rozwoju (np. inwestycje publiczne i prywatne realizowane na danym terenie, wykorzystujące kapitał zewnętrzny), kapitał ludzki, społeczny.

Strategia rozwoju jest zatem podstawowym narzędziem służącym efektywnemu zarządzaniu w jednostce samorządu terytorialnego. Strategia tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego (mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz władz gminy) w celu wypracowania wspólnej przyszłości, odpowiadającej ich potrzebom. Poniższa grafika prezentuje klasyczne elementy strategii, jako instrumentu planowania i zarządzania.

Rysunek 1 Elementy Strategii, jako narzędzia planowania i zarządzania

Źródło: opracowanie własne

Prezentowana Strategia obejmuje zbiór kompletnych informacji dotyczących założeń dla działania Gminy Cisek do 2025 roku w następującym zakresie:

1. Wizji rozwoju – głównego założenia rozwojowego Gminy Cisek,
2. Kluczowych problemów strategicznych,
3. Celów strategicznych – kierunków aktywności samorządu,
4. Celów operacyjnych – programów działania na rzecz urzeczywistnienia wizji,
5. Systemu monitoringu i aktualizacji planów wdrożeniowych.

Pierwszym etapem podjętych prac było sprecyzowanie wizji rozwoju Gminy Cisek, która określa horyzontalny kierunek jej rozwoju. Cele oraz poszczególne plany strategiczne stanowią narzędzia skutecznego urzeczywistniania przyjętej wizji. Następnie zidentyfikowano ograniczenia i szanse rozwojowe (analiza SWOT). Opracowano je przy wykorzystaniu dokumentów i danych z lat poprzednich (zarówno na bazie statystyk publicznych, jak i danych udostępnionych przez Urząd Gminy Cisek). Analiza zawiera dane możliwie szczegółowe, a zarazem aktualne, które zostały również wstępnie uporządkowane na potrzeby ich prezentacji. Równocześnie w ramach prac diagnostycznych przeprowadzono badania społeczne metodami sondażowymi, dzięki czemu mieszkańcy gminy mogli bezpośrednio wypowiedzieć się na temat oczekiwań, identyfikowanych problemów rozwojowych, pożądanых kierunków działania samorządu. Kolejnym krokiem było określenie celów strategicznych dla Gminy Cisek, wskazujących na obszary planowania (domeny strategiczne) oraz wyznaczające ogólne ramy dla prac nad kierunkami działań. Osiągnięcie celów strategicznych stanowi podstawowy wskaźnik stopnia realizacji misji gminy. Cele te wyznaczają obszary dla formułowania planów operacyjnych i wskazywania konkretnych działań. Na etapie definiowania celów strategicznych wyodrębnia się tzw. domeny planowania strategicznego, które mają na celu wyznaczenie linii demarkacyjnej pomiędzy poszczególnymi kierunkami rozwoju.

Precyzyjne wytyczenie kierunków rozwoju zakłada możliwie szerokie wykorzystanie potencjału gminy zarówno w sensie przestrzennym, jak i społecznym czy infrastrukturalnym. Główny nacisk położono na opracowanie planów wdrożeniowych (operacyjnych), co do których można określić termin realizacji, określenie środków, które będą wykorzystywane do realizacji danego zadania oraz podmiotu realizującego konkretny plan. Plany te zostały opracowane na warsztatach metodą „burzy mózgów” i podane do weryfikacji zespołowi SWIG DELTA PARTNER, a także pracownikom Urzędu Gminy. Strukturę tego planu strategicznego przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 2 Struktura Strategii Rozwoju Gminy Cisek

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, Strategia Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025 została przygotowana z uwzględnieniem następujących, podstawowych założeń metodologicznych:

- Charakter wieloletni – planowanie w odniesieniu do prognoz i trendów, w okresie spójnym z dokumentami programowymi wyższego szczebla,
- Analiza SWOT – określenie zasobów i barier rozwojowych,
- Uczestnictwo (otwartość) – zaangażowanie w pracę nad Strategią różnych środowisk, mieszkańców i zainteresowanych podmiotów,
- Praca warsztatowa – organizacja spotkań gwarantujących wypracowywanie rozwiązań w toku wymiany poglądów i opinii lokalnych liderów,
- Oddolność – polegająca na uwzględnianiu postulatów, propozycji pochodzących od mieszkańców w drodze warsztatów, badań sondażowych lub propozycji projektów nadesłanych drogą elektroniczną,
- Konsultacje społeczne – poddanie zapisów Strategii ocenie mieszkańcom Gminy Cisek (konsultacje bezpośrednie oraz internetowe).

1.2 Obszar i okres realizacji programu

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego jest podstawowym narzędziem służącym efektywnemu zarządzaniu na poziomie lokalnym. Celem działania samorządu gminnego jest w pierwszej kolejności zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, a także stymulowanie rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Samorząd lokalny posiada narzędzia służące realizacji tych celów (zarówno w wymiarze finansowym, jak i instytucjonalnym), napotyka też różnorodne bariery i ograniczenia (wewnętrzne, jak i zewnętrzne), które obniżają skuteczność podejmowanych działań. Planowanie strategiczne w wymiarze wieloletnim daje możliwość optymalnego wykorzystania zasobów do realizacji najbardziej potrzebnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego zadań.

Niniejsza Strategia zawiera sprecyzowany program rozwoju społecznego oraz gospodarczego, obejmujący cele oraz plany strategiczne Gminy Cisek – samorządu rozważanego jako całość, lecz przy uwzględnieniu niejednorodnego charakteru potrzeb mieszkańców. Tym samym Strategia będzie realizowana w granicach administracyjnych samorządu i winna uwzględniać specyfikę problemów, z którymi stykają się jej mieszkańcy. Głównymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację Strategii będą Wójt Gminy Cisek oraz Rada Gminy w Cisku, której skład odpowiada także wewnętrznej strukturze terytorialnej gminy.

Za okres realizacji Strategii Rozwoju Gminy Cisek określono lata 2016-2025. Wybór takiego przedziału czasowego pozwala na realne wdrożenie precyzyjnie zaplanowanych i określonych celów strategicznych (w tym horyzoncie czasowym możliwe jest skuteczne zarządzanie). Tym samym Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Cisek spełniać będzie inną istotną funkcję – będzie stanowić pierwotne źródło uzasadnienia w kontekście procesu pozyskiwania środków pomocowych w ramach podejmowanych projektów i zadań. Strategia ma również charakter operacyjny – oznacza to, że może stanowić narzędzie wspierające systematyczne wdrażanie zaplanowanych celów i zadań. Wraz ze skutecznym systemem monitoringu Strategia ma służyć strukturom samorządu do efektywnego zarządzania rozwojem Gminy Cisek w oparciu o własny potencjał i możliwości, w bezpośredniej relacji do zidentyfikowanych w toku prac diagnostycznych potrzeb mieszkańców, a także znacząco wpływać na skuteczność sięgania po dostępne środki zewnętrzne, głównie w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

2. Diagnoza społeczno-gospodarcza

2.1 Lokalizacja i podział administracyjny

Gmina Cisek jest gminą wiejską należącą do powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, położoną w południowo-wschodniej części województwa opolskiego. Gmina powstała w 1973 roku z połączenia gromadzkich rad narodowych w okolicznych wioskach. Gmina Cisek zajmuje powierzchnię 71 km², co stanowi 11,36% powierzchni powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego oraz 0,75 % ogólnej powierzchni województwa opolskiego, a liczba jej mieszkańców na koniec 2014 roku wynosiła 5 790 osób.

Rysunek 3 Podział administracyjny powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego

Źródło: kędzierzynskokozielski.e-mapa.net

Północna część terenów gminy leży w pradolinie rzeki Odry, a część południowa na granicy płaskowyżu raciborsko-głubczyckiego, będącego przednóżkiem Gór Opawskich. Obszar gminy graniczy od wschodu z Gminą Bierawa, od południa z Gminą Kuźnia Raciborska i Rudnik (województwo Śląskie), od południowo-zachodu z Gminą Polska Cerekiew, od północno-zachodu z Gminą Reńska Wieś oraz od północy z miastem Kędzierzyn-Koźle. W skład gminy wchodzi 14 sołectw (jednostek pomocniczych samorządu Gminy Cisek): Błażejowice, Cisek, Dzielnica, Kobylice, Landzmiernie, Łany, Miejsce Odrzańskie, Nieznaszyn, Podlesie, Przewóz, Roszowice, Roszowski Las, Steblów i Sukowice. Gmina Cisek charakteryzuje się stosunkowo mało urozmaiconą rzeźbą terenu, co wynika z położenia, znacznej części jej obszaru, w obrębie obniżenia Kotliny Raciborskiej. Urzeźbienie zwiększa się

znacząco na terenie wschodniej skrajni wysoczyzny Płaskowyżu Głubczyckiego, obejmującej południowo-zachodnią część terenu gminy. Na terenie Gminy Cisek dominuje rzeźba niskofalista i niskopagórkowata (o przeważających spadkach 1-3"), która występuje na 50% powierzchni użytków rolnych. Rzeźba płasko równinna (o przeważających spadkach 0-1"), występuje na 25% powierzchni, a falista i pagórkowata występuje na 23% powierzchni. Tylko na 1% powierzchni spotykamy rzeźbę wysokofalistą i wysokopagórkowatą.

Ponad 91,22% (6 848 ha) powierzchni Gminy Cisek stanowią użytki rolne. Wartość ta znacznie przewyższa procentowy udział powierzchni przeznaczonej pod użytki rolne w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (62,75%) oraz w województwie opolskim (63,87%). W gminie dominują gleby lessowe, położone w miejscach płaskich lub na niewielkich skłonach terenu, charakteryzujące się średnią przepuszczalnością i średnią przewiewnością oraz zdolnością zatrzymywania i magazynowania wystarczającej ilości wody niezbędnej dla rozwoju roślin. Na dużym areale gruntów rolnych występują gleby okresowo podmokłe, które zajmują w gminie 33,8 % użytków rolnych. Występują one najczęściej na nisko położonych terenach doliny rzeki Odry, gdzie gęstość cieków wodnych jest bardzo duża. Najczęściej stanowią one użytki zielone, okresowo podmokłe, pełniące bardziej funkcję ekologiczną niż gospodarczą.

Gmina Cisek charakteryzuje się bardzo niskim stopniem lesistości – lasy stanowią jedynie 1,27% powierzchni gminy. Lasy i grunty leśne zajmują 90,0 ha co sprawia, że gmina jest jedną z najbardziej bezleśnych gmin województwa opolskiego.

Tabela 1 Powierzchnia geodezyjna Gminy Cisek według kierunków wykorzystania w porównaniu do powiatu i województwa w 2014 roku

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania [ha]								
Jednostka terytorialna	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne razem	Grunty leśne oraz zadrzew. i zakrzewione razem	Grunty pod wodami razem	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	Użytki ekologiczne	Nieuzyski	Tereny różne
Województwo opolskie	941 187	601 109	262 799	13 034	57 119	428	3 957	2 741
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	62 513	39 227	15 799	1 308	5 449	22	288	420
Gmina Cisek	7 108	6 484	90	122	342	0	35	35
Udział [%] w powierzchni ogółem województwa, powiatu, gminy								
Województwo opolskie	100,00%	63,87%	27,92%	1,38%	6,07%	0,05%	0,42%	0,29%
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	100,00%	62,75%	25,27%	2,09%	8,72%	0,04%	0,46%	0,67%
Gmina Cisek	100,00%	91,22%	1,27%	1,72%	4,81%	0,00%	0,49%	0,49%

Źródło: dane GUS

Bardzo dobre warunki środowiska przyrodniczego, bezleśność obszaru gminy oraz duża powierzchnia użytków rolnych sprawiły, że podstawową funkcją gminy jest rolnictwo. Dodatkowo ogólny wskaźnik oceniający warunki wodne gleb, dla Gminy Cisek, wynosi 8,4 punktów w skali 10-cio punktowej, co wskazuje na bardzo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy ma sąsiedztwo z miastem Kędzierzyn-Koźle – jednym z ważniejszych ośrodków przemysłowych w Polsce oraz przynależność do Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego, grupującego 11 samorządów powiatu strzeleckiego i kędzierzyńsko-kozielskiego, powołanego w celu wspólnych działań związanych z gospodarką, turystyką i infrastrukturą. Podstawą dla jego powstania i funkcjonowania są istniejące więzi społeczno-gospodarcze pomiędzy Kędzierzynom-Koźlem, a Strzelcami Opolskimi, a także wspólna historia i uwarunkowania społeczno-środowiskowe. Subregion powołano dla efektywniejszego wykorzystania środków europejskich.

Rysunek 4 Mapa Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego

Źródło: opracowanie własne

Układ komunikacyjny, Gminy Cisek, oparty o drogę relacji Kędzierzyn-Koźle – Cisek – Łany – Racibórz stwarza dogodne połączenie z najbliższymi ośrodkami miejskimi. Połączenie dróg z sąsiadującą trasą międzyregionalną nr 45 relacji Rybnik – Opole w sposób zasadniczy ułatwia dojazd. Z Gminy Cisek do stolicy województwa – Opola jest 60 km, a do granicy z Czechami 35 km.

Rysunek 5 Gmina Cisek – mapa poglądowa

Źródło: www.google/maps

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Cisek wskazuje, że strukturę przestrzenną gminy charakteryzują:

- stosunkowo duże obszary użytków czysto rolnych,
- niski stopień zalesienia,
- znaczny stopień zurbanizowania gminy.

W dniu 16 lutego 1996 roku Rada Gminy Cisek podjęła uchwałę nr XVI/72/96 w sprawie wizerunku herbu Gminy Cisek. Podstawową barwą herbu od dolnej płachty jest zieleń, a następnie błękit i złoto. Całość tworzy scenę wyniesienia złotego orła śląskiego domu Piastów opolskich, w cisowym wieńcu przez złotą rybkę – rybopodobne zwierzątko pozostające w ruchu prawoskrętnym. Orła wieńczy czerwona mitra książęca w konstrukcji złotej. W klejnocie nad tarczą – w wieńcu cisu – w czerwonym owalu znajduje się srebrny ośmiorożny krzyż – krzyż maltański

Organami Gminy Cisek z mocy ustawy są Wójt i Rada Gminy, a siedzibą jest Cisek (Urząd Gminy Cisek, ul. Planetorza 52). Jednostkami organizacyjnymi Gminy Cisek są:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

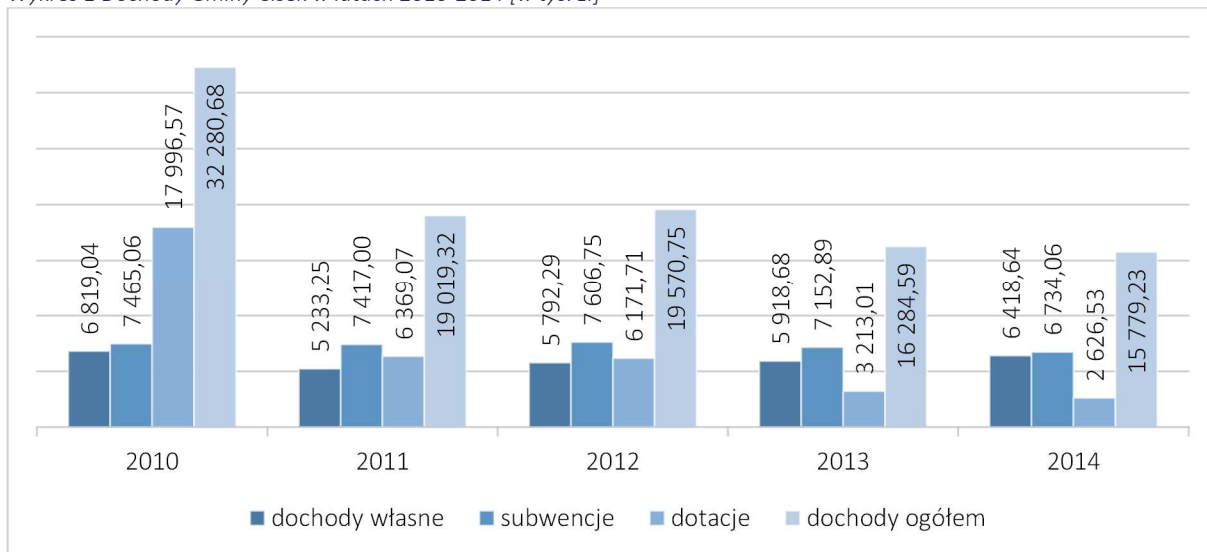
- Gminne Przedszkole w Cisku,
- Gminne Przedszkole w Łanach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Landzmierzu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Łanach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Roszowickim Lesie,
- Publiczne Gimnazjum w Cisku,
- Gminny Ośrodek Kultury w Cisku.

Gmina Cisek współtworzy formalne partnerstwo publiczno-gospodarczo-społeczne, jako członek Lokalnej Grupy Działania „Euro Country”, której przedmiotem działania jest wdrażanie Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla obszaru gmin: Bierawa, Cisek, Głogówek, Lubrza, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś. Misją LGD Euro-Country jest działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru gmin Bierawa, Cisek, Głogówek, Lubrza, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś poprzez budowanie silnej lokalnej koalicji partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych oraz rozwój turystyki wiejskiej. Wspólnym elementem dziedzictwa kulturowego obszaru LGD są liczne obiekty materialne o wartościach kulturowych oraz niematerialne. Potencjałem gospodarczym jest rolnictwo, w którym znajduje zatrudnienie wiele osób z terenu, stąd konieczność różnicowania gospodarki wiejskiej, poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu i zmiany kwalifikacji zawodowych.

2.2 Budżet samorządu

Gospodarka finansowa gminy jest bardzo istotna ze względu na fakt, iż to ona determinuje rozwój gminy, a dodatkowo obraz stanu finansów jest syntetycznym wyrazem potencjału rozwoju gospodarczego każdego podmiotu prowadzącego działalność prorozwojową. W analizowanym okresie (lata 2010-2014) dochody Gminy Cisek uległy spadkowi. W 2010 roku gmina odnotowała najwyższe dochody (ponad 32 mln zł) w okresie analizowanych pięciu lat, ze względu na otrzymanie dotacji celowych z budżetu państwa w wysokości ponad 17 mln zł. W kolejnych dwóch latach dochody gminy utrzymywały się na stałym poziomie – ok. 19 mln zł. W 2013 i 2014 roku wysokość dochodów gminy uległa zmniejszeniu. Dochody Gminy Cisek od 2012 do 2014 roku zmalały o 19,37% (ok. 3,8 mln zł). Wysokości kwot subwencji dla Gminy Cisek, w badanych pięciu latach, utrzymuje się na ustabilizowanym poziomie. Od 2011 roku widoczny jest wzrost dochodów własnych gminy. Poziom dochodów własnych w roku 2014 był o 22,65% wyższy niż w 2011 roku. Niewątpliwie ma na to wpływ wzrost kwot udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochody od osób fizycznych) oraz wpływy z podatku od nieruchomości, które systematycznie wzrastają w analizowanym okresie.

Wykres 1 Dochody Gminy Cisek w latach 2010-2014 [w tys. zł]

Źródło: dane GUS

W tabeli poniżej zestawiono dochody ogółem i dochody własne Gminy Cisek w przeliczeniu *per capita*. Wartość dochodów własnych na 1 mieszkańca w gminie od roku 2011 systematycznie wzrasta. Na przestrzeni lat 2011-2014 wartość dochodów własnych *per capita* wzrosła o 26,80%. Dochody własne jakie generuje budżet Gminy Cisek w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w roku 2014, mają niższą wartość niż średnia dla gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, wynosząca 1 450,70 zł. Niższe wpływy do budżetu, kwalifikowane jako dochody własne w przeliczeniu na mieszkańca, wynikać mogą z rolniczego charakteru gminy, braku większych zakładów przemysłowych oraz niższej dynamiki przyrostu liczby mieszkańców.

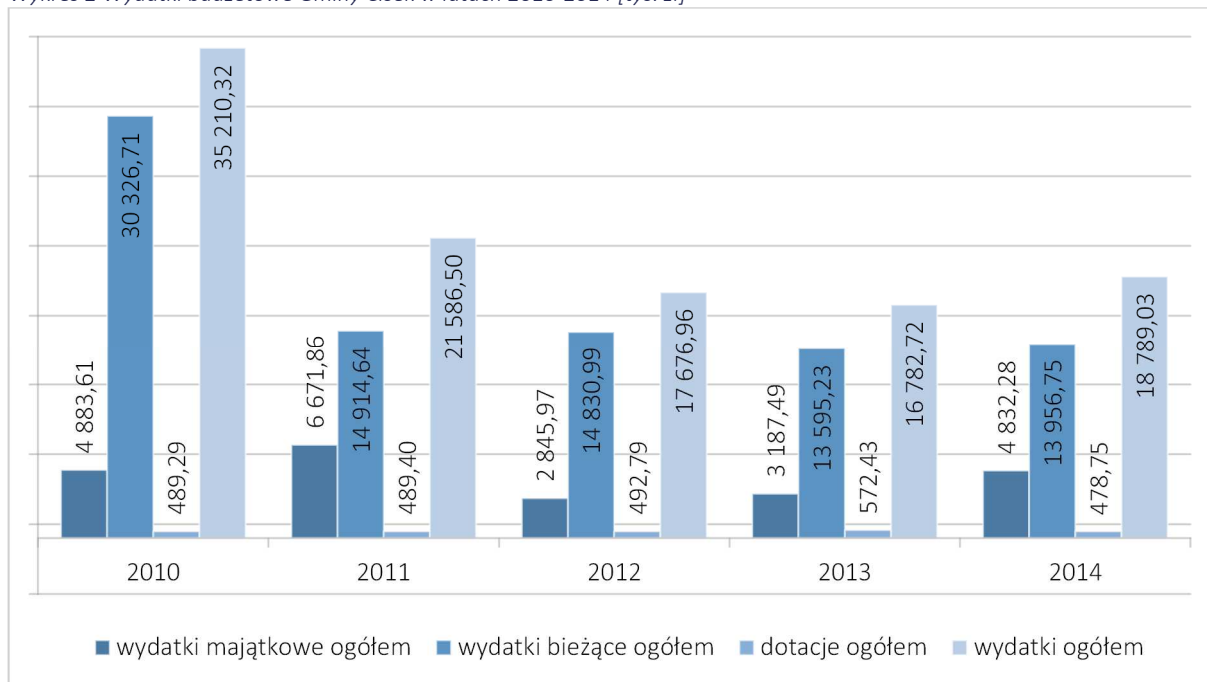
Tabela 2 Dochody na mieszkańca – porównanie Gminy Cisek i średniej dla gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego [zł]

	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Cisek					
Ogółem	5 349,80	3 173,59	3 284,23	2 769,96	2 721,96
Dochody własne	1 130,10	873,23	972,02	1 006,75	1 107,23
Średnia dla gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (Gminy wiejskie: Bierawa, Cisek, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś)					
Ogółem	3 325,14	3 078,17	3 424,23	3 305,43	3 315,32
Dochody własne	1 208,30	1 262,69	1 367,27	1 419,64	1 450,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki budżetowe Gminy Cisek w poszczególnych latach są proporcjonalne do dochodów gminy przeanalizowanych powyżej. W 2010 i 2011 roku poziom wydatków był najwyższy, na przestrzeni analizowanych pięciu lat i wynosił odpowiednio ponad 35 mln zł i ponad 21 mln zł. Wtedy też gmina wykazywała największą aktywność inwestycyjną.

Wykres 2 Wydatki budżetowe Gminy Cisek w latach 2010-2014 [tys. zł]

Źródło: dane GUS

Odsetek wydatków na inwestycję, w latach 2010-2011, wynosił odpowiednio 13,87% (4 883 609,38 zł) oraz 30,91% (6 671 862,00 zł). W latach 2012-2014 wydatki zmniejszyły się w stosunku do dwóch lat poprzednich. Wydatki gminy, w 2014 roku, są o 12,95% mniejsze niż w 2011 roku. Mimo mniejszych wartości wydatków w latach 2012-2014 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach gminy ogółem ulegał stałemu wzrostowi (2012 rok – 16,10%, 2013 rok – 18,99%, 2014 rok – 25,7%). Można zatem stwierdzić, że Gminę Cisek charakteryzuje duża aktywność inwestycyjna. Wydatki bieżące gminy w latach 2011-2014, na które w zdecydowanej większości składają się na wynagrodzenia pracowników samorządowych, utrzymywały się na stałym poziomie. W tabeli poniżej wskazano najważniejsze inwestycje zrealizowane w Gminie Cisek w latach 2010-2014.

Tabela 3 Najważniejsze inwestycje w Gminie Cisek w latach 2010-2014

Inwestycje w gminie Cisek	Kwota przeznaczona na inwestycje
2010 rok	
<ul style="list-style-type: none"> – modernizacja świetlic wiejskich w Podlesiu i Przewozie, – budowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych Roszowicki Las - Nieznaszyn, – budowa odcinka drogi transportu rolnego w Łanach, – modernizacja popowodziowa ulic Nowej i Harcerskiej w Cisku, – budowa budynku wielofunkcyjnego z infrastrukturą w Łanach, – modernizacja budynku komunalnego w Roszowicach, – urządzenie placu zabaw w Cisku, – ukończenie placu przy Domu Wiejskim w Nieznaszynie, – modernizacja popowodziowa SP Landzmiery, SP Roszowicki Las, Gimnazjum w Cisku i GOK w Cisku. 	4 185 236 zł, w tym dotacje 664 840 zł
2011 rok	
<ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie placu zabaw w Miejscu Odrzańskim, – projekt „Opolska Szkoła”, – budowa kanalizacji sanitarnej w Kobylicach, – modernizacja ciągów komunikacyjnych w Cisku, Miejscu Odrzańskim, 	6 549 835 zł, w tym dotacje 4 563 760 zł

<ul style="list-style-type: none"> Podlesiu, Landzmierzu i Roszowicach, – modernizacja placu w Błażejowicach i remizy OSP w Roszowickim Lesie, – modernizacja popowodziowa przedszkola w Kobylicach, – modernizacja budynku socjalnego w Przewozie, „Orlik” w Roszowickim Lesie, – modernizacja dachu w budynku komunalnym w Steblowie. 	
2012 rok	
<ul style="list-style-type: none"> – przebudowa rowu w Roszowicach, – przebudowa ulic: Nowej w Cisku, Długiej w Przewozie, Ogrodowej w Roszowickim Lesie i Górnej w Łanach, – przebudowa przepustów na drogach gminnych, – przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Łanach, – zagospodarowanie placu przy UG w Cisku, – zagospodarowanie placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w Przewozie, – budowa Publicznego Przedszkola w Cisku, – budowa dodatkowych punktów oświetleniowych w Łanach i innych miejscach w gminie. 	2 704 828 zł, w tym dotacje 1 860 262 zł
2013 rok	
<ul style="list-style-type: none"> – budowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych Dzielnica - Łany, – modernizacja świetlicy wiejskiej w Miejscu Odrzańskim, – zagospodarowanie placu rekreacyjnego przy świetlicy wiejskiej w Roszowickim Lesie, – zagospodarowanie centrów wsi Landzmiierz, Łany, Nieznaszyn i Roszowice, – utworzenie szkolnego placu zabaw przy SP w Roszowickim Lesie. 	1 628 381 zł, w tym dotacje 486 029 zł
2014 rok	
<ul style="list-style-type: none"> – budowa drogi gminnej w Cisku, – modernizacja drogi gminnej Cisek - Roszowicki Las, – budowa kanalizacji sanitarnej w Landzmierzu, – modernizacja budynku komunalnego w Dzielnicy, – przebudowa budynku komunalnego w Cisku, – budowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Cisku, – przebudowa drogi gminnej Cisek – Steblów. 	-

Źródło: oficjalna strona Gminy Cisek, cisek.pl

Poniżej zestawiono wydatki, jakie poniosła Gmina Cisek w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2010-2014. Podając za GUS, w 2014 roku, wydatki budżetowe na mieszkańca wyniosły 3 241,16 zł i były wyższe o 13,54% niż w roku 2013. Wzrost wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca związany jest z powszechnie obserwowanym zjawiskiem spadku liczby ludności. Wydatki na oświatę i wychowanie, w latach 2010-2013, wykazywały stałą tendencję wzrostową, jednakże w 2014 roku odnotowano spadek tych wydatków o 16,09% w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 4 Wydatki Gminy Cisek w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2010-2014 [zł]

Wydatki	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	5 835,32	3 601,95	2 966,43	2 854,69	3 241,16
Na oświatę i wychowanie	1 079,89	1 104,94	1 404,81	1 459,93	1 224,93
Na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	111,04	48,39	69,84	81,80	65,35

Źródło: dane GUS

W strukturze wydatków, budżetu Gminy Cisek za 2014 roku dominują wydatki na oświatę i wychowanie (dział 801 budżetu). W 2014 roku na ten cel wydano ponad 7 mln zł, co stanowiło 37,79% ogółu wydatków. Drugie w kolejności są wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska – 14,80% wydatków budżetowych, a następnie wydatki na pomoc społeczną – 11,06% oraz na transport i łączność – 10,69%.

Tabela 5 Wydatki ogółem wg działów klasyfikacji budżetowej Gminy Cisek w 2014 roku

Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej	PLN	%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	7 100 899,22	37,79%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 780 064,74	14,80%
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 077 416,08	11,06%
Dział 600 - Transport i łączność	2 008 466,00	10,69%
Dział 750 - Administracja publiczna	1 945 127,36	10,35%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	865 976,57	4,61%
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	454 075,29	2,42%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	403 212,99	2,15%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	378 814,98	2,02%
Dział 758 - Różne rozliczenia	270 929,14	1,44%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	144 221,59	0,77%
Dział 926 - Kultura fizyczna	132 230,55	0,70%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	70 046,73	0,37%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	63 078,56	0,34%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	46 834,39	0,25%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	34 515,00	0,18%
Dział 710 - Działalność usługowa	8 330,00	0,04%
Dział 020 - Leśnictwo	3 988,40	0,02%
Razem	18 788 227,59	100,00%

Źródło: dane GUS

Wskaźniki wydatków budżetowych

Opracowanie pt. „Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2012-2014” opublikowane przez Departament Finansów Samorządu Terytorialnego Ministerstwa Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/), rekomenduje obrazowanie budżetów samorządów w ujęciu wskaźnikowym, dając możliwość obiektywnego i mierzalnego zobrazowania budżetu gminy. Do analiz przyjmowane są następujące wskaźniki:

- udział dochodów bieżących w dochodach ogółem (W_{B1}), który wskazuje, jaką część dochodów ogółem stanowią dochody bieżące,
- udział dochodów własnych w dochodach ogółem (W_{B2}), który wskazuje, jaką część dochodów ogółem stanowią dochody własne,

- udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (W_{B3}), który pokazuje udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (W_{B3}) określa stopień, w jakim jednostka mogłaby zaciągnąć nowe zobowiązania, w stosunku do osiągniętych dochodów. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika tym większe są możliwości inwestycyjne lub większa możliwość zwiększenia wydatków bieżących. Ujemna wartość wskaźnika wskazuje na to, że jednostka samorządu terytorialnego nie wypracowuje nadwyżki operacyjnej,
- udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (W_{B4}), który wskazuje, jaką część wydatków ogółem stanowią wydatki majątkowe,
- obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń (W_{B5}), który wskazuje, jaką część wydatków bieżących stanowią wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń,
- udział nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem (W_{B6}), który wskazuje udział nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem. Ujemna wartość wskaźnika wskazuje, że jednostka samorządu terytorialnego nie wypracowuje nadwyżki operacyjnej, a osiągnięte dochody ze sprzedaży majątku nie wystarczają na pokrycie deficytu operacyjnego,
- wskaźnik samofinansowania (W_{B7}), który wskazuje stopień, w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi, czyli zdolność do samofinansowania. Im wyższa jest ta relacja tym mniejsze ryzyko utraty płynności finansowej w związku z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia, jednak jego wysoka wartość może również świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości.

Udział dochodów bieżących w dochodach ogółem (W_{B1}), to iloczyn dochodów ogółem i dochodów bieżących (dochody niebędące dochodami majątkowymi). W 2014 roku w Gminie Cisek wyniósł 94,8% i był wyższy od tego zanotowanego w 2012 roku (82,7%). Oznacza to, że 5,2% budżetu gminy w 2014 roku stanowiły dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku lub dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Im niższy wskaźnik dochodów bieżących tym większa aktywność gminy w obszarze inwestycji majątkowych. Udział dochodów własnych w ogółu dochodów (W_{B2}) dla Gminy Cisek w 2014 roku wyniósł 40,7% i był jednym z niższych spośród gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (najniższy był w Gminie Reńska Wieś). Oznacza to, że zdecydowana większość dochodów gminy pochodzi z subwencji i dotacji, a nie jest generowana przez podatki.

Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (W_{B3}) wyniósł 6,3% i był najniższy spośród gmin powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego. Im wyższa wartość tego wskaźnika tym większe są możliwości inwestycyjne lub większa możliwość zwiększenia wydatków bieżących.

Obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń W_{B5} przybiera we wszystkich gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego wartości zbliżone – od 47,1% do 54,0%. W Gminie Cisek wynosi ono 52,8%. Udział nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem W_{B6} ma wartość dodatnią i wynosi 7,1%. Wskaźnik ten pokazuje udział nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem. Wskaźnik samofinansowania W_{B7} wskazuje stopień, w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi. Dla Gminy Cisek wynosi on 37,7% i jest najniższy spośród gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego. Oznacza to z jednej strony, że gmina może stracić płynność finansową, a z drugiej potwierdza aktywność inwestycyjną jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 6 Wartości wskaźników w gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego za lata 2012-2014

Nazwa JST	W_{B1}			W_{B2}			W_{B3}			W_{B4}		
	Udział dochodów bieżących w dochodach ogółem ($W_{B1} = Do/Db$, gdzie: Do – dochody ogółem, Db – dochody bieżące (dochody niebędące dochodami majątkowymi))			Udział dochodów własnych w dochodach ogółem: $WB2 = Do/Dw$, gdzie: Do – dochody ogółem, Dw – dochody własne			Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem $WB3 = Do/No$ gdzie: No – nadwyżka operacyjna (dodatnia wartość wyniku bieżącego będącego różnicą dochodów bieżących i wydatków bieżących), Do – dochody ogółem			Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem $WB4 = Wo/Wm$, gdzie: Wm – wydatki majątkowe, Wo – wydatki ogółem		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Reńska Wieś	85,0%	84,7%	75,4%	37,1%	37,1%	34,2%	18,5%	15,3%	11,4%	23,4%	29,6%	43,8%
Bierawa	96,7%	95,3%	87,8%	50,7%	53,4%	46,9%	8,3%	11,2%	11,2%	21,3%	24,4%	8,3%
Cisek	82,7%	91,5%	94,8%	29,6%	36,3%	40,7%	6,9%	8,0%	6,3%	16,1%	19,0%	25,7%
Pawłowiczki	94,2%	95,8%	89,9%	37,5%	45,1%	40,8%	19,4%	18,2%	9,5%	23,4%	33,9%	12,8%
Polska Cerekiew	66,8%	68,3%	83,0%	43,5%	42,6%	54,0%	19,2%	12,0%	7,5%	50,3%	38,6%	28,7%
Nazwa JST	W_{B5}			W_{B6}			W_{B7}					
	Obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń $WB5 = Wb/Ww$, gdzie: Ww – wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, Wb – wydatki bieżące (wydatki niebędące wydatkami majątkowymi)			Udział nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem $WB6 = Do/No + Sm$ gdzie: Do – dochody ogółem, Sm – dochody ze sprzedaży majątku, No – nadwyżka operacyjna			Obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń $WB5 = Wb/Ww$, gdzie: Ww – wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, Wb – wydatki bieżące (wydatki niebędące wydatkami majątkowymi)					
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014			
Reńska Wieś	50,5%	53,5%	54,0%	18,8%	16,1%	12,2%	164,7%	105,0%	80,1%			
Bierawa	50,4%	51,9%	48,3%	8,9%	12,2%	11,8%	48,3%	58,8%	339,9%			
Cisek	47,7%	53,9%	52,8%	6,9%	8,1%	7,1%	166,5%	84,4%	37,7%			
Pawłowiczki	52,6%	49,5%	47,1%	19,7%	20,1%	10,2%	111,0%	56,3%	165,7%			
Polska Cerekiew	52,6%	50,7%	51,9%	19,3%	12,1%	9,5%	108,5%	123,4%	80,1%			

Źródło: wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2012-2014

2.3 Zagospodarowanie przestrzenne i uwarunkowania przyrodnicze

Podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy i ukazującym gospodarcze i przestrzenne perspektywy rozwoju samorządu jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, które jest wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i służy koordynacji ustaleń tych planów. Cele strategiczne, dla zapewnienia rozwoju przestrzennego i gospodarczego Gminy Cisek, wskazane w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Cisek* (Nr XXXVII/217/2002 Rady Gminy Cisek z dnia 9 października 2002r.) są następujące:

1. Zapewnienie pożądanych warunków bezpieczeństwa ludności i mienia w przypadku klęski żywiołowej,
2. Zahamowanie degradacji i obudowa systemu ekologicznego w sposób zapewniający jego prawidłowe funkcjonowanie oraz zmniejszenie stopnia zagrożenia powodziowego.
3. Kreowanie wielofunkcyjnego i bezpiecznego rozwoju gospodarczego, podporządkowanego warunkom naturalnym i uwzględniającego stopień zagrożenia powodzią,
4. Rozwój zrównoważony zapewniający ład funkcjonalno-przestrzenny i sprawność użytkowa, dostosowany do warunków przyrodniczych, w tym szczególnie do stopnia zagrożenia powodzią,
5. Kształtowanie pożądanych warunków życia mieszkańców.

Na terenie Gminy Cisek planami zagospodarowania przestrzennego objętych jest łącznie 89 ha, co stanowi 1,25% powierzchni gminy. Przedstawione poniżej plany zagospodarowania przestrzennego zostały sporządzone pod konkretną inwestycję, której zgodnie z przepisami odrębnymi nie można było realizować na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego. Przedstawione plany zagospodarowania przestrzennego są zgodne ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Cisek*.

Tabela 7 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Gminie Cisek

Lp.	Nazwa	Podstawowe przeznaczenie terenu w planie	Data i nr uchwały Rady Gminnej zatwierdzającej MPZP	Data i nr Dziennika Urzędowego Woj. Opolskiego	Obszar objęty MPZP [w ha]
1	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod poszerzenie istniejącej Kopalni Kruszywa Naturalnego Kobylice wraz z Zakładem Przerobczym Kopaliny i nowymi terenami eksploatacyjnymi, zlokalizowanymi w gm. Cisek - Sołectwo Kobylice	Teren górniczy eksploatacji piasku i żwiru kopalni kobylice. Teren poeksploatacyjny wskazany do rekultywacji w kierunku rolniczym.	VIII/38/2003 z dnia 30 czerwca 2003 r.	Dz.Urz.Woj.Op. Nr 57 z dnia 23 lipca 2003 r.	21 ha
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w granicach udokumentowanego zboża kruszywa naturalnego „Kobylice III”, zlokalizowanego w sołectwie kobylice w gminie Cisek	Teren eksploatacji powierzchniowej	XXXVII/165/2005 z dnia 5 grudnia 2005 r.	Dz.Urz.Woj.Op. Nr 2 poz. 12 z dnia 13 stycznia 2006 r.	68 ha
Razem					89 ha

Źródło: oficjalna strona Powiatowych Ośrodków Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, metadane.podgik.pl

Teren, na którym położona jest Gmina Cisek, opada od strony południowo-zachodniej w kierunku wschodnim i północnym, ku dolinie Odry. Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo mało urozmaiconą rzeźbą terenu, wynikającą głównie z położenia znacznej części jej obszaru w obrębie obniżenia Kotliny Raciborskiej. Największe urzeźbienie terenu charakterystyczne jest dla sołectwa Miejsce Odrzańskie, Lany i Błazejowice. Obszar gminy jest prawie bezleśny. Użytki rolne zajmują aż 91% jej powierzchni, a lasy niewiele ponad 1%. Na terenie Gminy Cisek objęty ochroną prawną jest Obszar Chronionego Krajobrazu Wronin-Maciowakrze oraz parki przypałacowe i wiejskie na terenie Miejsca Odrzańskiego i Steblowa. Na terenie gminy nie został wyznaczony żaden obszar Natura 2000, nie ma również planowanych obszarów Natury.

Tereny wiejskie gminy są zurbanizowane w stopniu znacznym, charakterystycznym dla gmin rolniczych sąsiadujących z większymi ośrodkami miejsko-przemysłowymi. Większy stopień zurbanizowania widoczny jest w doliny rzeki Odry, a szczególnie na obszarach wsi bezpośrednio sąsiadujących z Kędzierzynom-Koźlem (wieś Kobylice, Landzmiery, Cisek, Roszowski Las) – gmina pełni uzupełniającą funkcję mieszkaniową w stosunku do przedmiotowego miasta. Zabudowa mieszkaniowa charakteryzuje się znacznym rozproszeniem.

W skład gminy wchodzi 14 jednostek osadniczych wiejskich. Siedzibą samorządu lokalnego – ośrodkiem gminnym jest Cisek. Gmina pełni głównie funkcję rolniczą i mieszkaniową. Gmina Cisek zaliczana jest do obszarów o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W szczególności grunty sołectw położonych w zachodniej i południowej części gminy należy uznać za obszar intensywnego rozwoju rolnictwa.

Powódź w 1997 roku objęła swoim zasięgiem około 65% terenu gminy. Całkowicie zostały zalane wsie Kobylice, Landzmerz, Cisek, Roszowski Las, Przewóz, przysiółek Płonie i Biadaczów, część zabudowy i gruntów wsi Podlesie, Miejsce Odrzańskie, Roszowice i Sukowice, a także grunty rolne wsi Dzielnicza i Steblów. Zostało zalanych 3 620 budynków i zagród oraz 4 089 hektarów użytków rolnych. Straty oszacowane ogółem na 46 772 tys. zł nie uwzględniają zniszczenia urządzeń melioracyjnych, dróg i obiektów użyteczności publicznej. Powódź ta spowodowała nie notowane do tej pory straty w gospodarce komunalnej, wodnej, rolnictwie, komunikacji i elektroenergetyce. W 1999 roku został opracowany *Program dla Odry 2006*, którego celem jest zbudowanie systemu zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Odry, uwzględniającej potrzeby zabezpieczenia przeciwpowodziowego, sporządzania prewencyjnych planów zagospodarowania przestrzennego, ochrony czystości wody, środowiska przyrodniczego i kulturowego, transportowe, ogólno-gospodarcze oraz konsumpcyjne, czyli modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego oraz zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Nadodrza, z uwzględnieniem bezpieczeństwa ludzi i realistycznie ocenianych możliwości finansowania przedsięwzięć. Według danych Regionalnego Zarządu Gospodarki wodnej we Wrocławiu w ramach inwestycji z Programu dla Odry, na terenie gminy Cisek zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

- budowę lewostronnego wału rzeki Odry Cisek-Dzielniczka;
- budowę, przebudowę i modernizację lewostronnego obwałowania rzeki Odry w km 65+500-67+000 oraz wału bocznego w m. Miejsce Odrzańskie gm. Cisek;
- budowę, przebudowę i modernizację wałów w gminie Cisek na odcinkach Cisek – Dzielniczka, Przewóz – Podlesie – Miejsce Odrzańskie oraz Roszowski Las – Roszowice – Dzielnicza – wykupy gruntów zajętych i planowanych do zajęcia pod wały (w realizacji).

Ogólnie warunki życia mieszkańców gminy należy ocenić jako lepsze niż średnie. Rynek usług na terenie gminy jest wprawdzie niewielki, ale zaspokaja bieżące potrzeby mieszkańców gminy w tym zakresie. Bliskość Kędzierzyna-Koźła powoduje, że znaczna część mieszkańców gminy korzysta z usług w tym mieście. W gminie przeważa sektor usług małego handlu i napraw.

2.4 Demografia

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką są jej liczebność i rozmieszczenie, z kolei na liczbę ludności mają wpływ dwa czynniki – ruch naturalny oraz ruch migracyjny, a one

uzależnione są od struktury ludności według wieku i płci. Ludność powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, podobnie jak województwa opolskiego i całej Polski starzeje się. Od kilkunastu lat utrzymuje się jednak na stałym poziomie tzw. zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Jest to związane z wchodzeniem w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 80., a także na początku lat 90. XX wieku. Dzięki temu nie wzrasta tzw. „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną grupą. Analizując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, w ciągu najbliższych kilkunastu lat zakładać należy znaczny wzrost „obciążenia” demograficznego populacją osób z roczników poprodukcyjnych.

Podstawowe dane o ludności

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę ludności Gminy Cisek w okresie dziesięcioletnim, w porównaniu do liczby ludności powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego oraz województwa opolskiego. Liczbę mieszkańców gminy należy rozpatrywać w kontekście powiązań funkcjonalnych, a raczej zjawiska suburbanizacji miasta Kędzierzyn-Koźle. Na koniec 2014 roku mieszkańcy Gminy Cisek, w liczbie 5 790 osób, stanowili 5,99% ludności powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego oraz 0,58% ludności województwa opolskiego.

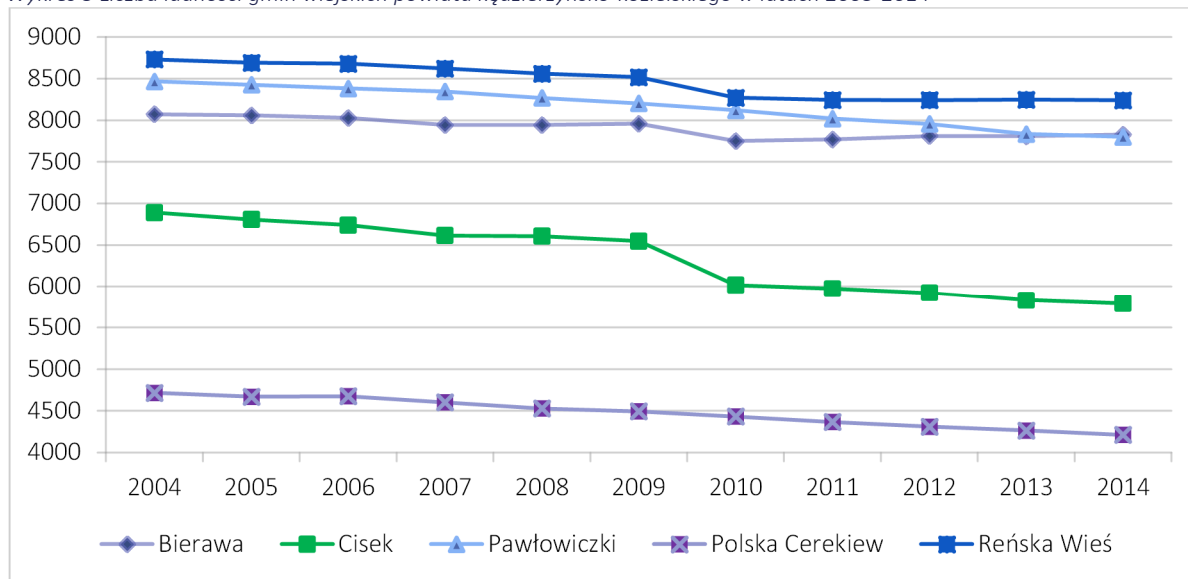
Tabela 8 Liczba ludności Gminy Cisek (faktyczne miejsce zamieszkania) w zestawieniu z ludnością powiatu i województwa w latach 2005-2014

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009
Województwo opolskie	1 047 407	1 041 941	1 037 088	1 033 040	1 031 097
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	102 450	101 924	101 291	100 870	100 320
Gmina Cisek	6 808	6 741	6 616	6 607	6 548
Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
Województwo opolskie	1 017 241	1 013 950	1 010 203	1 004 416	1 000 858
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	98 900	98 350	97 879	97 181	96 715
Gmina Cisek	6 018	5 974	5 922	5 830	5 790

Źródło: dane GUS

Liczba ludności w Gminie Cisek, w latach 2005-2014, zmalała o 14,95% (1 018 osób). W tych samych latach zmniejszyła się również liczba ludności powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego o 5,60% oraz województwa opolskiego o 4,44%. Stały spadek liczby ludności zauważalny jest we wszystkich gminach wiejskich powiatu, co przedstawiono na wykresie poniżej. Na tle innych jednostek terytorialnych powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, Cisek jest jedną z gmin o najmniejszej liczbie ludności, obok Gminy Polska Cerekiew. Największy spadek liczby ludności w Gminie Cisek odnotowano w 2010 roku – o 8,09 % w stosunku do roku poprzedniego. W tym czasie widoczne są także spadki w liczbie ludności innych gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, jednak nie przekraczają one ok. 3%.

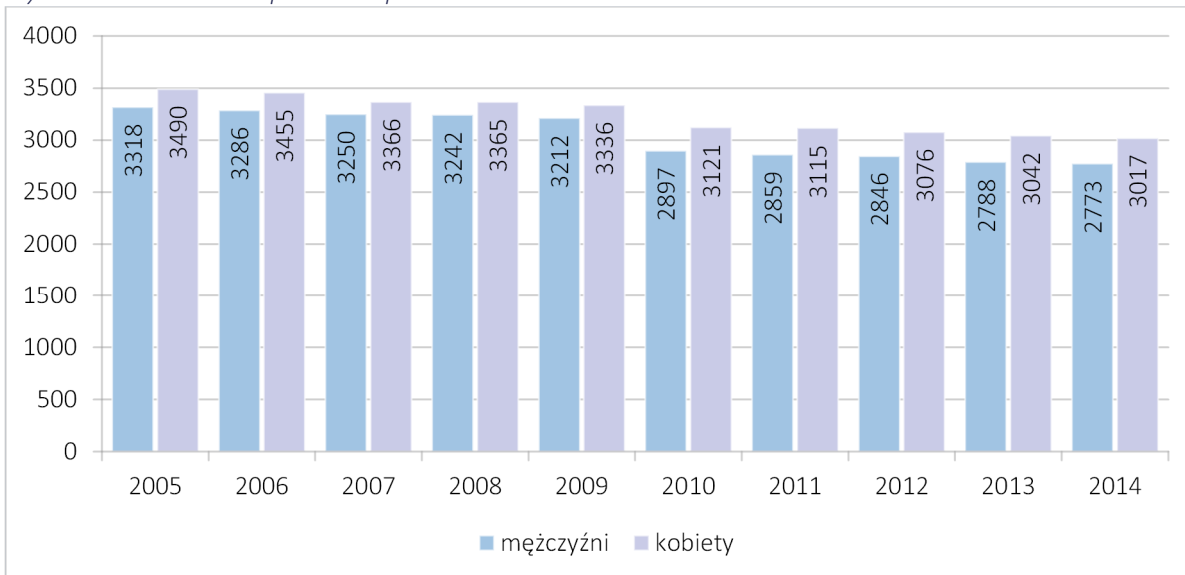
Wykres 3 Liczba ludności gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2005-2014

Źródło: dane GUS

W strukturze demograficznej Gminy Cisek widoczna jest nieznaczna przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn w danej społeczności, w Gminie Cisek, w 2014 roku, wynosił 109. Taka nieznaczna przewaga nie stanowi jednak zagrożenia dla zachowania równowagi w proporcji pomiędzy liczbą kobiet, a liczbą mężczyzn na tym terenie.

Wykres 4 Liczba ludności w podziale na płeć w Gminie Cisek w latach 2005-2014

Źródło: dane GUS

Podając za GUS, wskaźnik gęstości zaludnienia (liczba mieszkańców na km²) dla Gminy Cisek w 2014 roku wynosi 81 os./km². Wyższą wartość przedmiotowego wskaźnika, wśród gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, odnotowała jedynie Reńska Wieś 84 os./km². Zauważyć można, że w skali całego województwa opolskiego gęstość zaludnienia wykazuje tendencję malejącą. Wszystkie badania oraz długookresowe opracowania prognostyczne zgodne są co do oceny tendencji zmian demograficznych w województwie opolskim. Obserwowany i przewidywany spadek liczby ludności,

przy jednoczesnym postępującym procesie starzenia się populacji, nowych wzorcach postaw i zachowań prokreacyjnych, tworzą nową sytuację na rynku pracy i w innych obszarach rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

Tabela 9 Wskaźnik gęstości zaludnienia w l. 2005-2014 [osoby na km²] – porównanie samorządów

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Woj. opolskie	111	111	110	110	110	108	108	107	107	106
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	164	163	162	161	160	158	157	157	155	155
Kędzierzyn-Koźle	533	529	527	525	522	520	517	514	511	508
Bierawa	68	68	67	67	67	65	66	66	66	66
Cisek	96	95	93	93	92	85	84	83	82	81
Pawłowiczki	55	55	54	54	53	53	52	52	51	51
Polska Cerekiew	78	78	77	75	75	74	73	72	71	70
Reńska Wieś	89	88	88	87	87	84	84	84	84	84

Źródło: dane GUS

Zaludnienie poszczególnych sołectw, Gminy Cisek, jest zróżnicowane. W 2015 roku najwięcej osób zamieszkiwało sołectwo Cisek, ponad 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Niewiele ponad 10% ludności mieszkało w sołectwie Łany oraz Landzmierz. Najmniej liczne są sołectwa Nieznaszyn, Podlesie i Roszowice, w których liczba mieszkańców nie przekracza 4% liczby mieszkańców gminy.

Tabela 10 Sołectwa i ich liczba ludności w Gminie Cisek, 2015 r.

Sołectwo	Mieszkańcy	Udział [%] w liczbie mieszkańców gminy	Sołectwo	Mieszkańcy	Udział [%] w liczbie mieszkańców gminy
Błazejowice	239	4,29%	Nieznaszyn	185	3,32%
Cisek	1 164	20,91%	Podlesie	199	3,57%
Dzielnica	237	4,26%	Przewóz	327	5,87%
Kobylice	470	8,44%	Roszowice	203	3,65%
Landzmierz	561	10,08%	Roszowicki Las	505	9,07%
Łany	634	11,39%	Stebłów	251	4,51%
Miejsce Odrzańskie	272	4,89%	Sukowice	320	5,75%
			Razem (gmina)	5 567	100,00%

Źródło: dane Urzędu Gminy Cisek

Ruch naturalny i wędrownikowy ludności.

Dla pełnego przedstawienia sytuacji demograficznej w Gminie Cisek istotna jest analiza przyrostu naturalnego oraz migracji mieszkańców. Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie, powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko

strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. W Gminie Cisek, podobnie jak w całym powiecie kędzierzyńsko-kozielskim, w latach 2010-2014, notowano ujemny przyrost naturalny (jedynie w gminie Bierawa w 2011 roku odnotowano dodatni przyrost naturalny). Przeciętna stopa przyrostu naturalnego na wsi jest wyższa (lecz nadal ujemna) niż w mieście. Przyrost naturalny w Gminie Cisek, w 2014 roku, wyniósł – (minus) 15 (co oznacza że odnotowano o 15 więcej zgonów niż urodzeń) ale i tak był znacznie wyższy od średniej dla całego powiatu – (minus) 198. Ujemny przyrost naturalny jest zjawiskiem negatywnym, typowym dla krajów wysoko rozwiniętych i od kilku lat obserwowanym w całej Polsce.

Tabela 11 Przyrost naturalny w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	-122	-188	-185	-256	-198
Kędzierzyn-Koźle	-42	-71	-113	-130	-121
Bierawa	-21	-10	11	-31	-7
Cisek	-17	-33	-5	-27	-15
Pawłowiczki	-4	-29	-31	-38	-10
Polska Cerekiew	-13	-21	-19	-29	-20
Reńska Wieś	-25	-24	-28	-1	-25

Źródło: dane GUS

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Bilans migracji to różnica między osobami meldującymi się i dokonującymi wymeldowania w biurze ewidencji mieszkańców. Bilans migracji wewnętrznych od 2012 roku, w Gminie Cisek, wykazuje wskaźniki ujemne (więcej osób wymeldowuje się niż melduje). Całkowite saldo migracji w latach 2005-2014 wynosi – (minus) 372 mieszkańców. Wynika z tego, że malejąca liczba mieszkańców wynika nie tylko z ujemnego przyrostu naturalnego, ale i z migracji mieszkańców, zarówno zagranicznych jak i wewnętrznych. Jednakże statystyki gminne nie pokazują rzeczywistej skali migracji, która odbywa się bez oficjalnego informowania władz samorządowych.

Tabela 12 Zameldowania i wymeldowania na terenie Gminy Cisek latach 2005-2014 [os.]

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	42	47	68	66	61	66	66	42	56	33
Wymeldowania	114	106	151	65	97	82	79	77	93	84
Saldo migracji wewnętrznych	-11	1	14	35	14	20	8	-16	-9	-22
Zameldowania z zagranicy	2	3	4	5	3	4	2	3	0	3
Wymeldowania za granicę	61	60	97	34	50	36	21	19	28	29
Saldo migracji zagranicznych	-59	-57	-93	-29	-47	-32	-19	-16	-28	-26

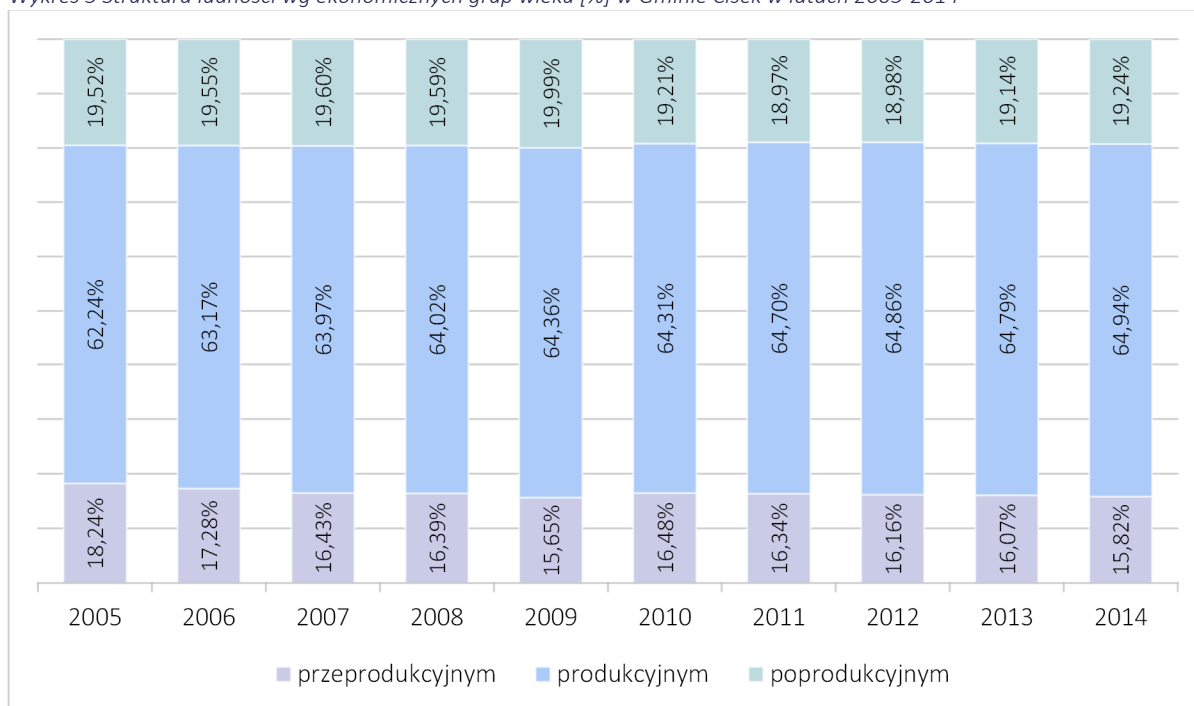
Saldo migracji	-70	-56	-79	6	-33	-12	-11	-32	-37	-48
----------------	-----	-----	-----	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: dane GUS

Struktura wieku mieszkańców

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowny ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Obecnie ludność województwa opolskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Wiedza dotycząca struktury ludności według ekonomicznych grup wieku pozwala na bardziej szczegółową analizę potencjału demograficznego obszaru. W przypadku danych GUS, w oparciu o które powstała niniejsza analiza, grupę dzieci i młodzieży do 17 roku życia klasyfikuje się jako grupę osób w wieku przedprodukcyjnym. Wiek produkcyjny dla mężczyzn przypada na okres między 18 a 64 r. ż. natomiast kobiet 18 a 59 r. ż. Wiek poprodukcyjny dla populacji mężczyźni określono powyżej 65 r. ż., a kobiet powyżej 60 r. ż. Dookreślenie tego podziału jest istotne ze względu na poprawną interpretację danych w podziale na płeć i przynależność do grupy ekonomicznej. Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności Gminy Cisek pod względem ekonomicznych grup wieku.

Wykres 5 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku [%] w Gminie Cisek w latach 2005-2014

Źródło: dane GUS

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ostatniej dekadzie obniżył się o ponad 2 punkty procentowe. Najwyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym, w strukturze ludności Gminy Cisek, w analizowanym okresie, odnotowano w 2005 roku (18,24%). W ciągu kolejnych 5 lat liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym systematycznie spadała, aż do roku 2010 kiedy to wzrosła o niecały

1 punkt procentowy. Od 2011 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym stale spada osiągając w 2014 roku wartość 15,82% liczby ludności. Z kolei udział osób w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie ok. 19% – jest wyższy od udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Spadek odsetki mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego. W tabeli poniżej przedstawiono porównanie wskaźników obciążenia demograficznego dla kraju, województwa, powiatu oraz Gminy Cisek. Wskaźniki obciążenia demograficznego są miarą struktury wiekowej populacji – wskazują na stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) do liczby osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15-59 lub 64 lata). Wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony świadczą o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (wydłużenie średniej długości życia), z drugiej strony są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). Wskaźniki odnoszą się do liczby jednostek, które mogą być uzależnione od wsparcia innych w codziennym życiu (młodzież i osoby starsze) w liczbie osób, które są zdolne do zapewniania takiego wsparcia.

Tabela 13 Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie

Wskaźniki obciążenia demograficznego	Polska	Woj. opolskie	Opole	Powiat kędzierzyńsko-kozielski	Gmina Cisek
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,8	55,6	58,4	57,1	54,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	105,2	121,1	149,2	133,9	121,6
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	30,2	30,4	35,0	32,7	29,6

Źródło: dane GUS

W Gminie Cisek wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym, na 100 osób w wieku produkcyjnym, jest niższy niż wartość tego wskaźnika dla Opola i powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, a równy średniej dla województwa opolskiego. Oznacza to, że relacja mieszkańców w wieku emerytalnym do pracujących jest stosunkowo dobra. Struktura mieszkańców gminy według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację województwa opolskiego, prezentuje się nieco korzystniej w odniesieniu do powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego. Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym należy uznać za pozytywny element w strukturze społecznej mieszkańców. Negatywnym zjawiskiem jest spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

2.5 Rolnictwo i gospodarka

Rolnictwo

Gospodarka Gminy Cisek to przede wszystkim I sektor gospodarki narodowej czyli rolnictwo. Gospodarstwa rolne współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Dane ze Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2010 roku wskazują, że w gminie łączna liczba gospodarstw rolnych wynosi 760, z czego 96% (tj. 736) prowadzi działalność rolniczą. GUS definiuje gospodarstwo rolne jako jednostkę wyodrębnioną pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadającą odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadzącą działalność rolniczą. Rolnictwo to ważna branża gospodarki w Gminie Cisek. Dochód podatkowy gminy z tytułu podatku rolnego w 2014 roku wyniósł 1,290 mln zł, co stanowiło 20,11% całkowitych przychodów budżetowych. Łączna powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w Gminie Cisek wynosi 6,48 tys. hektarów.

Tabela 14 Gospodarstwa rolne w Gminie Cisek, według grup obszarowych użytkowników rolnych

Gospodarstwo rolne	Liczba ogółem	Udział [%] w liczbie gosp. rolnych	Liczba prowadzących działalność rolniczą	Udział [%] w liczbie gosp. rolnych
Ogółem	760	100%	736	96,84%
Do 1 ha włącznie	365	48,03%	341	93,42%
1 - 5 ha	153	20,13%	153	100%
5 - 10 ha	84	11,05%	84	100%
10 -15 ha	44	5,79%	44	100%
15 ha i więcej	114	15,00%	114	100%

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010 r.)

Rolnictwo charakteryzuje duża liczba jednostek zróżnicowanych pod względem wielkości gospodarstw, jak i kierunku i poziomu produkcji, co powoduje złożoność i zmienność sytuacji ekonomicznej w gospodarstwach rolnych. Zdecydowana większość – 758 to indywidualne gospodarstwa rolne. Gospodarstwa zajmują powierzchnię 6 936,03 ha co stanowi 97,58% powierzchni gminy. Blisko 50% gospodarstw rolnych ma powierzchnię mniejszą niż 1 ha. Spośród gospodarstw rolnych do 1 ha powierzchni, aż 93,42% prowadzi działalność rolniczą. W gminie prowadzi działalność 114 gospodarstw powyżej 15 ha. Łączna powierzchnia tych gospodarstw wynosi 5 182,37 ha, co daje średnią 45 ha na gospodarstwo. Gospodarstwa rolne zajmują się uprawą zbóż, jęczmienia, rzepaku oraz uprawami przemysłowymi.

Rysunek 6 Struktura głównych zasiewów w Gminie Cisek

Rodzaj	Pow. [ha]	Rodzaj	Pow. [ha]
Pszenica ozima	2165,12	Owies	138,99
Uprawy przemysłowe	1171,93	Mieszanki zbożowe ozime	65,65
Rzepak i rzepik razem	672,99	Pszenica jara	45,31
Jęczmień ozimy	656,53	Ziemniaki	32,47
Kukurydza na ziarno	382,24	Żyto	19,01

Mieszanki zbożowe jare	309,19	Pszonczyto jare	11,35
Jęczmień jary	308,33	Strączkowe jadalne na ziarno razem	6,10
Pszonczyto ozime	207,95	Ogółem	5737,89

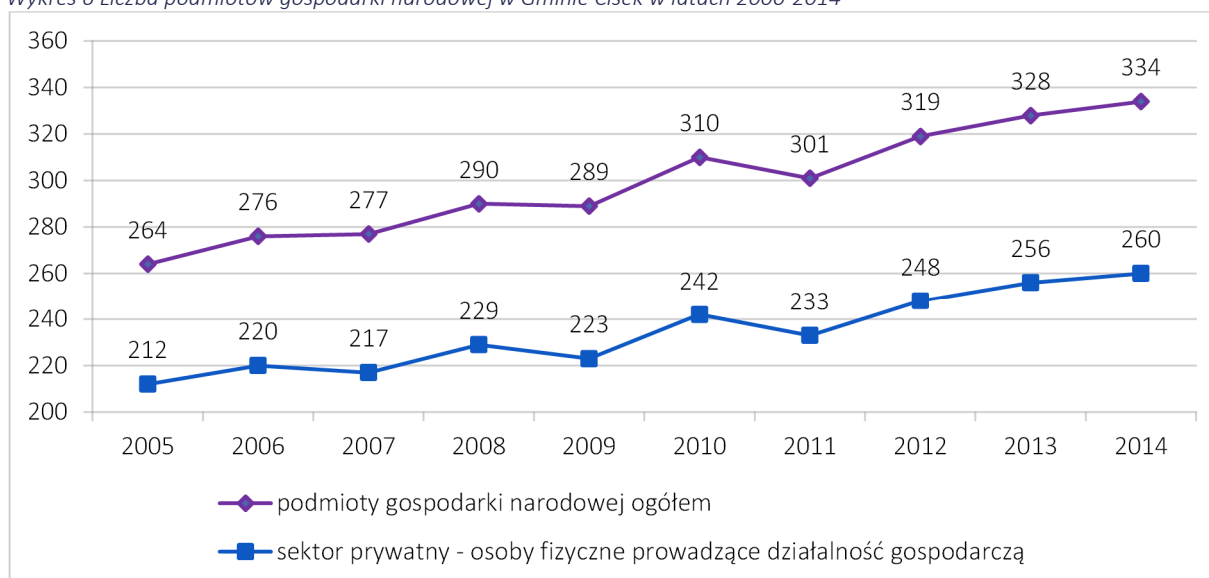
Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010 r.)

W Gminie Cisek dominują gleby lessowe. Ich skład sprawia, że są one szczególnie urodzajne i nie wymagają intensywnego nawożenia, bardzo dobrze magazynują wodę, posiadają dobry stosunek wodno-powietrzny, silnie podlegają erozji wodnej. Charakteryzują się średnią przepuszczalnością i średnią przewodnością, mają zdolność do zatrzymywania i magazynowania wystarczającej ilości wody, stwarzając tym samym dogodne warunki dla rozwoju roślin. Na dużym areale gruntów występują gleby okresowo podmokłe, zlokalizowane w dolinie rzeki Odry. Na terenie gminy występują również gleby okresowo nadmiernie przesuszone, występujące na obszarze Płaskowyżu Głubczyckiego. Gleby stale za suche i stale podmokłe zajmują niewielkie powierzchnię użytków rolnych. Teren gminy charakteryzuje się dość wysoką bonitacją gruntów. Przeważają gleby klas bonitacyjnych III (45,3 %) i IV (33,4 %).

Gospodarka

Lokalna gospodarka kształtowana jest w głównej mierze przez podmioty gospodarcze z sektora prywatnego, a zwłaszcza osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dane GUS wskazują, że liczba podmiotów gospodarczych, w 2014 roku, wyniosła 334, spośród których 77,84% (260) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Jak pokazuje poniższy wykres, liczba podmiotów gospodarczych od 2005 roku stale rośnie. W ocenie wzrostu lub spadku liczby podmiotów gospodarczych należy wziąć pod uwagę coraz liczniejsze przypadki przechodzenia etatowych pracowników na własną działalność gospodarczą, jako element polityki oszczędnościowej dużych przedsiębiorstw.

Wykres 6 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Cisek w latach 2000-2014

Źródło: dane GUS

W latach 2004-2014 liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Cisek wzrosła o 26,51% (70 podmiotów). Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, na przestrzeni wskazanych lat, wzrosła o 22,64%. Stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych, kształtowany głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą należy uznać za zjawisko pozytywne.

W 2014 roku na 334 podmioty gospodarcze, jedynie 11 należało do sektora publicznego (prowadzące działalność w zakresie użyteczności publicznej). Na uwagę zasługuje prowadzenie działalności przez 3 podmioty na podstawie prawa spółdzielczego. Na terenie gminy 3 podmioty prowadzą działalność w formie spółki handlowej z udziałem kapitału zagranicznego.

Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2014 roku w Gminie Cisek

Podmioty wg sektorów własnościowych	Liczba podmiotów
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	334
Sektor publiczny – ogółem	11
w tym państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9
Sektor prywatny – ogółem	323
w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	260
w tym spółki handlowe	20
w tym spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3
w tym spółdzielnie	3
W tym fundacje	1
w tym stowarzyszenia i organizacje społeczne	17

Źródło: dane GUS

Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i liczba osób w nich zatrudnionych. W Gminie Cisek dominują podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 pracowników (czyli mikro-przedsiębiorstwa), stanowiły one w 2014 roku 93,71% liczby podmiotów gospodarczych. W latach 2006-2014 liczba mikro-przedsiębiorstw wzrosła o 27,75% (68 podmiotów). W 2014 roku na terenie gminy działało 20 małych przedsiębiorstw, zatrudniających od 10 do 49 pracowników oraz jedno przedsiębiorstwo zatrudniające powyżej 50 pracowników. Gmina Cisek nie jest miejscem lokalizacji dużych przedsiębiorstw, ze względu na dużą powierzchnię użytków rolnych dominującą rolniczą funkcję gminy.

Tabela 16 Podmioty gospodarki narodowej, według klas wielkości, działające na terenie Gminy Cisek, w latach 2006-2014

Podmioty wg klas wielkości	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba podmiotów [szt.]									
0 - 9	256	257	268	267	289	281	299	307	313
10 - 49	18	17	19	19	19	19	19	20	20

50 - 249	2	3	3	3	2	1	1	1	1
Ogółem	276	277	290	289	310	301	319	328	334
Udział podmiotów									
0 - 9	92,75%	92,78%	92,41%	92,39%	93,23%	93,36%	93,73%	93,60%	93,71%
10 - 49	6,52%	6,14%	6,55%	6,57%	6,13%	6,31%	5,96%	6,10%	5,99%
50 - 249	0,72%	1,08%	1,03%	1,04%	0,65%	0,33%	0,31%	0,30%	0,30%
Ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: dane GUS

Poniższy wykres przedstawia szczegółowo strukturę sektora gospodarki w gminie, według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007, która została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej, wprowadzonej rozporządzeniem (WE) Nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev 2 i zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia WE w sprawie określonych dziedzin statystycznych. W związku z powyższym zachowuje pełną spójność i porównywalność metodologiczną, pojęciową, zakresową i kodową z klasyfikacją NACE Rev.2. Klasyfikacja ta jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczej jakie realizują jednostki (podmioty gospodarcze). PKD jest podstawą systemu klasyfikacji gospodarczych i społecznych, do której nawiązują inne klasyfikacje, a zwłaszcza Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług.

W Gminie Cisek najwięcej podmiotów gospodarczych, jako dominujący obszar działalności podało handel hurtowy i detaliczny oraz naprawę pojazdów – 22,46% ogółu firm (75 podmiotów gospodarczych na 334). Drugą, co do wielkości branżą jest budownictwo – 16,17 ogółu firm (54 podmiotów), a kolejną przetwórstwo przemysłowe – 14,07% ogółu firm (47 podmiotów).

Największym przedsiębiorstwem w Gminie Cisek jest Kopalnia Surowców Mineralnych Kobylice należąca do Grupy Górażdże. Grupa Górażdże to lider w krajowej produkcji cementu i jeden z największych w Polsce producentów betonu towarowego i kruszyw. Spółką macierzystą Grupy Górażdże jest firma Górażdże Cement SA, największy w kraju producent cementu. Górażdże Cement SA jest powiązana kapitałowo z jednym z największych na świecie międzynarodowych koncernów cementowych – HeidelbergCement, który poprzez podmiot zależny CBR Baltic B.V. jest właścicielem 100% akcji spółki. KSM Kobylice usytuowana jest przy drodze Kędzierzyn-Koźle – Cisek, w bliskiej odległości od rzeki Odry. Eksploatowane złoża położone jest w dolinie Odry, na lewym terasie nadzalewowym, który zbudowany jest z czwartorzędowych utworów piaszczysto-żwirowych, przykrytych warstwami piasków i mad.

Wykres 7 Struktura gospodarki w Gminie Cisek wg sekcji PKD – 2013 r.

Źródło: dane GUS

W tabeli poniżej przedstawiono kondycję lokalnej gospodarki w ujęciu wskaźnikowym w odniesieniu do stanu gospodarki w powiecie i województwie. Wskaźnik przedsiębiorczości (podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności) dla Gminy Cisek, w 2014 roku, wyniósł 577 i jest niższy niż średnia dla powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (939) oraz województwa opolskiego (1 000). Niski wskaźnik wynika w głównej mierze z rolniczego charakteru gminy. Analogicznie, wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, na 1 000 mieszkańców, jest również niższy niż w otoczeniu. Jednocześnie liczba organizacji pozarządowych, na 10 tys. mieszkańców, wynosząca 31 jest większa niż w powiecie (27). Wskazuje to na dobrze rozwinięty poziom społeczeństwa obywatelskiego.

Tabela 17 Wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Wskaźniki									
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności				
Woj. opolskie	974	962	977	996	1 000	73	71	71	72	72
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	909	901	919	929	939	65	63	64	64	64
Gmina Cisek	515	504	539	563	577	40	39	42	44	45
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym				
Woj. opolskie	27	28	29	30	32	128	104	105	114	107
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	22	23	24	26	27	128	100	103	93	90
Gmina Cisek	28	27	29	29	31	72	52	81	61	59

Źródło: dane GUS

Gmina Cisek (jako gmina wiejska) dysponuje potencjałem rolnictwa i przemysłu spożywczego. Ze względu na sektor gospodarki opartej na rolnictwie, istotna jest ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze oraz poprawa jej jakości w zakresie proekologicznej regulacji, stosunków wodnych, zalesień gruntów porolnych i struktury własnościowej. Szczególnie istotne są działania na rzecz rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości.

Duże znaczenie dla kreowania potencjału gospodarczego Gminy Cisek ma sąsiedztwo Kędzierzyna-Koźła oraz innych ośrodków miejskich: Opole, Gliwice, Krapkowice. W tym kontekście najważniejsze wydają się wytworzone powiązania funkcjonalne z Kędzierzyna-Koźłem. Miasto oferuje dużo miejsc pracy (jako ośrodek przemysłowy) oraz jest ośrodkiem świadczenia wysokiej jakości usług publicznych (zwłaszcza z dziedziny kultury, pomocy społecznej oraz edukacji). Ważnym aspektem budowania

powiązań z miastem Kędzierzyn-Koźle jest współpraca w ramach Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego. Poprzez Subregion Kędzierzyńsko-Kozielski należy rozumieć teren obejmujący swoim zasięgiem następujące gminy położone w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim: Gminę Kędzierzyn-Koźle, Gminę Reńska Wieś, Gminę Cisek, Gminę Bierawa, Gminę Pawłowiczki i Gminę Polska Cerekiew oraz następujące gminy położone w powiecie strzeleckim: Gminę Ujazd, Gminę Leśnica, Gminę Strzelce Opolskie, Gminę Zawadzkie i Gminę Jemielnica. Partnerami Subregionu są także powiat kędzierzyńsko-kozielski i powiat strzelecki.

Ostateczny kształt obszaru Subregionu został ustalony w wyniku złożonego procesu delimitacji, a także przy uwzględnieniu akcesu gmin i powiatów zainteresowanych współpracą i podejmowaniem wspólnych działań rozwojowych o charakterze zintegrowanym. Subregion jest rozumiany jako specyficzny obszar funkcjonalny – oparty o dwa główne ośrodki miejskie – Kędzierzyn-Koźle i Strzelce Opolskie. Jako główne cele współpracy w ramach Subregionu porozumienie wskazuje:

1. Wzmocnienie funkcji miejskich oraz rozbudowę powiązań funkcjonalnych między Kędzierzynom-Koźlem a jego otoczeniem dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju województwa opolskiego,
2. Wypracowanie spójnego modelu planowania przestrzennego angażującego podmioty wewnątrz Subregionu,
3. Przygotowanie wspólnych projektów rozwojowych,
4. Wspieranie działań służących rozwiązaniu problemów demograficznych występujących na terenie Subregionu oraz przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia,
5. Wdrożenie założeń dotyczących planowania na obszarach funkcjonalnych wnikających z regulacji prawnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz wytycznych Unii Europejskiej,
6. Wzmocnienie współpracy gmin miejskich i wiejskich, koniecznej dla realizacji wspólnych działań na rzecz rozwoju Subregionu,
7. Wsparcie społeczności w kreowaniu rozwoju Subregionu,
8. Rozwój współpracy z otoczeniem Subregionu,
9. Rozwój współpracy na linii nauka-biznes-administracja.

Ośrodki subregionalne mają szczególne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, głównie jako katalizatory tworzenia funkcji pozarolniczych oraz jako inkubatory przedsięwzięć aktywizujących otaczające je tereny. Obok wsparcia rozwoju funkcji usługowych, średniego rzędu, ośrodki te, w sferze przestrzennej, będą wzmacniane dzięki poprawie dostępności transportowej ośrodków subregionalnych i lokalnych, do największych ośrodków miejskich. Stworzy to mieszkańcom otaczających obszarów wiejskich warunki do bardziej intensywnej mobilności przestrzennej i zawodowej, przekładającej się na wyższą jakość życia, bazując na lepszym dostępie do usług publicznych wyższego rzędu, czy do bardziej atrakcyjnych miejsc pracy.

2.6 Rynek pracy

W kontekście analizy rynku pracy należy wziąć pod uwagę, że Gmina Cisek ma charakter rolniczy. Wynika z tego niski wskaźnik przedsiębiorczości (liczba przedsiębiorstw w odniesieniu do liczby mieszkańców), a to z kolei przekłada się na uwarunkowania dotyczące rynku pracy. Tabela poniżej przedstawia udział osób bezrobotnych w liczbie ludności, w wieku produkcyjnym, na terenie województwa opolskiego, powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego oraz Gminy Cisek. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim jest prawie na tym samym poziomie co w całym województwie opolskim (różnica wynosi 0,1-0,2 punktu procentowego), co obrazuje poniższa tabela. Udział osób bezrobotnych systematycznie wzrastał, od 2010 aż do roku 2013, w którym osiągnął swoją największą wartość w gminie, powiecie i województwie, zarówno w odniesieniu do mężczyzn jak i do kobiet. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek procentowy, w 2014 roku, o 1,3 punktu procentowego w odniesieniu do powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego i województwa opolskiego oraz o 0,4 punktu procentowego w odniesieniu do Gminy Cisek.

Tabela 18 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2010-2014

		2010	2011	2012	2013	2014
Woj. opolskie	Ogółem	7,3	7,2	7,9	7,9	6,6
	Mężczyźni	6,6	6,3	7,2	7,2	5,9
	Kobiety	8,1	8,3	8,6	8,8	7,3
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	Ogółem	7,0	7,1	7,8	8,0	6,7
	Mężczyźni	6,1	5,8	7,0	7,0	5,8
	Kobiety	8,1	8,4	8,7	9,1	7,6
Gmina Cisek	Ogółem	4,9	4,4	5,0	5,2	4,8
	Mężczyźni	4,2	3,7	4,5	4,6	4,1
	Kobiety	5,5	5,2	5,5	5,9	5,5

Źródło: dane GUS

Na koniec 2014 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Cisek wyniosła 179, spośród których 99 (55%) to kobiety. Liczba bezrobotnych w 2014 roku spadła o 4,73% w stosunku do roku 2010 oraz o 9,59% w stosunku do roku 2013, kiedy to liczba bezrobotnych osiągnęła największą wartość. Odsetek bezrobotnych kobiet jest nieznacznie większy od liczby bezrobotnych mężczyzn i utrzymuje się na stałym poziomie. Może wynikać to z przyjętego modelu kulturowego, w którym tylko mężczyzna podejmuje pracę zarobkową, a kobieta zajmuje się gospodarstwem domowym. Ponadto w gminie występuje silne zjawisko emigracji zarobkowej, zwłaszcza do Austrii, Niemiec i Holandii. W wielu przypadkach mężczyzna podejmuje zatrudnienie za granicą, a rodzina zamieszkuje stale

w Polsce. Biorąc pod uwagę współczesne możliwości komunikacyjne model ten może być podtrzymywany w dłuższym okresie czasowym.

Tabela 19 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Cisek w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Woj. opolskie	48775	48029	51775	51636	42361
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	4508	4484	4922	4980	4099
Gmina Cisek	188	171	192	198	179
- w tym mężczyźni	84	74	89	90	80
- mężczyźni - udział [%]	44,68%	43,27%	46,35%	45,45%	44,69%
- w tym kobiety	104	97	103	108	99
- kobiety – udział [%]	55,32%	56,73%	53,65%	54,55%	55,31%

Źródło: dane GUS

Analizując rynek pracy w województwie opolskim można zauważyć procentowy wzrost liczby osób bezrobotnych w 2013 roku nie tylko w gminie Cisek, ale i w powiecie oraz w województwie. Spadek liczby osób bezrobotnych w 2014 roku widoczny jest na każdym szczeblu samorządu terytorialnego co pozwala wnioskować, iż poziom bezrobocia w Gminie Cisek poddaje się tendencjom ogólnokrajowym, a nie wynika ze specyficznych problemów danej gminy. Fakt ten potwierdza poniższa tabela wskazująca spadek stopy bezrobocia na przestrzeni roku z perspektywy kraju, województwa i powiatu. Niestety Powiatowy Urząd Pracy w Kędzierzynie-Koźlu nie prowadzi danych statystycznych dotyczących stopy bezrobocia w rozbiciu na poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego. Z tego względu opisując bezrobocie w gminie w opracowaniu posiłkowano się danymi prezentowanymi z poziomu powiatu.

Tabela 22 Stopa bezrobocia w kraju, w województwie opolskim oraz w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim w I. 2014-2015

Stopa bezrobocia w %	wrzesień 2014	sierpień 2015	wrzesień 2015	Przyrost/spadek IX 2014-IX 2015	Przyrost/spadek VIII 2015-IX 2015
Polska	11,5	10,0	9,9*	-1,6	-0,1
Województwo opolskie	12,0	10,0	9,8*	-2,2	-0,2
Powiat Kędzierzyn-Koźle	12,3	10,9	10,7	-1,6	-0,2

Źródło: PUP w Kędzierzynie-Koźlu, *szacunek bez korekty GUS

Podając za opracowaniem Powiatowego Urzędu Pracy w Kędzierzynie-Koźlu, pt. „Informacja o sytuacji na rynku pracy wg stanu na dzień 30 września 2015 r.” stopa bezrobocia w powiecie wyniosła 10,7% i była większa od poziomu województwa opolskiego – 9,8% (o 0,9 punktu procentowego) oraz kraju 9,9% (o 0,9 punktu procentowego). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kędzierzynie-Koźlu w dniu 30 września 2015 roku wynosiła 3 523 osoby i była niższa w ujęciu miesięcznym o 60 osób oraz w ujęciu rocznym o 552 osób. W Gminie Cisek, we wrześniu, odnotowano spadek liczby bezrobotnych w ujęciu rocznym.

Tabela 20 Bezrobocie w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim we wrześniu 2015 roku

Miasto/ Gmina	Wrzesień 2014		Sierpień 2015		Wrzesień 2015		Przyrost/spadek IX 2014 – IX 2015		Przyrost/spadek VIII 2015 - IX 2015	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Powiat - ogółem	4075	2242	3583	2027	3523	1988	-552	-254	-60	-39
Kędzierzyn- Koźle	2911	1570	2533	1398	2484	1373	-427	-197	-49	-25
Bierawa	267	167	250	156	240	145	-27	-22	-10	-11
Cisek	144	87	146	84	142	81	-2	-6	-4	-3
Pawłowiczki	308	174	287	166	290	167	-18	-7	3	1
Polska Cerekiew	183	96	151	86	147	87	-36	-9	-4	1
Reńska Wieś	262	148	216	137	220	135	-42	-13	4	-2

Źródło: PUP w Kędzierzynie-Koźlu

We wrześniu 2015 roku w ujęciu miesięcznym odnotowano wzrost osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy tylko w trzech kategoriach:

- długotrwale bezrobotne,
- powyżej 50 roku życia,
- posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.

Według opracowania PUP Kędzierzyn-Koźle pt. „Zawody Deficytowe i Nadwyżkowe. Powiat Kędzierzyńsko-Kozielski Informacja Sygnalna. I Półrocze 2015 r.” do zawodów deficytowych na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego zaliczają się:

- robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani,
- pozostali pracownicy zajmujący się sprzątniem,
- kierownicy w instytucjach finansowych i ubezpieczeniowych,
- projektanci grafiki i multimediiów.

Samorząd Gminy Cisek winien podejmować wszelkie inicjatywy na rzecz pobudzenia przedsiębiorczości, która przełoży się na wzrost atrakcyjności ofert na rynku pracy dla mieszkańców. Bardzo dobrym rozwiązaniem jest angażowanie organizacji pozarządowych, prowadzących działalność w obszarze działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości w podejmowanie przedsięwzięć na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, umiejętności biznesowych, tworzenia nowych miejsc pracy.

2.7 Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa

Analizę infrastruktury technicznej określonego obszaru można ująć w dwie podstawowe kategorie: infrastrukturę związaną z komunikacją oraz infrastrukturę służącą zaopatrzeniu w media. Inwestycje w infrastrukturę techniczną znacząco wpływają na jakość życia mieszkańców regionu. Należy podkreślić, iż koszty infrastruktury na terenach wiejskich, zarówno na etapie inwestycji, jak też bieżącego utrzymania, są na ogół znacznie większe niż w miastach ze względu na rozproszoną zabudowę.

Około 10 km od granicy powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego przebiega jeden z dziewięciu europejskich korytarzy transportowych, które Komisja Europejska przedstawiła w 2013 roku mając na uwadze koncepcję jednolitej sieci transportowej TEN-T z lat 80. i 90. XX wieku. Z powiatem sąsiaduje bieg III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego, łączącego Niemcy z Ukrainą, którego osią jest fragment międzynarodowej drogi E40 (autostrada A4), odcinki międzynarodowych linii kolejowych AGC i AGTC (szlaki: C – 30 czyli linia nr 132, E–30 czyli linie nr 136 i 137 oraz CE–59 czyli linie nr 136 i 151), a także Odrzańska Droga Wodna.

Rysunek 7 Sieć dróg na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego

Źródło: oficjalna strona powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, bip.powiat.kedzierzyn-kozle.pl

Na system drogowy Gminy Cisek składają się drogi o znaczeniu regionalnym oraz lokalnym (drogi wojewódzkie i powiatowe). Przez Gminę Cisek nie przebiega żadna droga krajowa. Najbliższa z nich, pełniąca jednocześnie istotną rolę w powiązaniach terenu gminy z miastem wojewódzkim Opolem, Kędzierzynom-Koźlem oraz Raciborzem, przebiega po zachodniej stronie jej granic. Jest to droga krajowa nr 45 relacji: Zabełków – Racibórz – Reńska Wieś – Opole – Kluczbork – Wieluń – Złoczew.

Rysunek 8 System dróg Gminy Cisek - mapa poglądowa

Źródło: www.google/maps

Sieć dróg wojewódzkich przebiega przez południową część terenu Gminy Cisek, zapewniając powiązania drogowe prawego brzegu Odry z drogą krajową nr 45. Długość dróg wojewódzkich na

terenie Gminy Cisek wynosi 19,43 km. Drogi wojewódzkie nr 421 i nr 422 na całym swym przebiegu przez teren gminy nie odpowiadają parametrom stawianym drodze IV klasy technicznej. Drogi wojewódzkie mają istotne znaczenie w powiązaniach terenów prawego brzegu Odry z drogą krajową nr 45 relacji Opole – Racibórz oraz z drogą wojewódzką 408 relacji Kędzierzyn-Koźle – Gliwice.

Przez teren Gminy Cisek przebiegają drogi powiatowe o łącznej długości ok. 33 km. Sieć dróg powiatowych na terenie gminy jest dostatecznie gęsta i zapewnia możliwość dojazdu do wszystkich miejscowości, niestety cechują ją słabe parametry techniczne i geometryczne.

Tabela 21 Drogi publiczne przebiegające przez tereny Gminy Cisek

Rodzaj drogi	Numer	Relacja/odcinek
Drogi wojewódzkie	410	Kędzierzyn-Koźle – Kobylice – Bładaczów – rz.Odra –Brzeźce,
	421	Szczyty – Błażejowice – Nędza,
	422	Błażejowice – Dzielnica – Przewóz – Dziergowice
	427	Zakrzów – Kochaniec – Roszowice – Dzielnica
Drogi powiatowe	1403 O	Roszowice – Bładaczów
	1404 O	Cisek – Bierawa
	1422 O	Zakrzów – Cisek
	1423 O	Sukowice – Długomiłowice
	1424 O	Nieznaszyn – Steblów
	1425 O	Roszowice – Steblów
	1428 O	Miejsce Odrzańskie – Dzielnica
	1432 O	Dzielnica – Przewóz
Drogi gminne		35,7 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Strategii rozwoju powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego do roku 2022 oraz Aktualizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Cisek na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016.

Lokalny układ dróg gminnych i ulic wiejskich, na terenie Gminy Cisek, zapewnia dogodne połączenia z podstawowym układem komunikacyjnym. Istniejąca sieć dróg wymaga jednak częściowej przebudowy i remontów, aby podnosić komfort użytkowników dróg i poprawiać bezpieczeństwo ruchu. Gmina Cisek obok Gminy Polska Cerekiew posiada najslabiej rozwiniętą sieć dróg gminnych, co widać w tabeli poniżej. Należy więc usprawnić układ komunikacyjny, aby zapewnił on nieograniczoną zasięgiem oraz warunkami klimatycznymi możliwość dojazdu do miejsc zamieszkania i terenów działalności rolniczej oraz gospodarczej.

Tabela 22 Drogi gminne na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego

Gmina	Długość dróg [km]		Udział długości dróg o nawierzchni gruntowej [%]
	Ogółem	W tym o nawierzchni gruntowej	
Bierawa	49,0	7,2	14,69
Cisek	35,7	5,9	16,53
Kędzierzyn-Koźle	124,4	15,3	12,30
Pawłowiczki	59,8	5,1	8,53
Polska Cerekiew	27,7	2,9	10,47

Reńska Wieś	81,3	16,9	20,79
Powiat łącznie	377,9	53,3	14

Źródło: Strategia rozwoju powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego do roku 2022

W tabeli poniżej przedstawiono udział wydatków na drogi publiczne gminne w stosunku do wydatków z budżetu Gminy Cisek w latach 2012-2014 oraz do wydatków na transport i łączność. Na przestrzeni analizowanych trzech lat wydatki na transport i łączność stanowiły średnio ok. 8,5% wydatków gminy. W 2013 roku odnotowano spadek wydatków na transport i łączność do poziomu 5,47%. Pozytywnym zjawiskiem jest konsekwentny wzrost wydatków przeznaczonych na drogi gminne. W latach 2012-2014 wydatki te wzrosły prawie pięciokrotnie (2012 r. – 288 tys. zł, 2014 r. – 1,4 mln zł). Konsekwentna polityka inwestycyjna gminy, ukierunkowana na poprawę jakości dróg gminnych, będzie przynosić systematyczną poprawę jakości tej infrastruktury.

Tabela 23 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach Gminy Cisek ogółem [%] w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Kwota wydatków			
Wydatki z budżetu ogółem	17 676 957,67	16 782 721,92	18 789 027,59
Wydatki na transport i łączność	1 670 137,96	917 810,47	2 008 466,00
Wydatki na drogi publiczne gminne	288 820,93	142 047,86	1 432 798,40
Udział [%] w wydatkach budżetowych ogółem			
Wydatki z budżetu ogółem	100,00%	100,00%	100,00%
Wydatki na transport i łączność	9,45%	5,47%	10,69%
Wydatki na drogi publiczne gminne	1,63%	0,85%	7,63%

Źródło: dane GUS

Dostęp mieszkańców do mediów (wodociąg, gaz, kanalizacja) jest jednym z ważniejszych wyznaczników, jakości życia na danym obszarze. Oddziałuje z jednej strony na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą, przyczyniając się do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, a z drugiej strony może wpływać na aktywność potencjalnych inwestorów. Ma to bardzo duży związek ze zjawiskiem suburbanizacji pobliskiego Kędzierzyna-Koźła, którego mieszkańcy chętnie osiedlają się w Gminie Cisek.

Tabela 24 Dane dotyczące infrastruktury technicznej na terenie Gminy Cisek w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Dane dotyczące sieci wodociągowej					
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	96,9	96,9	96,9	96,9	96,9
Ludność korzystająca z sieci [os]	5693	5651	5594	5507	5469
Zużycie wody 1 mieszkańca [m3]	23,7	24,7	24,4	24,5	24,8
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	94,6	94,6	94,5	94,5	94,5

Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej					
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	2,9	2,9	6,6	6,6	6,6
Ludność korzystająca z sieci [os]	0	0	447	446	453
Ścieki odprowadzone [dam3]	0	0	3	9,0	5,0
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	0,0	0,0	7,5	7,7	7,8
Dane dotyczące sieci gazowej					
Ludność korzystająca z sieci [os]	0	0	0	0	0
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	0	0	0	0	0

Źródło: dane GUS

Gmina Cisek nie posiada sieci gazowniczej. Mieszkańcy poszczególnych wsi zaopatrywani są w gaz bezprzewodowy (w butlach). Najbliższe sieci gazu ziemnego znajdują się na terenie miasta Kędzierzyna - Koźla. Zerowa liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci gazowej wynikać może z dostępu do innych źródeł energii, które w gospodarstwach domowych zastępują gaz i są mniej kosztowne.

W latach 1992-1998 w całej gminie założono wodociągi oraz wybudowano nową stację uzdatniania wody. W 1999 roku zakończono inwestycje wodociągowe w gminie oddaniem do użytku zbiornika wyrównawczego o pojemności 200 m³. W gminie 94,5% mieszkańców korzysta z instalacji wodociągowej o długości 96,9 km.

W 2014 roku jedynie 7,8 mieszkańców korzystało z instalacji sanitarnej. Ścieki nadal są odprowadzane do przydomowych zbiorników bezodpływowych (szamb), a później wywożone taborem asenizacyjnym na oczyszczalnię ścieków w Kędzierzynie-Koźlu. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 6,6 km i od 2012 roku nie uległa zwiększeniu.

Poniżej, w ujęciu tabelarycznym zestawiono porównawczo udział korzystających z sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowniczej w liczbie ludności ogółem na koniec 2014 roku. Gmina Cisek w stosunku do innych gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, charakteryzuje się najmniejszym udziałem mieszkańców korzystających z kanalizacji, wynoszącym zaledwie 7,8%, gdzie w kolejnej słabo skanalizowanej gminie – Polska Cerekiew – z kanalizacji korzysta 50,3% mieszkańców.

Tabela 25 Udział korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w 2014 r. [%]

Jednostka terytorialna	Wodociągi	Kanalizacja	Sieć gazowa
Woj. opolskie	96,6	69,7	41,9
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	99,4	77,0	53,9
Kędzierzyn-Koźle	100,0	89,1	82,8
Bierawa	99,4	64,7	0,3
Cisek	94,5	7,8	0,0
Pawłowiczki	99,8	71,6	0,0
Polska Cerekiew	94,9	50,3	0,0

Reńska Wieś	99,9	63,6	0,0
-------------	------	------	-----

Źródło: dane GUS

Zgodnie z uwarunkowaniami prawnymi, samorządy zobligowane są do realizacji kompleksowej polityki z zakresu gospodarki odpadami (ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, obowiązująca w aktualnym brzmieniu od 1 lipca 2013 roku). Jednostki samorządu terytorialnego uzyskały kompetencje pozwalające na kształtowanie oraz organizację własnego systemu zbiórki odpadów komunalnych. Odpady komunalne, zgodnie z definicją zapisaną w omawianej ustawie, oznaczają odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Zgodnie z ustawą o odpadach, jako gospodarowanie odpadami rozumie się ich zbieranie, transport, przetwarzanie, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami. Zagadnienie to jest szczególnie ważne dla Gminy Cisek w kontekście ochrony środowiska. Negatywny wpływ na środowisko naturalne, a zwłaszcza środowisko glebowe ma istnienie na terenie gminy dzikich (nielegalnych) wysypisk śmieci i mogilników. Każde, nowo powstające czy istniejące już od lat, dzikie wysypisko śmieci jest potencjalnym źródłem wielu zanieczyszczeń. W konsekwencji wysypiska te stanowią zagrożenie z powodu przedostawania się substancji toksycznych (wraz z wodami opadowymi) pochodzących ze zdeponowanych odpadów w głąb gleby. Przesiśkanie odcieków z odpadów zanieczyszcza płytko zalegające wody gruntowe. Może to powodować skażenie wody pitnej w miejscach nieraz bardzo oddalonych od dzikiego wysypiska. Znaczenie dla kondycji środowiskowej gminy ma również konieczność wymiany szkodliwego pokrycia dachowego (azbest). Infrastruktura techniczna ma duże znaczenie nie tylko w kontekście jakości życia mieszkańców, ale także w kontekście gospodarczym, tj. przyciągnięcia nowych inwestycji na teren gminy. Istotne jest pełne przygotowanie do obsługi ewentualnych inwestorów, ważne jest uzbrojenie terenów w sieć średniego i niskiego napięcia, gaz ziemny i koksowniczy, instalację wodociągową, kanalizacyjną i centralnego ogrzewania, co pozwoli na stymulowanie rozwoju gospodarczego. Jednak we wszelkich działaniach, a szczególnie infrastrukturalnych, wpływających na wzrost rozwoju gospodarczego należy brać pod uwagę uwarunkowania środowiskowe.

Rozwój infrastruktury należy rozumieć również w kontekście ochrony środowiska. Gmina Cisek realizuje cele ekologiczne zdefiniowane w Aktualizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Cisek na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016, gdzie zdefiniowane następujące cele do realizacji:

- środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,

- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

Cele średniookresowe do 2016 roku przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 26 Cele środowiskowe zdefiniowane w ramach Aktualizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Cisek na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016.

L. p	Cele średniookresowe
1	Upowszechnianie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego, m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, - udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, - współpracę z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi
2	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą: „myśl globalnie, działaj lokalnie”, m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - kontynuację realizacji programu edukacji ekologicznej, - wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, - wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym, - edukację ekologiczną oraz promowanie działalności proekologicznej.
3	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji: <ul style="list-style-type: none"> - uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko, - wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie, - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu
4	Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej m.in. poprzez działania skierowane na: <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych, - ochronę i zwiększanie różnorodności biologicznej, - ochronę terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania, - zachowanie istniejących zbiorników wodnych, - rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo
5	Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego
6	Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody, m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach, - promowanie wykorzystania technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego, - promowanie wprowadzania systemów recyklingu umożliwiających wielokrotne użytkowanie materiałów
7	Zabezpieczenie przed skutkami powodzi
8	Rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej
9	Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego
10	Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia
11	Osiągnięcie jakości powietrza w zakresie dotrzymywania dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie Gminy Cisek oraz utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami jakości środowiska

12	Utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód
13	Zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych
14	Dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe
15	Ochrona mieszkańców Gminy Cisek przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
16	Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii
17	Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cisek na Lata 2013-2016 z Perspektywą na lata 2017-2020

Priorytetowymi zagadnieniami w kontekście infrastruktury technicznej, ochrony środowiska przyrodniczego, wzrostu gospodarczego i podniesienia jakości życia mieszkańców na terenie Gminy Cisek są:

- poprawa jakości wód powierzchniowych – budowa kanalizacji,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- wsparcie działalności rolniczej i przetwórstwa rolnego,
- wspierania przedsiębiorczości.

Podjęcie skoordynowanych działań służących rozwojowi infrastruktury sieciowej, w kontekście ochrony bioróżnorodności z pewnością wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców oraz wzmocni atrakcyjność osiedleńczą Gminy Cisek.

Infrastruktura mieszkaniowa

Infrastruktura mieszkaniowa w Gminie Cisek ma charakter zabudowy rozproszonej jednorodzinnej. Zabudowa wsi to w przewadze zabudowa zagrodowa w znacznej części przekształcona na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Odsetek mieszkań wybudowanych przed rokiem 1945 wynosi 35,96%, z czego 36,39% przed 1918 rokiem. Rozwój funkcji mieszkalnej gminy w stosunku do miasta Kędzierzyn-Koźle (podlegającego procesowi suburbanizacji) przemawia za lokowaniem w niej mieszkań.

Tabela 27 Liczba budynków mieszkalnych w gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	Tendencja zmiany
Bierawa	2080	2104	2123	2131	2145	↑
Cisek	1858	1837	1836	1829	1828	↓
Pawłowiczki	2015	2016	2014	2011	2010	↓
Polska Cerekiew	1185	1190	1193	1193	1193	↑
Reńska Wieś	2373	2410	2420	2433	2443	↑

Źródło: dane GUS

Budownictwo mieszkaniowe i jego dynamika jest jednym z ważniejszych czynników obrazujących atrakcyjność osiedleńczą danego obszaru. W latach 2000-2014 w Gminie Cisek liczba budynków

mieszkalnych zmniejszyła się o 1,61% (30 budynków). W pozostałych gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego liczba budynków mieszkalnych wzrosła (oprócz Gminy Pawłowiczki, w której odnotowano spadek liczby budynków mieszkalnych, jednak mniejszy niż w Gminie Cisek). Zasoby mieszkaniowe Gminy Cisek stanowią 5,40% zasobów mieszkaniowych powiatu, a ich powierzchnia użytkowa przyjmuje wartość 8,23% powierzchni użytkowej powiatu. Gmina Polska Cerekiew oraz Cisek posiadają najmniejsze zasoby mieszkaniowe wśród gmin powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.

Podając za GUS, w 2014 roku, Gmina Cisek nie posiadała mieszkań komunalnych, a liczba mieszkań socjalnych wynosiła 11 (powierzchnia użytkowa 507 m²). Mieszkanie komunalne przysługuje osobom o niskich dochodach, nieposiadającym praw do innej nieruchomości mieszkalnej, szczegółowe warunki przyznania lokalu komunalnego ustalane są przez władze gmin i mogą się od siebie różnić w poszczególnych gminach. Mieszkanie socjalne przysługuje natomiast najbiedniejszej części społeczeństwa i może być przyznane tylko na mocy orzeczenia sądu. Lokale socjalne przyznawane są osobom, którym grozi eksmisja z mieszkań komunalnych lub spółdzielczych. Osoby, którym przysługuje pierwszeństwo do mieszkania socjalnego, to kobiety ciężarne, osoby niepełnosprawne lub obłożnie chore, bezrobotni, osoby małoletnie.

Tabela 28 Zasoby mieszkaniowe gmin i miast powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2014 roku

Jednostka administracyjna	Mieszkania		Izby		Powierzchnia użytkowa	
	Ilość	Udział [%] w powiecie	Ilość	Udział [%] w powiecie	Wartość [m ²]	Udział [%] w powiecie
Bierawa	2 594	7,22	12 657	8,68	253 372	9,28
Cisek	1 941	5,40	10 727	7,36	224 485	8,23
Kędzierzyn-Koźle	24 727	68,85	88 825	60,93	1 567 443	57,44
Pawłowiczki	2 557	7,12	12 325	8,45	254 412	9,32
Polska Cerekiew	1 550	4,32	7 434	5,10	148 023	5,42
Reńska Wieś	2 545	7,09	13 808	9,48	281 340	10,31
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	35 914	100,00	145 776	100,00	2 729 075	100,00

Źródło: dane GUS

2.8 Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Opieka społeczna

Zadaniem pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których przy wykorzystaniu własnych możliwości, uprawnień i środków nie potrafią samodzielnie przezwyciężyć. Pomoc społeczna jest zadaniem zarówno samorządu gminnego, jak i powiatowego. System opieki społecznej opiera się na trzech filarach: pomocy doraźnej, opiece półstacjonarnej i opiece stacjonarnej. Pomoc doraźną realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Cisek, z siedzibą w Urzędzie Gminy Cisek, wykonujący zadania z zakresu opieki społecznej. Do korzystania z usług ośrodka pomocy społecznej skłania przede wszystkim trudna sytuacja życiowa mieszkańców oraz ich bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, jak i w prowadzeniu gospodarstwa

domowego. Odbiorcami pomocy są głównie rodziny wielodzietne i niepełne, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, chorujące i z problemem alkoholowym. Dane statystyczne wskazują, że w latach 2010-2012, na terenie Gminy Cisek, liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy opieki społecznej, malała aż do 2013 roku, w którym wsparcia potrzebowały 3 rodziny więcej niż w roku poprzedzającym. W 2014 roku liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy opieki społecznej była najniższa, w analizowanych latach 2010-2014 i obejmowała 123 rodziny. Sytuacja ta przełożyła się na liczbę dzieci objętych pomocą społeczną. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek, w wysokości 1,5 punktu procentowego, między latami 2010 i 2014, liczby osób korzystających z pomocy społecznej, w stosunku do liczby ludności gminy. Główną formą pomocy, udzielaną przez ośrodek pomocy społecznej są świadczenia rodzinne, takie jak zasiłek rodzinny i jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Łącznie w 2014 roku na świadczenia, na rzecz osób fizycznych, Gmina Cisek przeznaczyła kwotę ok. 1,1 mln zł. Osoby, mające prawo do zasiłku rodzinnego, mogą ubiegać się również o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Inną formą świadczeń rodzinnych, o które mogą ubiegać się mieszkańcy gminy, są świadczenia opiekuńcze, do których należy zasiłek pielęgnacyjny.

Tabela 29 Dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Cisek w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej [szt.]	140	135	130	133	123
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej [os.]	391	335	322	306	292
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%]	6,5	5,6	5,4	5,2	5,0
Dzieci objęte świadczeniami rodzinnymi					
Liczba dzieci, na które otrzymywany jest zasiłek rodzinny ogółem [os]	228	200	183	175	185
Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [os]	208	190	177	169	173
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które otrzymywany jest zasiłek rodzinny w liczbie dzieci ogółem do lat 17 [%]	21,0	19,5	18,3	17,8	18,8

Kwoty świadczeń wypłacanych przez ośrodek pomocy społecznej					
Kwoty świadczeń rodzinnych [tys. zł]	668	691	674	646	635
Kwoty zasiłków rodzinnych z dodatkami [tys. zł]	378	341	312	316	330
Kwoty zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]	179	180	175	181	191

Źródło: dane GUS

Na terenie Gminy Cisek nie działają stacjonarne i pół-stacjonarne placówki pomocy społecznej takie jak domy pomocy społecznej, czy domy dziennego pobytu. Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje umieszczenie w domu pomocy społecznej. Mieszkańcy gminy korzystają z tego rodzaju opieki w placówkach położonych poza gminą. Na koniec 2014 roku w powiecie działało 11 stacjonarnych i pół-stacjonarnych placówek pomocy społecznej, z czego 10 w mieście Kędzierzyn-Koźle i 1 w gminie Pawłowiczki:

- Dom Pomocy Społecznej, ul. Dąbrowszczaków 1 (placówka stacjonarna);
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety, ul. Łukasiewicza 9 (placówka stacjonarna);
- Mieszkania Chronione, ul. Waryńskiego 1/3 (placówka stacjonarna);
- Dom Dziecka, ul. Skarbowa 8 (placówka stacjonarna);
- Dom Dziennego Pobytu nr 1, ul. Powstańców 26 (placówka pół-stacjonarna);
- Dom Dziennego Pobytu nr 2, ul. Piramowicza 27 (placówka pół-stacjonarna);
- Dom Dziennego Pobytu nr 3, ul. Grabskiego 6 (placówka pół-stacjonarna);
- Dom Dziennego Pobytu nr 4, ul. Kazimierza Wielkiego 6 (placówka pół-stacjonarna);
- Dom Dziennego Pobytu nr 5, ul. Kościuszki 43b (placówka pół-stacjonarna);
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Promyczek”, ul. Piotra Skargi 25 (placówka pół-stacjonarna);
- Dom Opieki, Jakubowice 15 A (placówka stacjonarna w gminie Pawłowiczki).

Ochrona zdrowia

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku wskazuje, że dostęp do usług ochrony zdrowia w regionie jest dobry, ale nie zabezpiecza wszystkich potrzeb mieszkańców. Publiczna opieka zdrowotna jest zadaniem własnym samorządu na poziomie gminnym. W przypadku opieki specjalistycznej głównymi ośrodkami leczenia są miasta powiatowe: Strzelce Opolskie i Kędzierzyn-Koźle oraz Opole, które oferują pełny dostęp do medycznych usług publicznych. Dostępność do instytucji związanych z ochroną zdrowia na terenie Gminy Cisek jest wystarczająca. Podając za GUS w gminie prowadzą działalność 3 przychodnie i 2 punkty apteczne oraz jedna praktyka lekarska.

Liczba porad lekarskich udzielonych mieszkańcom gminy, od 2012 roku, zaczęła spadać osiągając, w 2014 roku, liczbę 22 069 porad udzielonych w ciągu roku.

Tabela 30 Przychodnie – opieka ambulatoryjna i apteki na terenie Gminy Cisek w latach 2010-2014 (stan w dniu 31.12)

	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie ogółem	2	3	3	3	3
Przychodnie niepubliczne	2	3	-	-	-
Praktyki lekarskie na wsi	2	1	1	1	1
Przychodnie na 10 tys. ludności	3	5	5	5	5
Porady lekarskie ogółem	21 891	23 123	22 108	22 303	22 069
Apteki ogólnodostępne	1	0	0	0	0
Punkty apteczne	0	1	2	2	2

Źródło: dane GUS

Funkcję leczenia stacjonarnego nad mieszkańcami Gminy Cisek realizują głównie placówki w Opolu, Kędzierzynie-Koźlu i Strzelcach Opolskich. Szpital Wojewódzki w Opolu jest ośrodkiem dysponującym 9 oddziałami specjalistycznymi, 16 poradniami specjalistycznymi, 2 pracowniami leczenia specjalistycznego, 1 zakładem diagnostyki. Szpital wojewódzki realizuje programy unijne, dzięki którym podnosi standardy świadczonych usług oraz programy profilaktyczne w trosce o zdrowie mieszkańców całego województwa opolskiego. Obecność placówki leczenia stacjonarnego tej rangi oraz przyszpitalnych poradni specjalistycznych, na terenie rdzenia obszaru funkcjonalnego, jest istotnym czynnikiem, wpływającym na jakość i dostępność usług z zakresu ochrony zdrowia.

Szpital w Kędzierzynie-Koźlu dysponuje nowoczesnym cyfrowym aparatem RTG z systemem archiwizacyjno-dystrybucyjnym do diagnostyki radiologicznej. W szpitalu prowadzą działalność następujące oddziały: Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chirurgii Ogólnej, Chorób Wewnętrznych, Dziecięcy, Geriatrii, Laryngologiczny, Neurologiczny, Okulistyczny, Patologii Noworodka, Położniczo-Ginekologiczny, Neonatologiczny, Pulmonologiczny, Skórno-Wenerologiczny, Udarowy, Urazowo-Ortopedyczny, Urologiczny, Izba Przyjęć i Szpitalny Oddział Ratunkowy, Apteka Szpitalna, Blok Operacyjny i Blok Porodowy. Przy Szpitalu prowadzą działalność następujące przychodnie specjalistyczne: Alergologiczna dla Dzieci, Chirurgiczna, Chorób Sutka, Cukrzycowa (Diabetologiczna), Endokrynologiczna, Gastrologiczna, Ginekologiczna, Gruźlicy i Chorób Płuc, Laryngologiczna, Leczenia Bólu, Neurologiczna, Okulistyczna, Patologii Noworodka i Wcześnieika, Preluksacyjna, Skórno-Wenerologiczna, Urazowo-Ortopedyczna i Urologiczna. Szpital realizuje również bardzo ważne dla mieszkańców programy profilaktyczne, takie jak: wczesnego wykrywania raka piersi, chorób tarczycy, wczesnego wykrywania raka prostaty, gruźlicy i chorób płuc.

Tabela 31 Łóżka w szpitalach ogólnych, apteki ogólnodostępne i punkty apteczne w 2013 r.

Wyszczególnienie	Łóżka w szpitalach ogólnych	Apteki	Punkty apteczne
Województwo opolskie	4 930	308	47

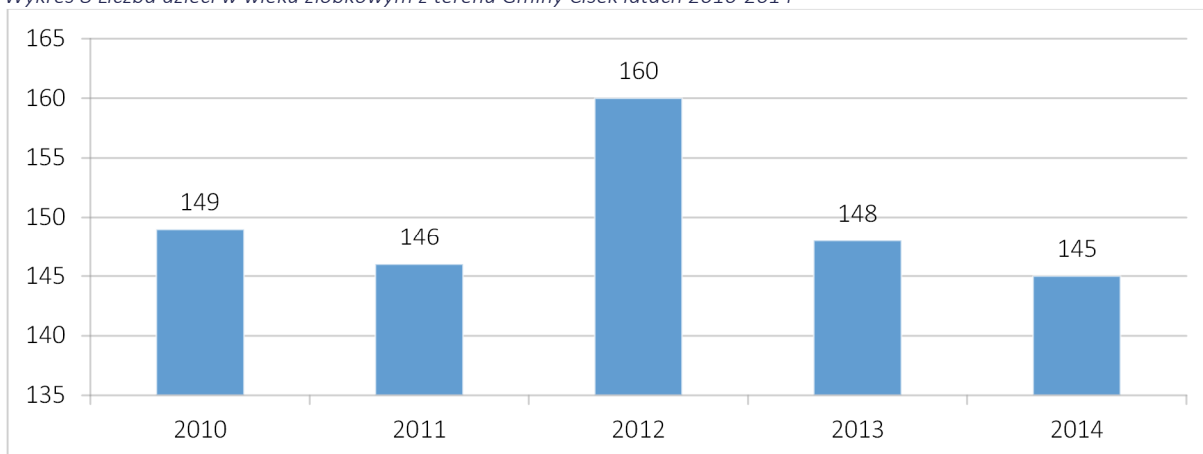
Powiat Kędzierzyńsko-kozielski	419	29	7
Powiat Opolski	272	31	10
Powiat Strzelecki	199	20	4
Miasto na prawach powiatu – Opole	1 405	50	–

Źródło: dane GUS

Żłobki

Na mocy ustawy z 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz.235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie pieczę nad ich działalnością, podobnie jak nad funkcjonowaniem ośrodków pomocy społecznej, sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej. Na terenie Gminy Cisek obecnie nie funkcjonują żłobki. Liczba dzieci, które mogłyby zostać objęte opieką w żłobkach utrzymuje się na stałym poziomie, jedynie w 2012 roku odnotowano największy jej wzrost, osiągający liczbę 160 dzieci do lat 3. W 2014 roku 145 dzieci w gminie podlegało opiece w żłobku, dlatego władze Gminy Cisek rozważają utworzenie klubu dla dzieci do lat 3 w przedszkolu.

Wykres 8 Liczba dzieci w wieku żłobkowym z terenu Gminy Cisek latach 2010-2014

Źródło: dane GUS

2.9 Edukacja

Przedszkola

Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat i jest realizowane w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych, w szkołach podstawowych oraz w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Celem wychowania przedszkolnego jest zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju oraz realizacja podstawy programowej.

Poniżej przedstawiono porównawczo liczbę przedszkoli, liczbę dzieci uczęszczających do przedszkola oraz liczbę nauczycieli wychowania przedszkolnego w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, w roku szkolnych 2014/2015. W Gminie Cisek funkcjonują 2 przedszkola (Gminne Przedszkole w Cisku i Gminne Przedszkole w Łanach), zapewniające dostęp do edukacji i opieki dla dzieci w wieku

przedszkolnym. Gmina Cisek, podobnie jak Polska Cerekiew, mają najmniejszą liczbę placówek wychowania przedszkolnego, w zestawieniu z innymi gminami powiatu, należy jednak pamiętać, iż są to gminy o najmniejszej liczbie ludności.

Tabela 32 Liczba placówek przedszkolnych i dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim w roku szkolnym 2014/2015

Gmina	Liczba przedszkoli publiczne i niepubliczne	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba dzieci na 1 nauczyciela
Bierawa	5	210	26	8,1
Cisek	2	151	19	7,9
Kędzierzyn-Koźle	24	1 858	274	6,8
Pawłowiczki	4	269	57	4,7
Polska Cerekiew	2	101	10	10,1
Reńska Wieś	5	196	30	6,5
Powiat kędzierzyńsko - kozielski	42	2 785	416	6,7

Źródło: Strategia rozwoju powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego do roku 2022

Analiza wskaźnika dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce, w placówce wychowania przedszkolnego, pozwala stwierdzić, iż Gmina Cisek dysponuje wystarczającą liczbą miejsc w placówkach przedszkolnych, ponieważ średnia wartość przedmiotowego wskaźnika, na przestrzeni lat 2010-2014, wynosiła 0,92. Oznacza to, że na jedno miejsce w przedszkolu nie przypadało więcej niż jedno dziecko w wieku 3-5 lat.

Tabela 33 Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
Woj. opolskie	0,94	0,95	0,97	0,95	0,93
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	0,86	0,88	0,90	0,91	0,85
Kędzierzyn-Koźle	0,86	0,88	0,91	0,89	0,84
Bierawa	0,69	0,75	0,71	0,72	0,73
Cisek	0,97	1,01	0,93	0,79	0,88
Pawłowiczki	0,88	0,97	0,98	0,99	1,00
Polska Cerekiew	0,52	0,58	0,60	0,64	0,54
Reńska Wieś	1,54	1,29	1,36	2,84	1,28

Źródło: dane GUS

Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne

Edukacja publiczna należy do zadań własnych każdej gminy i stanowi jedno z najważniejszych oraz niewątpliwie największych (kosztochłonnych) zadań publicznych, które realizuje również samorząd Gminy Cisek. W roku szkolnym 2015-2016 sieć oświatowa, na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum, na terenie gminy, składa się z trzech szkół podstawowych oraz jednego gimnazjum. Ogółem w roku szkolnym 2015-2016 z oświaty, na terenie gminy, korzysta 284 uczniów szkół podstawowych i 117 uczniów gimnazjum.

Tabela 34 Placówki szkolne w Gminie Cisek w 2016 roku

Placówki oświatowe	Liczba uczniów	Deklaracje	Liczba oddziałów dwujęzycznych / liczba dzieci
Publiczna Szkoła Podstawowa w Landzmierzu	99	97	1/24
Publiczna Szkoła Podstawowa w Łanach	106	106	-
Publiczna Szkoła Podstawowa w Roszowickim Lesie	79	78	2/36
Publiczne Gimnazjum im. Władysława Planeterza w Cisku	117	116	1/18

Źródło: dane Urzędu Gminy Cisek

Współczynnik skolaryzacji brutto jest relacją liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto, np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczany jest poprzez dzielenie liczby wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podawany jest w ujęciu procentowym. Natomiast współczynnik skolaryzacji netto stanowi relację liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto, np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podany jest w ujęciu procentowym. W tabeli poniżej przedstawiono wartości współczynników skolaryzacji w Gminie Cisek w latach 2010-2014.

Tabela 35 Współczynnik skolaryzacji (netto i brutto) – szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Gminie Cisek w latach 2010-2014

Jednostka oświatowa	2010	2011	2012	2013	2014
Współczynnik skolaryzacji brutto					
Szkoły podstawowe	81,31	84,74	87,46	89,34	87,65
Gimnazja	86,98	78,19	75,76	73,40	73,51
Współczynnik skolaryzacji netto					
Szkoły podstawowe	81,01	82,24	84,67	87,50	85,96
Gimnazja	81,77	76,06	73,23	71,81	70,81

Źródło: dane GUS

Wysokość współczynników skolaryzacji pozwala wnioskować, iż znaczny odsetek uczniów, zwłaszcza gimnazjalnych, realizuje obowiązkową edukację w placówkach oświatowych w sąsiednich gminach lub miastach. Podając za GUS wysokość współczynnika skolaryzacji brutto, dla Kędzierzyna-Koźła, dla szkolnictwa gimnazjalnego wynosi 102%, co oznacza, że do szkół gimnazjalnych uczęszczają uczniowie

spoza miasta. Można przypuszczać, że jest to związane z uwarunkowaniami rynku pracy oraz bogatą ofertą edukacyjną miasta Kędzierzyn-Koźle. W roku szkolnym 2014/2015 w Kędzierzynie-Koźlu działało 13 szkół podstawowych oraz 9 gimnazjów.

Szkoły ponadgimnazjalne

Sąsiedztwo ośrodka miejskiego, jakim jest Kędzierzyn-Koźle, daje młodzieży z Gminy Cisek, możliwość korzystania z placówek szkolnych na poziomie ponadgimnazjalnym, zlokalizowanych stosunkowo niedaleko. Sieć placówek ponadgimnazjalnych w Kędzierzynie-Koźlu jest bardzo bogata i zróżnicowana, składa się ze szkół ogólnokształcących, technicznych, zawodowych i specjalnych o różnych kierunkach i profilach nauczania, w tym dla osób dorosłych.

Kontynuacja edukacji na poziomie wyższym możliwa jest w oddalonym o około 58 km Opolu (Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Opolu, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji).

Wyniki egzaminów w szkołach podstawowych oraz egzaminów gimnazjalnych

Sprawdzian w klasie szóstej szkoły podstawowej obejmuje wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach ogólnych i szczegółowych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów, nauczanych na dwóch pierwszych etapach edukacyjnych, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Podstawę dla wielu zadań z języka polskiego i matematyki stanowią teksty lub informacje z zakresu historii lub przyrody. Sprawdzian składa się z dwóch części:

- część pierwsza – obejmuje zadania z języka polskiego i z matematyki,
- część druga – obejmuje zadania z języka obcego nowożytnego.

Szóstoklasista przystępuje do sprawdzianu z jednego z następujących języków: angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego i włoskiego. Uczeń może wybrać tylko ten język, którego uczy się w szkole jako przedmiotu obowiązkowego. Sprawdzian ma formę pisemną. Przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły podstawowej. Nie określa się minimalnego wyniku, jaki powinien uzyskać uczeń, toteż sprawdzianu nie można nie zdać.

W Gminie Cisek średnie wyniki końcowego sprawdzianu dla uczniów szkół podstawowych są zbliżone do średniej dla województwa (66,0%), jedynie PSP w Landzmierzu uzyskała średni wynik egzaminów wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej – 46,8%. Najlepszy średni wynik w 2015 roku uzyskała PSP im. Jana Pawła II w Roszowiskim Lesie – 62,6%. Szczegółowe dane z końcowego sprawdzianu szkół podstawowych, w 2015 roku, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 36 Wyniki końcowego sprawdzianu klas VI szkół podstawowych w Gminie Cisek w 2015 roku

Wyszczególnienie	Razem	Część I język polski	Matematyka	J. angielski
Województwo opolskie				

Liczba uczniów	7808			7604
Średni wynik [%]	66,0	71,8	59,9	78,1
Powiat kędzierzyńsko-kozielski				
Liczba uczniów	722			722
Średni wynik [%]	64,8	71,5	57,7	77,7
Gmina Cisek				
Liczba uczniów	35			35
Średni wynik [%]	59,5	66,4	52,4	73,7
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Roszowickim Lesie				
Liczba uczniów	16			16
Średni wynik [%]	62,6	66,6	58,4	73,6
Stanin	4	-	-	5
Publiczna Szkoła Podstawowa w Landzmierzu				
Liczba uczniów	6			6
Średni wynik [%]	46,8	59,5	33,3	60,5
Stanin	1	-	-	2
Publiczna Szkoła Podstawowa w Łanach				
Liczba uczniów	13			13
Średni wynik [%]	61,6	69,2	53,8	79,9
Stanin	4	-	-	6

Źródło: dane Urzędu Gminy Cisek

Egzamin gimnazjalny obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w trzecim i wcześniejszych etapach edukacyjnych. Egzamin ma formę pisemną. Przystąpienie do egzaminu jest warunkiem ukończenia gimnazjum, ale nie określa się minimalnego wyniku, jaki zdający powinien uzyskać, toteż egzaminu nie można nie zdać. Wyniki testu gimnazjalnego są wyrażone w dwóch formach:

- wynik procentowy to odsetek punktów (zaokrąglony do liczby całkowitej), które uczeń zdobył za zadania z danego zakresu/poziomu,
- wynik centylowy to odsetek liczby gimnazjalistów (zaokrąglony do liczby całkowitej), którzy uzyskali z danego zakresu/poziomu wynik taki sam lub niższy niż zdający.

Poniżej w tabeli zaprezentowano średni wynik procentowy egzaminów uczniów w Cisku, który pokazuje odsetek punktów, które zdający zdobył za zadania mierzące wiadomości i umiejętności z danego zakresu. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Cisek z części matematyczno-przyrodniczej są zbliżone do wyników dla województwa opolskiego (matematyka 42,8 do 46,7 na poziomie województwa, przedmiot przyrodniczy 50,4 do 48,7 na poziomie województwa). W części humanistycznej wyniki wyższe od średniej wojewódzkiej, ponad to na uwagę zasługuje dużo wyższy poziom znajomości języka niemieckiego (część rozszerzona: 88,9 gmina, 65,4 średnia dla województwa opolskiego).

Tabela 37 Wyniki egzaminu końcowego dla klas III gimnazjum w 2015 w Gminie Cisek

Część humanistyczna		Część mat.-przyrodnicza		J. angielski		J. niemiecki	
J. polski	Historia i WOS	Matemat.	Przedm. przyrodn.	Podst.	Rozsz.	Podst.	Rozsz.

Województwo opolskie								
Liczba uczniów	8549		8549		6107	5870	2412	766
Średni wynik [%]	60,3	62,3	46,7	48,7	66,9	47,0	68,0	65,4
Powiat kędzierzyński-kozielski								
Liczba uczniów	835		835		527	524	306	96
Średni wynik [%]	61,2	62,7	47,0	49,6	70,4	49,8	67,7	65,0
Gmina Cisek								
Liczba uczniów	53		53		10	10	43	13
Średni wynik [%]	61,2	65,7	42,8	50,4	76,2	60,5	74,3	88,9
Publiczne Gimnazjum im. W. Planetorza w Cisku								
Liczba uczniów	53		53		10	10	43	13
Średni wynik [%]	61,2	65,7	42,8	50,4	76,2	60,5	74,3	88,9
Stanin	5	6	4	5	7	-	8	-

Źródło: dane Urzędu Gminy Cisek

Wynik centylowy to odsetek liczby gimnazjalistów (zaokrąglony do liczby całkowitej), którzy uzyskali z danego zakresu wynik taki sam lub niższy niż zdający. Na przykład zdający, którego wynik centylowy w zakresie matematyki wynosi 85, dowie się, że 85% wszystkich gimnazjalistów uzyskało za zadania matematyczne wynik taki sam jak on lub niższy, a 15% gimnazjalistów uzyskało wynik wyższy.

Tabela 38 Skala staninowa średnich wyników [w%] z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku

Stanin	Historia i WOS	Język polski	Przedmioty przyrodnicze	Matematyka	Język angielski na poziomie podst.	Język niemiecki na poziomie podst.
1 - Najniższy	32 – 44	23 – 37	23 – 32	15 – 23	26 – 38	30 – 39
2 - Bardzo niski	45 – 54	38 – 51	33 – 39	24 – 34	39 – 49	40 – 43
3 - Niski	55 – 58	52 – 56	40 – 43	35 – 40	50 – 55	44 – 47
4 - Niżej średni	59 – 61	57 – 59	44 – 46	41 – 44	56 – 60	48 – 51
5 - Średni	61 – 64	62 – 62	47 – 49	45 – 48	61 – 66	52 – 56
6 - Wyżej średni	65 – 67	63 – 65	50 – 52	49 – 53	67 – 72	57 – 62
7 - Wysoki	68 – 71	66 – 69	53 – 56	54 – 59	73 – 80	63 – 70–
8 - Bardzo niski	72 – 78	70 – 76	57 – 66	60 – 71	81 – 91	71 – 79
9 - Najwyższy	79 – 94	77 – 90	67 – 93	72 – 93	92 - 100	80 - 100

Źródło: dane Okręgowej Komisji Edukacyjnej we Wrocławiu, oke.wroc.pl

2.10 Kultura

Podstawowymi zadaniami samorządowych instytucji kultury są: edukacja kulturalna, wychowanie przez sztukę oraz czytelnictwo. Realizacja tego rodzaju zadań odbywa się poprzez tworzenie warunków dla poznawania dziedzictwa kulturowego oraz zainteresowania sztuką i wiedzą, tworzenie warunków

do ochrony i dokumentacji folkloru oraz rozwoju rękodzieła ludowego i artystycznego, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, a także poprzez ochronę i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, popularyzację książki i czytelnictwa, prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej w zakresie kulturalno-oświatowym. Instytucje kultury w Gminie Cisek to:

- Gminny Ośrodek Kultury w Cisku,
- Biblioteka Publiczna w Cisku,
- Filia Biblioteki Publicznej Gminy Cisku w Łanach.

Centrum życia kulturalnego jest miejscowość Cisek ale również w pozostałych sołectwach Gmina stwarza warunki infrastrukturalne dla rozwoju kultury i społeczeństwa obywatelskiego. W Łanach znajduje się obiekt wielofunkcyjny z remizą strażacką, biblioteką, ośrodkiem zdrowia i świetlicą wiejską. Dom Wielofunkcyjny w Roszowickim Lesie został rozbudowany o remizę strażacką, a w Nieznaszynie wybudowano nowy obiekt dla strażaków. Gmina Cisek dba o rozwój kulturalny swoich mieszkańców wspierając organizację licznych imprez kulturalnych, muzycznych lub folklorystycznych, takich jak:

- Zawody strażackie o Puchar Wójta Gminy,
- Turniej piłkarski o Puchar Wójta Gminy,
- Dożynki Gminne z konkursem koron żniwnych,
- Święto Chleba, Śląskie Wesele, Heimattreffen (Zjazd Mieszkańców Gminy Cisek), Olimpiada Śląska – organizowane co cztery lata, naprzemiennie, w pierwszy weekend sierpnia; podczas Olimpiady Śląskiej rywalizacja odbywa się w 12 dyscyplinach, m.in.: Ciep nudelkulom (Rzut wałkiem do ciasta), Gipki na sztelcach (Bieg na szczudłach) czy Na kole z gołymbiym do zegara (Rowerem z gołębiem do zegara),
- Odra Rzeką Integracji Europejskiej – Pływadła, impreza organizowana naprzemiennie z Gminą Bierawa,
- Koncerty noworoczne,
- Międzygminny festiwal kolęd i pastorałek,
- Jarmark Bożonarodzeniowy.

Gmina uczestniczy aktywnie w programie "Odnowa wsi", do którego przystąpiły wsie Łany i Miejsce Odrzańskie, a w 2004 roku Kobylce, Dzielnica, Błazejowice i Cisek. Dzięki działaniu programu wiele regionalnych specjałów znalazło się na Liście Produktów Tradycyjnych, prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prawo do wpisu na Listę Produktów Tradycyjnych mają produkty, które charakteryzują się tradycyjną, ugruntowaną w czasie (min. 25 lat) metodą wytwarzania, których jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości wynikają ze stosowania tradycyjnych metod produkcji, będące elementem tożsamości społeczności lokalnej oraz stanowiące element

dziedzictwa kulturowego regionu, w którym są wytwarzane. Na Liście Produktów Tradycyjnych znajduje się 13 regionalnych specjałów, występujących w gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, również w Gminie Cisek, takich jak:

- Germuszka (zwana też warmuszką, biermuszką),
- Makaron dziergowicki 10-cio jajeczny,
- Mus Jabłkowy,
- Pańćkraut z żeberkami – danie warzywno-mięsne,
- Placki ziemniaczane – kartoflane,
- Ścierka opolska,
- Wodzionka,
- Kwitownica – wino z owoców pigwy,
- Piwo miodowe,
- Anyżki – drobne ciasteczka biszkoptowe pokryte kruchą lekko błyszczącą i gładką „skorupką” jak lukrem w kolorze jasnokremowym,
- Kretowina – ciasto biszkoptowe o smaku czekoladowym,
- Opolskie ciasteczka ze skwarek (szpyrek),
- Śliszki (potrawa wigilijna) – podłużne bułeczki drożdżowe nadziewane makiem.

Wyznacznikiem działań kulturalnych i potrzeb mieszkańców w zakresie kultury jest także kondycja czytelnictwa. Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Podając za GUS, Biblioteka Publiczna w Cisku wraz z filią w Łanach posiada księgozbiór liczony na około 23,8 tysiąca woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko 640 osób rocznie. W placówkach bibliotecznych znajduje się łącznie 8 komputerów z dostępem do szerokopasmowego Internetu, z których mogą korzystać czytelnicy. Poniżej zaprezentowano porównawczo liczbę placówek bibliotecznych oraz tzw. wskaźniki biblioteczne, obrazujące poziom czytelnictwa wśród mieszkańców gmin powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego. Liczba placówek bibliotecznych w gminach wiejskich waha się od 2 (Gmina Cisek i Reńska Wieś) do 5 (Gmina Bierawa i Pawłowiczki). Gmina Cisek jest jedną z gmin o mniejszej liczbie czytelników – 110 na 1000 mieszkańców.

Tabela 39 biblioteki i filie oraz poziom czytelnictwa w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2014 roku

Jednostka terytorialna	Biblioteki i filie [obiekt]	Ludność na 1 placówkę biblioteczną [os.]	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności [wol.]	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności [os.]	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach [wol.]
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	25	3 869	3 408,50	143	23,3
Kędzierzyn-Koźle	8	7 855	2 474,60	141	28,7
Bierawa	5	1 566	3 689,20	108	18,3

Cisek	2	2 895	4 115,20	110	15,7
Pawłowiczki	5	1 560	6 385,30	101	16,3
Polska Cerekiew	3	1 404	10 133,40	204	21,2
Reńska Wieś	2	4 121	3 510,90	225	6,3

Źródło: dane GUS

2.11 Turystyka

Gmina Cisek charakteryzuje się stosunkowo mało urozmaiconą rzeźbą terenu, wynikającą głównie z położenia znacznej części jej obszaru w obrębie obniżenia Kotliny Raciborskiej. Największe urzeźbienie terenu charakterystyczne jest dla sołectwa Miejsce Odrzańskie, Łany i Błazejowice. Pod względem struktury użytkowania gruntów w Gminie Cisek dominują użytki rolne – 91,22%, lasy i zadrzewienia – 1,27%, tereny osiedlowe – 4,82% powierzchni gminy. Ze względu na rolniczy charakter gminy i słabo rozwinięty przemysł na jej obszarze Gmina Cisek kładzie nacisk na ochronę środowiska naturalnego, a co za tym idzie, rozwój turystyki ekologicznej i agroturystyki. W 2009 roku została przyjęta Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cisek na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016. Przyjęty dokument ma charakter kierunkowy, wyznaczone i opisane w nim zadania stanowią wytyczne do realizacji Polityki Ekologicznej na terenie gminy. Celem tych zadań jest kształtowanie ładu przestrzennego, w sposób zgodny z bieżącymi wymogami ochrony środowiska.

Na terenie Gminy Cisek objęty ochroną prawną jest Obszar Chronionego Krajobrazu Wronin-Maciowakrze oraz parki przypałacowe i wiejskie na terenie Miejsca Odrzańskiego i Steblowa. Obszar Chronionego Krajobrazu Rejonu Wronin-Maciowakrze charakteryzuje się pagórkowatym ukształtowaniem terenu. Wysokości względne dochodzą tu do 40 m. Występują tu liczne wąwozy, jary i parowy wraz z płatami resztek lasów. Teren leży w górnej części zlewni Potoku Dzielniczka – lewobrzeżnego dopływu Odry. Cechą charakterystyczną obszaru są rozległe, suche wierzchowiny lessowe oraz silnie wilgotne dna dolinne z licznymi mokradłami oraz oczkami wodnymi. Na terenie obszaru chronionego krajobrazu stwierdzono liczne występowanie płazów: m.in. grzebieniuszki ziemnej; ssaków: resztkowe, pojedyncze kolonie susła moregowatego oraz ptaków: rzadkiej kłaskawki. Na terenie Gminy Cisek stwierdzono występowanie zaledwie 2 gatunków roślin ściśle chronionych, które znalazły się na „Czerwonej liście roślin zagrożonych w województwie opolskim”, są to:

- zimowit jesienny (zagrożenie niższego ryzyka)
- śniedek baldaszkowaty (krytycznie zagrożone).

Na obszarze gminy nie został wyznaczony żaden obszar Natura 2000, nie ma również planowanych obszarów Natury.

Gmina Cisek posiada możliwości rozwoju turystyki ekologicznej dzięki dobrej infrastrukturze technicznej gminy, na którą składa się sieć dróg, pełne zwodociągowanie, pełna telefonizacja gminy oraz dobrze rozbudowana sieć elektroenergetyczna. Korzystna dla gminy jest bliska odległość w jakiej znajduje się duża aglomeracja przemysłowa – Kędzierzyn-Koźle oraz granica z Czechami. Produkt agroturystyczny na obszarach wiejskich tworzą: dobra materialne, wszelkie usługi, osoby, czynności, miejsca, organizacje, pomysły oraz idee związane z gospodarstwem rolnym. Stanowi on zatem kombinację usług, miejsca i usług turystycznych w ramach danego gospodarstwa rolnego czy leśnego. Ten rodzaj turystyki związany jest z pobytem w gospodarstwie rolnym i dotyczy różnych form spędzania czasu wolnego oraz uprawiania aktywności turystycznych i rekreacyjnych, których dobór i kompozycja uzależnione są od obszaru, na jakim zlokalizowana jest działalność agroturystyczna. Formy wypoczynku w ramach agroturystyki to także: wycieczki piesze, rowerowe, konne, przyrodnicze, kulturowe, wędkarstwo, łowiectwo. Aktywizacja gminy w tym zakresie jest szansą na zapobieganie wzrostowi bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy. Agroturystyka może stać się atrakcyjną formą turystyki, gdyż sprzyja fizycznej regeneracji oraz daje możliwość korzystania z różnych form aktywnej rekreacji. Na obszarze gminy zarejestrowanych jest 6 gospodarstw agroturystycznych.

Tabela 40 Gospodarstwa agroturystyczne mieszczące się na terenie Gminy Cisek

Nazwa	Sołectwo	Ilość miejsc nocleg.	Formy aktywnego wypoczynku/atrakcje
U Donaty	Cisek	15	z tego miejsca można korzystać o każdej porze roku w ramach turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej grille, ogniska duże pole namiotowe ekologiczne warzywa i owoce degustacje domowych specjałów dwie świnki wietnamskie mini muzeum ukazujące jak kiedyś wyglądało życie na wsi
Gospodarstwo Agroturystyczne „Ketzler's”	Cisek	12	grille, ogniska teren gospodarstwa znajduje się przy rzece Odrze możliwość wypożyczenia sprzętu wędkarskiego możliwość wypożyczenia sprzętu kajakowego możliwość wypożyczenia rowerów sala konferencyjno-bankietowa z zapleczem gastronomicznym (70- 80 os.)
Eko-Gościniec w sadzie	Przewóz	6	możliwość degustacji i nabycia produktów tradycyjnych oraz regionalnych nagrodzonych dyplomami (atrakcją są przetwory z owoców z ogrodu) w sadzie jest miejsce na wypoczynek, ognisko oraz miejsce do grillowania wraz z altanką możliwość rozbicia namiotu oraz pobyt ze zwierzątkiem miejsce na zabawy dla dzieci - 0,5 ha łąk oraz dostęp do Internetu
Noclegi u Cichonia	Landzmierni	4	nowo otwarte mieszkania w pięknej i malowniczej okolicy, gdzie można przenocować i spędzić miło czas
Ranczo	Przewóz	2	największą atrakcją pobytu są konie – możliwość przejazdów

w Dolinie Odry Quarter HK Horses			bryczką oraz jazdy na koniu wierzchem nadodrzańskimi szlakami i licznymi drózkami śródpolnymi
			spory konne i kulig zimą
			mini ZOO
			smaczne posiłki i potrawy przygotowane z produktów wytworzonych w gospodarstwie rolnym.
Tanie noclegi na Rakowach	Cisek	8	położenie w spokojnym rejonie wsi, idealnie na wypoczynek dla rodzin z dziećmi, dla pracowników firm i wszystkich innych osób, które chcą spędzić czas w ciszy i na łonie natury

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Cisek

Przewaga gruntów rolnych w Gminie Cisek może być jej dużym walorem. Ze względu na brak przemysłu skutki hałasu przemysłowego nie są uciążliwe dla mieszkańców, a zanieczyszczenia powietrza oraz wód są znacznie mniejsze. Dzięki temu gmina staje się dobrym miejscem dla wszelkiego rodzaju aktywności na świeżym powietrzu. Gminy Cisek, Polska Cerekiew i Reńska Wieś wystąpiły do Polskich Kolei Państwowych z wnioskiem o przejęcie części nieczynnej linii kolejowej Kędzierzyn-Koźle – Baborów w celu utworzenia na nasypie kolejowym ścieżek rowerowych. Inwestycja z jednej strony ułatwi mieszkańcom wioski bezpieczne dotarcie do Kędzierzyna-Koźła, a z drugiej, kędzierzynianie będą się mogli wybrać na wycieczkę rowerową wśród pól, łąk i zagajników, prowadzącą m.in. obok jeziora Dębowa i wzdłuż kilku rzeczek aż do Polskiej Cerekwi. W Gminie Cisek ścieżki pieszo-rowerowe mają powstać wzdłuż wciąż budowanych wałów przeciwpowodziowych.

Rajem dla wędkarzy jest akwen wodny, w sołectwie Kobylce, będący wyrobiskiem poźwirowym o powierzchni około 11,54 hektar. Zbiornik leży w odległości ok. 6 km od Kędzierzyna-Koźła, oddalony od zgiełku miejskiego. Akwen od trzech stron otaczają pola i łąki, a od strony południowo-zachodniej graniczy z drogą biegnącą w kierunku Kędzierzyna-Koźła. Wśród rybostanu występują: karp, lin, leszcz, szczupak, płoć oraz duży sandacz, który ma tutaj doskonałe warunki do rozrodu.

W miejscowościach Cisek, Łany i Miejsce Odrzańskie znajdują się parki podworskie i kościoły, które łączą w sobie walory przyrodnicze i historyczne, dlatego też zostały wpisane na listę zabytków kultury materialnej zarejestrowanej przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Tabela 41 Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Cisek (stan na 31 grudnia 2015 r.)

Sołectwo	Zabytki
Cisek	Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP, 1922-27, nr rej.: A - 105/2009
Łany	- Zespół kościoła parafialnego, nr rej.: A - 154/2011 z 7 marca 2011 roku: - kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła, 1903 - 05 - kaplica św. Jana Nepomucena, 1 poł. XIX - cmentarz kościelny - ogrodzenie, mur
	Park pałacowy, XIX, nr rej.: P - 42/59 z 21 stycznia 1959 roku
	Spichlerz, ul. Główna 52, drewniany, 1756, nr rej.: 1614/67 z 3 lutego 1967 roku
Miejsce Odrzańskie	Kościół cmentarny pw. Świętej Trójcy, drewniany, 1770, nr rej.: 92/54 z 13 kwietnia 1954 roku (wypis z księgi rejestru)
	Cmentarz parafialny, XVIII - XIX, nr rej.: 258/90 z 27 czerwca 1990 roku

	Mauzoleum rodziny Reibnitz, 1 poł. XIX, nr rej.: 2228/90 z 17.07.1990
	Park pałacowy, XVIII - XIX, nr rej.: 183/88 z 7 listopada 1988 roku

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa, www.nid.pl

Oceniając gminę pod względem atrakcji turystycznych, jakości środowiska należy stwierdzić, że są one w miarę korzystne. Gmina posiada podstawową bazę noclegową w postaci gospodarstw agroturystycznych, które łącznie dysponują 47 miejscami noclegowymi oraz salą bankietowo-konferencyjną na ok. 70 osób.

2.12 Sport

Ważnym aspektem polityki prospołecznej samorządu jest stwarzanie warunków dla uprawiania kultury fizycznej i aktywności rekreacyjnej, co wiąże się z funkcjonowaniem infrastruktury sportowej i działalnością klubów sportowych oraz zasobami kadry trenersko-instruktorskiej. Niestety na terenie Gminy Cisek nie działa formalna instytucja sportowa prowadzona przez gminę – Gminny Ośrodek Sportu. Gmina posiada halę sportową przy Publicznym Gimnazjum w Cisku, gdzie mieszkańcy i kluby sportowe mogą korzystać z trzech pełnowymiarowych boisk, siłowni i sprzętu sportowego. Na terenie gminy znajdują się 4 boiska piłkarskie oraz boisko Orlik przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Roszowickim Lesie.

Poniżej zestawiono dane dotyczące klubów sportowych, sekcji i kadry instruktorsko-trenerskiej. Liczba klubów sportowych i sekcji sportowych systematycznie wzrasta. Od 2010 roku do 2012 na terenie gminy powstały 3 nowe kluby sportowe, co przełożyło się na zasoby kadry instruktorsko-trenerskiej. Wzrastała również liczba członków klubów – na przestrzeni 4 lat dołączyły do nich 102 osoby aktywnie uprawiające sport. Na podstawie poniższych danych widzimy ogromną dysproporcję w liczbie chłopców i dziewcząt należących do klubów sportowych. Przyczyną takiej sytuacji może być fakt, iż kluby w Gminie Cisek realizując swoje cele i zadania, kładą nacisk na tę samą dyscyplinę sportu, jaką jest piłka nożna. Obecnie w gminie istnieją cztery kluby piłki nożnej: Victoria Cisek, Victoria Łany, Ruch Steblów, LZS Kobylice.

Tabela 42 Dane dotyczące klubów sportowych (łącznie z Uczniowskimi Klubami Sportowymi) i kadry instruktorsko-trenerskiej działających na terenie Gminy Cisek w l. 2010-2014.

	2010	2012	2014
Kluby [szt.]	1	3	4
Członkowie [os.]	41	115	143
Ćwiczący ogółem [os.]	48	120	143
Ćwiczący mężczyźni [os.]	48	117	143
Ćwiczący kobiety [os.]	0	3	0
Ćwiczący do lat 18 ogółem [os.]	26	48	44
Ćwiczący do lat 18 chłopcy [os.]	26	45	44

Ćwiczący do lat 18 dziewczęta [os.]	0	3	0
Sekcje sportowe [szt.]	1	4	4
Trenerzy [os.]	1	2	4
Instruktorzy sportowi [os.]	1	2	2
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe [os.]	1	1	0

Źródło: dane z GUS

2.13 Aktywność społeczna

Liczba działających na terenie danej gminy, czy miejscowości, organizacji pozarządowych (NGO) stanowi wskaźnik aktywności danej społeczności. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. Ponadto, oprócz stowarzyszeń oraz fundacji, organizacje pozarządowe działają jako osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną), niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz nieangażujące w celu osiągnięcia zysku. Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny. Związane jest to z pełnieniem przez nie funkcji integracyjnej w społecznościach lokalnych, czyli udziale w procesie budowania więzi społecznych, zbliżania jednostek i społeczności lokalnych.

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych jest o tyle istotne, że uzupełniają one swoimi działaniami ofertę instytucji publicznych, przyczyniając się do wzbogacenia propozycji kulturalnej czy edukacyjnej regionu, realizują przedsięwzięcia społeczne i liczne inicjatywy, które w efekcie przekładają się na atrakcyjność turystyczną oraz osiedleńczą obszaru. W Gminie Cisek dominują organizacje pozarządowe z dziedziny bezpieczeństwa publicznego (Ochotnicze Straże Pożarne), sportowe oraz stowarzyszenia nastawione głównie na szeroko rozumiany rozwój lokalny. W tabeli poniżej przedstawiono organizacje pozarządowe, działające na terenie gminy:

Tabela 43 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Cisek w 2015 roku

Miejscowość	Nazwa organizacji pozarządowej
Błazejowice	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży "Bieg Życia"
Cisek	Ochotnicza Straż Pożarna
	Gminne Zrzeszenie "Ludowe Zespoły Sportowe" W Cisku
	Ludowy Klub Sportowy "Victoria"
	Oddział Wiejski Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego
	Stowarzyszenie Centrum Rozwoju i Edukacji "Idea"
	Towarzystwo Piastowaniô Ślónskij Mówy "Danga"
	Towarzystwo Promocji i Rozwoju Wsi Cisek - Cisek 2000
	"Stowarzyszenie Na Rzecz Wsi Cisek"
Dzielnica	Ochotnicza Straż Pożarna
Kobylice	-
Landzmiernik	-

Łany	Ochotnicza Straż Pożarna w Łanach
	"Fundatio Sancti Bartholomaei"
Miejce Odrzańskie	Ochotnicza Straż Pożarna
Nieznaszyn	Ochotnicza Straż Pożarna
Podlesie	Ochotnicza Straż Pożarna
Przewóz	Ochotnicza Straż Pożarna
Roszowski Las	Ochotnicza Straż Pożarna

Źródło: dane Urzędu Gminy Cisek

Aktywność w zakresie frekwencji wyborczej, podczas wyborów parlamentarnych w 2015 roku, mieszkańców Gminy Cisek, na poziomie 14,99% jest wyższa od średniej powiatu (14,44%) co jest zjawiskiem pozytywnym. W porównaniu do innych gmin wiejskich powiatu jedynie Gmina Polska Cerekiew miała wyższą frekwencję wyborczą (19,99%) niż Gmina Cisek.

Tabela 44 Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku

Samorząd	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Frekwencja
Kędzierzyn-Koźle	48 576	7 172	14,76%
Bierawa	6 243	855	13,70%
Cisek	4 649	697	14,99%
Pawłowiczki	6 309	734	11,63%
Polska Cerekiew	3 532	706	19,99%
Reńska Wieś	6 713	810	12,07%
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	76 022	10 974	14,44%

Źródło: oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej, parlament2015.pkw.gov.pl

Współpraca zagraniczna

Gmina Cisek od kilku lat współpracuje z jednostkami samorządowymi z zagranicy. Oficjalne umowy o współpracę podpisano z 2 partnerami:

- układ partnerski pomiędzy niemiecką Gminą Breitungem, a Gminą Cisek zawarty został w dniu 6 września 2002 roku,
- układ partnerski pomiędzy Gminą Körperich (Niemcy), a Gminą Cisek zawarty został w dniu 8 sierpnia 2004 roku.

Gmina Breitungem położona w jest „zielonym sercu” Niemiec, nad rzeką Werrą, między Lasem Turyngskim a Rhön-em posiada bardzo dobre walory przyrodnicze, krajobrazowe i turystyczne. Powierzchnia gminy wynosi 4 488 ha, a liczba mieszkańców - 5 382. Gmina Körperich położona jest nad granicą Luxemburgu, liczy 1061 mieszkańców. Gmina jest bogata w zabytki (Zamek w Kewenig – jeden z najstarszych w całym powiecie; Zamek Petry z roku 1823, Kościół St. Hubertus z 1790 roku). Współpraca zagraniczna jest okazją do poznania kultury innych krajów oraz ich mieszkańców.

2.15 Mniejszość niemiecka - działalność i znaczenie

Spis powszechny przeprowadzony w 2011 roku wykazał, że na terenie Polski przynależność niemiecką zadeklarowało w sumie 149 000 osób. Łącznie w 42 gminach mniejszość niemiecka stanowi minimum 10% liczby mieszkańców (34 na Śląsku Opolskim, 8 w województwie śląskim). Gmina Cisek jest czwartą gminą w Polsce pod względem procentowego udziału mniejszości niemieckiej w ogóle mieszkańców (30,9%), ustępując jedynie Gminie Reńska Wieś (32,0%), Gminie Strzeleczyki (32,9%) i Gminie Biała (32,2%). Dziesięcioprocentowy udział mniejszości jest także progiem dostępności oświaty dwujęzycznej, możliwości ustawienia tablic dwujęzycznych oraz wprowadzenia języka pomocniczego w urzędach.

Tabela 45 Udział niemieckiej mniejszości narodowej w liczbie mieszkańców gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2011 roku

Nazwa gminy	Liczba mieszkańców gminy w 2011 roku	Liczba mniejszości	Procent mniejszości
Bierawa	7 767	1 369	17,6%
Cisek	6 006	1 855	30,9%
Pawłowiczki	8 097	1 502	18,6%
Polska Cerekiew	4 413	949	21,5%
Reńska Wieś	8 265	2 648	32,0%

Źródło: mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl

Na terenie Gminy Cisek, miejscowa mniejszość prowadzi działalność w Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, z główną siedzibą w Opolu. W każdym sołectwie funkcjonuje Koło Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim (TSKN). Celem Towarzystwa jest animacja i wspieranie życia kulturalnego Mniejszości Niemieckiej, rozwój niemieckojęzycznego szkolnictwa w regionie, propagowanie dwujęzyczności mieszkańców regionu jak również wspieranie instytucji o charakterze społecznym, jak np. Domy Spotkań i świetlice przy DFK, biblioteki, szkoły, przedszkola.

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim zrzesza wielu mieszkańców Gminy Cisek i realizuje corocznie liczne przedsięwzięcia (festyny, spotkania, odczyty, wystawy, wycieczki) decydujące o kulturowym i społecznym życiu gminy. Jest to największa i najprężniej działająca organizacja w gminie. Mniejszość niemiecka przyczynia się do rozwoju Gminy Cisek na różnych płaszczyznach życia społecznego, takich jak edukacja (propagowanie języka niemieckiego jako drugiego języka ojczystego przyczynia się do bardzo dobrych wyników uczniów gimnazjów z rozszerzonego języka niemieckiego) czy kultura (organizacja kursów, imprez kulturalnych, spotkań kulturalno-dyskusyjnych, warsztatów).

3. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań sondażowych

3.1 Zagadnienia metodologiczne

W ramach prac diagnostycznych nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025*, przeprowadzone zostało badanie sondażowe wśród mieszkańców Gminy Cisek, służące pozyskaniu ich opinii na temat warunków życia i potencjału rozwojowego gminy. Sondaż został przeprowadzony w styczniu i lutym 2016 roku. Narzędziem przeprowadzenia badania sondażowego był formularz ankiety. Poprzez wybór sposobu uczestniczenia w badaniu (ankieta on-line oraz swobodny dostęp do ankiet w Urzędzie Gminy Cisek) badanie miało charakter anonimowy i losowy. Pytania dotyczyły przede wszystkim obecnej kondycji społeczno-gospodarczej Gminy Cisek, warunków życia oraz oczekiwań, co do kierunków jej rozwoju. Ponadto respondenci odpowiadali na pytania związane z przywiązaniem do miejsca zamieszkania oraz możliwościami i barierami rozwojowymi gminy, a także mieli możliwość zgłaszania propozycji konkretnych projektów/programów skierowanych do mieszkańców. Badanie przeprowadzone było:

- w formie elektronicznej (on-line), za pośrednictwem interaktywnego formularza ankietowego,
- tradycyjną metodą (PAPI), w ramach której formularze ankiet w wersji papierowej były umieszczone w miejscach ogólnodostępnych.

W badaniu ankietowym wzięło udział łącznie 105 respondentów. Formularz ankiety zawierał następujące elementy:

- Metryczkę – podstawowe dane respondenta (płeć, wiek, status, wykształcenie);
- Ocenę warunków życia w Gminie Cisek (ocenie podlegało 26 elementów będących miernikiem jakości życia);
- Wskazanie mocnych i słabych stron Gminy Cisek;
- Wskazanie stosunku do swojego miejsca zamieszkania oraz preferencji, co do przyszłego miejsca zamieszkania;
- Wskazanie najważniejszego przedsięwzięcia, które warto zrealizować w Gminie Cisek;
- Wybór i ocenę ważności kierunków rozwoju i działań samorządu na rzecz harmonijnego rozwoju gminy (ocenie podlegało 10 propozycji działań).

Ponieważ nie wszystkie formularze ankietowe były wypełnione kompletnie, dla poprawności prezentowania danych, w opisach wykresów i tabel wskazano liczbę respondentów (N), którzy faktycznie udzielili odpowiedzi na określone pytanie.

3.1.1 Charakterystyka respondentów

Podstawowe dane respondenta zawarte w formularzu ankietowym umożliwiają opracowanie charakterystyki uczestniczących w badaniu. W celu pozyskania przedmiotowych danych każda

z przygotowanych ankiet zawierała metryczkę, w której należało odpowiedzieć na pytania o to, jaka jest struktura płci, wieku, wykształcenia oraz zatrudnienia respondenta. W badaniu sondażowym wzięło udział 105 osób. Podział grupy respondentów ze względu na płeć przedstawia poniższa tabela.

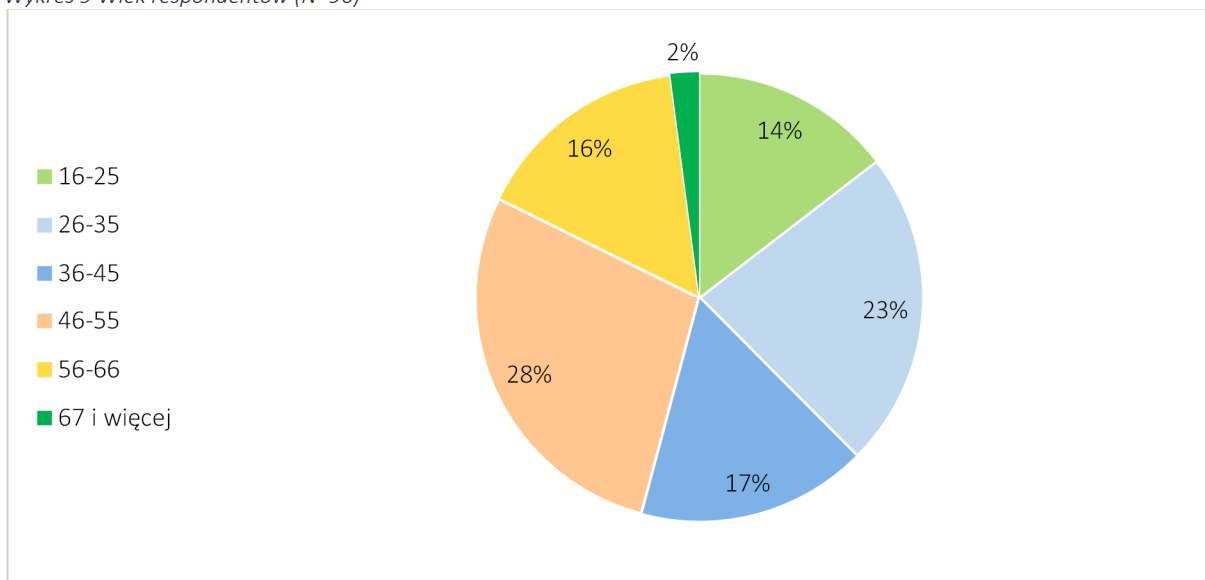
Tabela 46 Podział respondentów ze względu na płeć N=97

Płeć	Liczba całkowita	%
Kobieta	47	48,5%
Mężczyzna	50	51,5%
Razem	96	100%

Źródło: opracowanie własne

Podział respondentów ze względu na kategorie wieku jest proporcjonalny – wszystkie grupy wiekowe były reprezentowane w badaniu sondażowym. Można zaobserwować niewielką przewagę na korzyść reprezentantów osób w wieku 46-55 lat (grupa 27 osób, stanowiących 28% liczby respondentów) oraz 26-35 lat (grupa 22 osób, stanowiących 23% liczby respondentów). Najmniej liczni są reprezentanci grupy wiekowej powyżej 67 lat (2 osoby – 2% liczby respondentów) lat oraz 16-25 lat (14 osób – 14% liczby respondentów). Należy się zastanowić przy okazji tej informacji m.in. nad poszukianiem innych kanałów informacyjnych dla tych grup wiekowych, a także nad diagnozą problemów w zakresie kapitału społecznego Gminy. Wyniki badań, realizowanych w skali ogólnopolskiej przez Instytut Spraw Publicznych, na temat społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego w Polsce pokazują, że udział osób w wieku 15-20 oraz powyżej 60 roku w miejscowościach poza aglomeracjami miejski ma tendencje do utrzymywania się na stosunkowo niskim poziomie¹.

Wykres 9 Wiek respondentów (N=96)

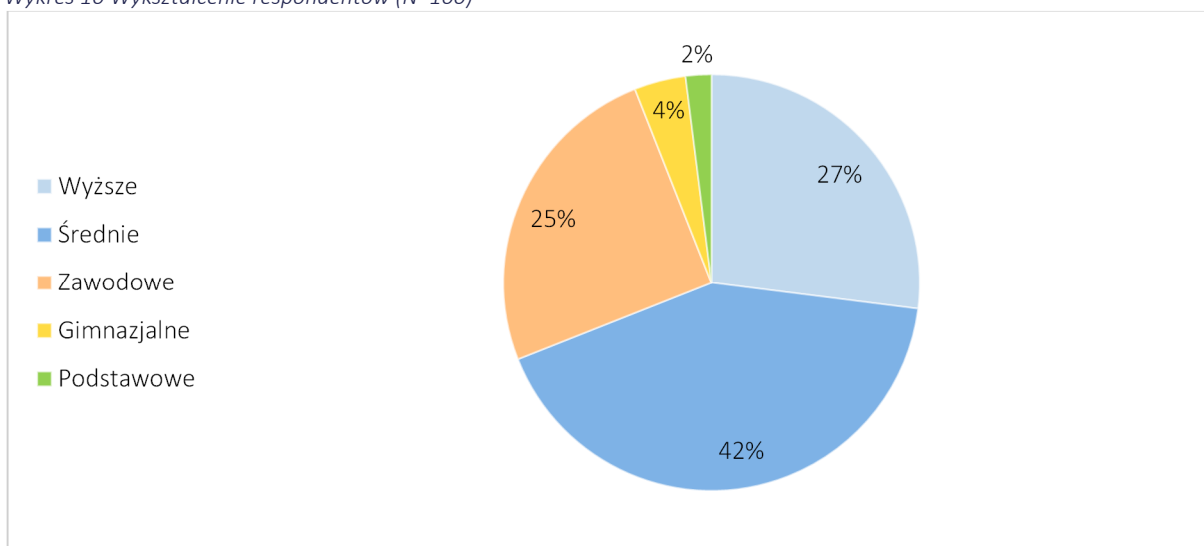
Źródło: opracowanie własne

Struktura wykształcenia badanych opiera się na grupie osób ze średnim wykształceniem – 42% (42 osoby) badanych posiada ten poziom wykształcenia. Kolejną grupę stanowi 27 osób (stanowiących

¹ Partycypacja publiczna w praktyce, red. Anna Olech, Warszawa 2013; Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce, red. Anna Olech, Warszawa 2013.

27% respondentów) legitymujący się wyższym wykształceniem, a 25% badanych (25 osób) posiada wykształcenie zawodowe. Pozostałe 6% badanych to osoby z gimnazjalnym i podstawowym wykształceniem. Można stwierdzić, iż w Gminie Cisek aktywność społeczna (podejmowanie głosu, działalność w organizacjach pozarządowych, czy aktywny udział w wyborach) cechuje mieszkańców z wykształceniem zawodowym, średnim i wyższym, a mniej aktywni są mieszkańcy z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym.

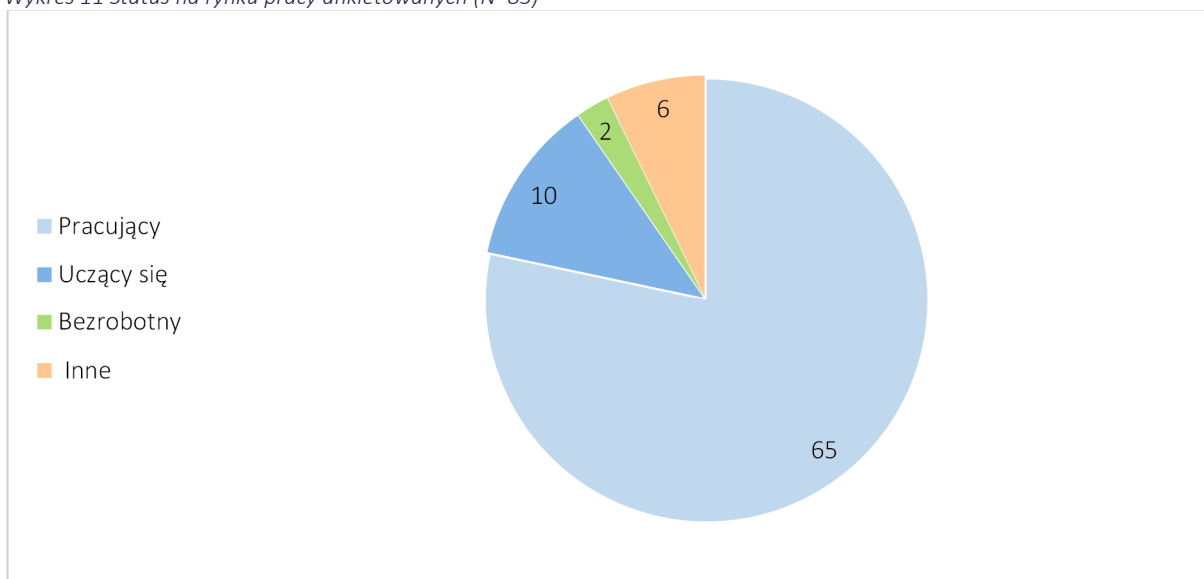
Wykres 10 Wykształcenie respondentów (N=100)

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani reprezentowali różne grupy statusu zawodowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące (65 respondentów). Status na rynku pracy, z podziałem na pracujący, uczący się, bezrobotny prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11 Status na rynku pracy ankietowanych (N=83)

Źródło: opracowanie własne

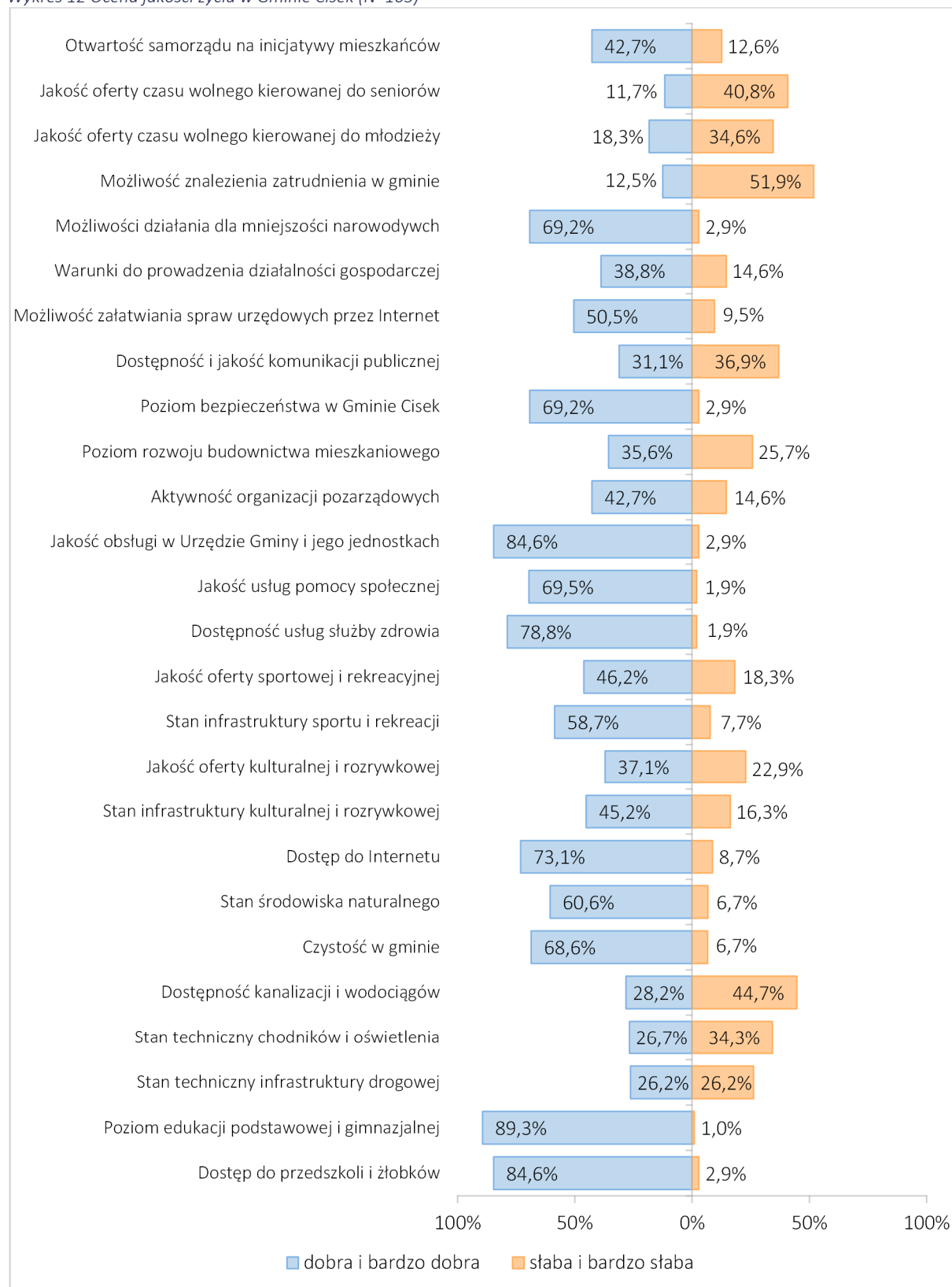
Podsumowując charakterystykę grupy badanych, należy stwierdzić, iż jest to obraz zróżnicowany. W badaniu wzięły udział 47 kobiet oraz 50 mężczyzn. Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły

osoby pracujące, legitymujące się wykształceniem zawodowym, średnim i wyższym. Niewielki udział w badaniu stanowili mieszkańcy z wykształceniem podstawowym oraz gimnazjalnym. Z punktu widzenia grup wiekowych, według podziału określonego w formularzu ankiety, udział w badaniu wzięli reprezentanci każdej z wyszczególnionych grup, a wśród nich znaczną część stanowiły osoby w wieku 46-55 lat oraz 26-35 lat (łącznie 51% respondentów). Grupy, które w badaniu miały swoją niską reprezentację to osoby powyżej 67 roku życia (emeryci, renciści).

3.2 Ocena jakości życia mieszkańców Gminy Cisek

W badaniu sondażowym poruszono ważną kwestię dotyczącą oceny poszczególnych aspektów jakości życia w Gminie Cisek. Pierwsze pytanie zawierało listę czynników wpływających na jakość życia w gminie oraz ocenę każdego z czynników. Przedmiotowy zestaw pytań i udzielone na nie odpowiedzi obrazują oceny i opinie mieszkańców na temat działań władz samorządowych, jakości oferowanych usług publicznych oraz stanu infrastruktury gminnej. Na poniższych trzech wykresach zaprezentowano wszystkie 26 kategorii oceny jakości życia w gminie, według kolejności zadanych pytań oraz odpowiedzi badanych. Dla przejrzystej prezentacji wyników, poza poniżej przedstawionym całościowym zestawieniem wyników, zaprezentowano na osobnych wykresach te, które zostały ocenione najlepiej oraz te, które w opinii mieszkańców uzyskały najniższe oceny.

Wykres 12 Ocena jakości życia w Gminie Cisek (N=105)

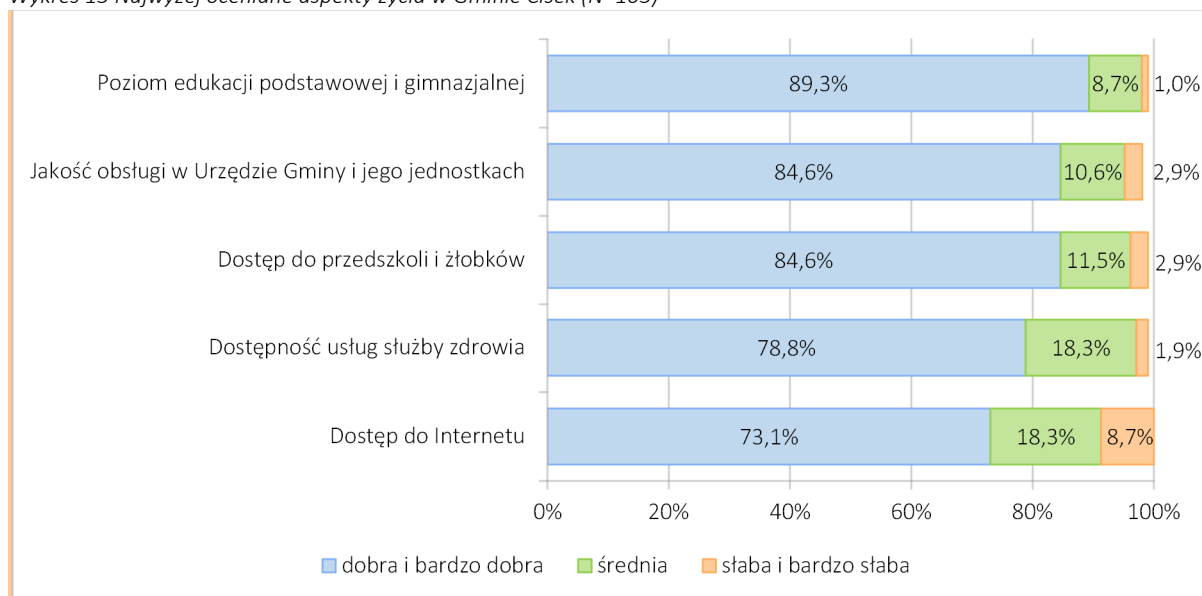

Źródło: opracowanie własne

Z poniższego wykresu wynika, iż respondenci najwyżej ocenili poziom edukacji podstawowej na terenie Gminy Cisek. Jako bardzo dobrą i dobrą oceniło ją 89,3% respondentów (92 osoby). Bardzo dobrze i dobrze, przez taką samą liczbę respondentów (84,6% respondentów – 88 osób), została oceniona

również jakość obsługi w Urzędzie Gminy Cisek i jego jednostkach oraz dostęp do przedszkoli. Mieszkańcy gminy podkreślili dobrą dostępność i jakość usług służby zdrowia oraz dostęp do szybkiego Internetu w technologii światłowodowej.

Wykres 13 Najwyżej oceniane aspekty życia w Gminie Cisek (N=105)

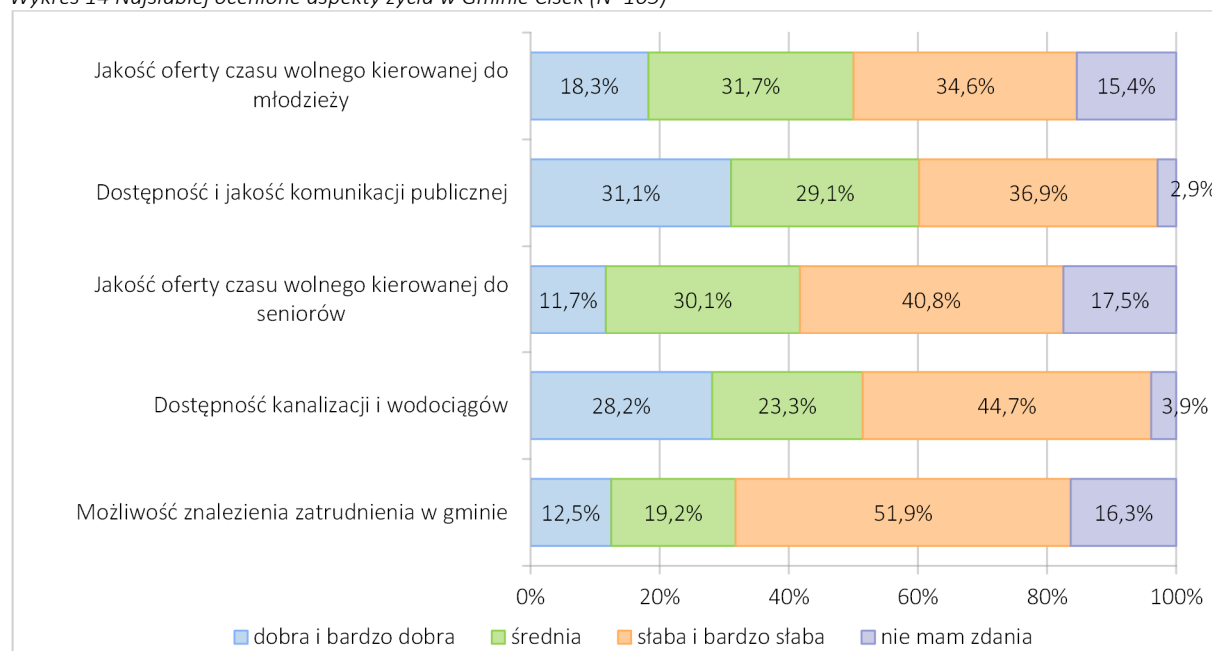

Źródło: opracowanie własne

Poniższy wykres prezentuje odpowiedzi związane z najślabiej ocenionymi kategoriami życia społecznego w Gminie Cisek. Na najślabszą ocenę według respondentów zasługuje brak możliwości zatrudnienia na terenie gminy, co stanowi problem szerszy, ponadlokalny – 51,9% respondentów (54 osoby) wskazuje ten czynnik jako kluczową barierę. Na szczególną uwagę jednak zasługują kolejne kategorie, które bezpośrednio wynikają z kompetencji i możliwości oraz potencjału endogenego samorządu lokalnego – 44,7% respondentów (46 osób) dostępność do kanalizacji oceniło jako słabą lub bardzo słabą. Na uwagę zasługuje niska ocena jakości oferty czasu wolnego skierowanej zarówno do młodzieży jak i seniorów – odpowiednio 34,6% i 40,8% respondentów (36 osób i 42 osoby) ocenia ten czynnik negatywnie. Mieszkańcy Gminy Cisek wskazali również na słabą dostępność i jakość komunikacji publicznej – 36,9% respondentów (38 osób).

W tym kontekście należałoby podjąć działania związane z analizą stanu infrastruktury podstawowej, oferty zagospodarowania czasu wolnego, oferty kulturalnej zarówno instytucji publicznych jak i organizacji pozarządowych oraz działań przedsiębiorstw prywatnych tak, aby stanowiły one spójną całość, być może zintegrowaną wspólną promocją.

Wykres 14 Najbardziej ocenione aspekty życia w Gminie Cisek (N=105)

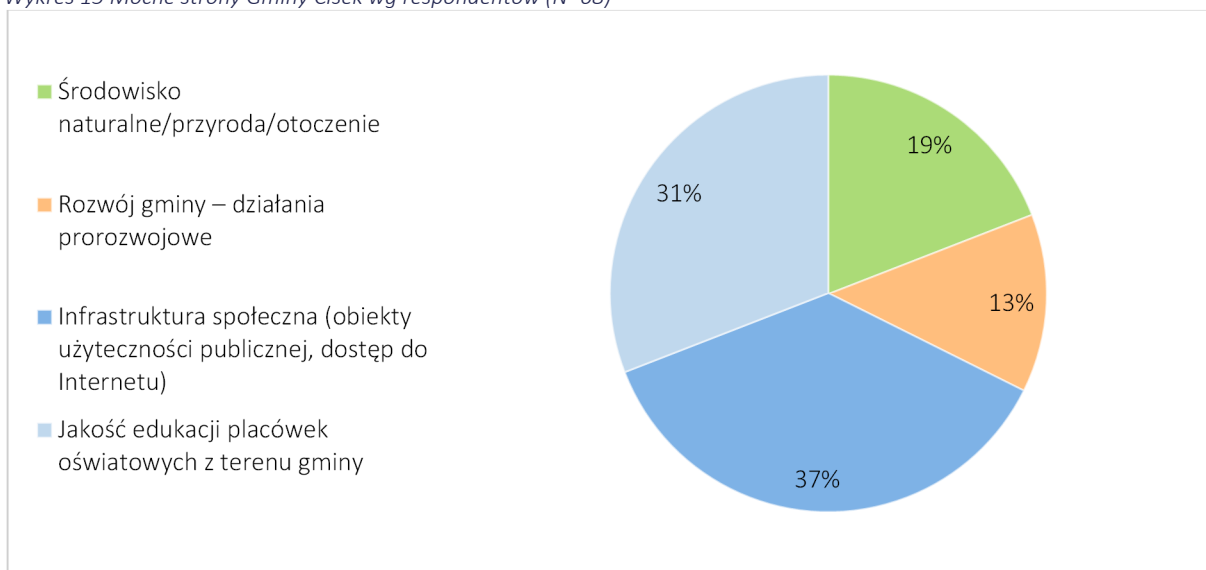
Źródło: opracowanie własne

Kolejną analizowaną kategorią była opinia respondentów na temat mocnych i słabych stron Gminy Cisek. Pytanie miało formę otwartą. Na pytanie odpowiedziało 68 osób czyli 64,8% badanych. Aby skodyfikować odpowiedzi pytania otwartego użyto najczęściej powtarzających się stwierdzeń, jako haseł kluczowych. Wygenerowano następujące kategorie:

- środowisko naturalne/przyroda/otoczenie,
- rozwój gminy – działania prorozwojowe,
- infrastruktura społeczna (obiekty użyteczności publicznej, dostęp do Internetu),
- jakość edukacji placówek oświatowych z terenu gminy.

Według respondentów najbardziej pozytywnym elementem jest dostęp do infrastruktury społecznej (opinie umieszczone w tej kategorii stanowiły 36,8% wszystkich odpowiedzi), znalazły się tu odpowiedzi respondentów dotyczące dostępności Internetu, dostępności placówek służby zdrowia oraz budowy mostu Bierawa-Cisek i wałów wzdłuż Odry. Podkreślono również dobry dostęp do obiektów sportowych (hala sportowa, Orliki) oraz działania gminy w zakresie rozwoju sportu i rekreacji. Mieszkańcy ocenili pozytywnie (30,9% udzielonych odpowiedzi w tej kategorii) stan budynków oraz poziom edukacji w gminnym przedszkolu oraz szkołach. Kolejną kategorię stanowiły odpowiedzi oceniające pozytywnie środowisko naturalne gminy, w tym zwłaszcza położenie na rzeka Odrą – 19,1% udzielonych odpowiedzi. Działania prorozwojowe Gminy Cisek, w tym współpraca z organizacjami pozarządowymi (z Ochotniczą Strażą Pożarną, DFK – Deutscher Freund-schaftskreis) została oceniona pozytywnie przez 13,2% respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 15 Mocne strony Gminy Cisek wg respondentów (N=68)

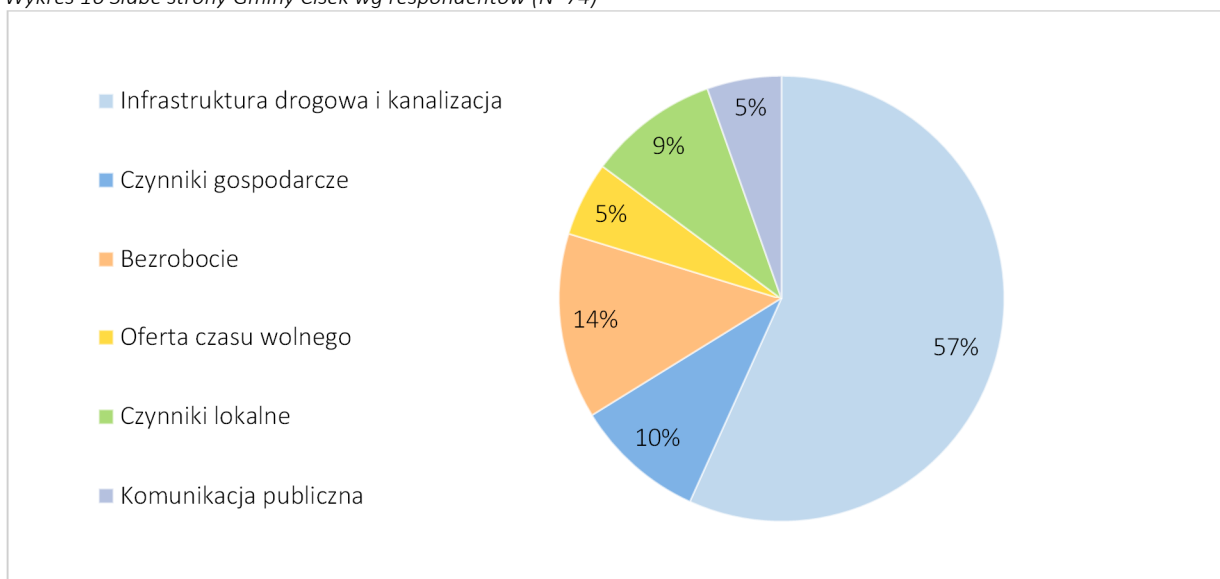
Źródło: opracowanie własne

Na pytanie o słabe strony Gminy Cisek odpowiedzieli 74 osoby, czyli 70,5% badanych. Podobnie jak w poprzednim wypadku podzielono odpowiedzi na zwarte kategorie:

- infrastruktura drogowa i kanalizacja,
- czynniki gospodarcze,
- bezrobocie,
- oferta czasu wolnego,
- czynniki lokalne,
- komunikacja publiczna.

Najsłabiej ocenianą według respondentów kategorią jest infrastruktura drogowa i kanalizacja, którą wskazało 57% respondentów (42 osoby). Mieszkańcy pokreśliły zły stan techniczny dróg oraz zły stan lub brak chodników. Kolejnymi wskazanymi tutaj kategoriami są bezrobocie oraz czynniki gospodarcze, ocenione negatywnie przez w sumie 24% respondentów (17 osób). Mieszkańcy pragnęliby tworzenia na terenie gminy nowych zakładów pracy, pozyskania inwestorów co przełożyłoby się na spadek bezrobocia i zmniejszenie migracji zarobkowych wśród młodych mieszkańców gminy. Kolejna kategoria „czynniki lokalne” (wskazane przez 9% respondentów), w której znalazły się takie odpowiedzi jak „teren zlewowy”, „gmina rolnicza” wynikają z naturalnych uwarunkowań gminy, jednakże istotne są tutaj działania władz gminy mające na celu ich niwelowanie. Ostatnimi kategoriami, wyszczególnionymi przez badanych jest oferta wolnego czasu („słaba oferta kulturalna”, „brak miejsc gdzie młodzież mogłaby spędzać czas wolny”) – 5% respondentów podkreśliło te elementy oraz słaba jakość komunikacji publicznej wskazana przez 5% respondentów. Poniższy wykres prezentuje wyniki w ujęciu graficznym.

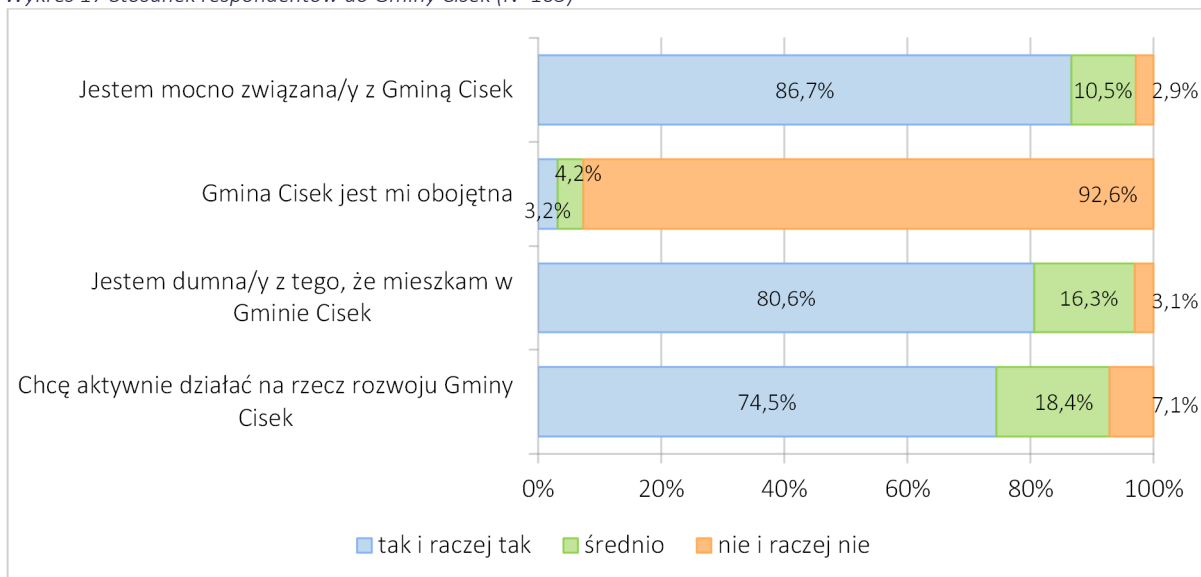
Wykres 16 Słabe strony Gminy Cisek wg respondentów (N=74)

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło siły przywiązania do „małej ojczyzny” – 80,6% mieszkańców wyraża dumę z bycia mieszkańcem Gminy Cisek, a jedynie 3,1% mieszkańców traktuje to obojętnie. Liczba grupa mieszkańców – 74,5% respondentów wyraziła chęć działania na rzecz rozwoju gminy. Poniższy wykres przedstawia pełen przekrój odpowiedzi.

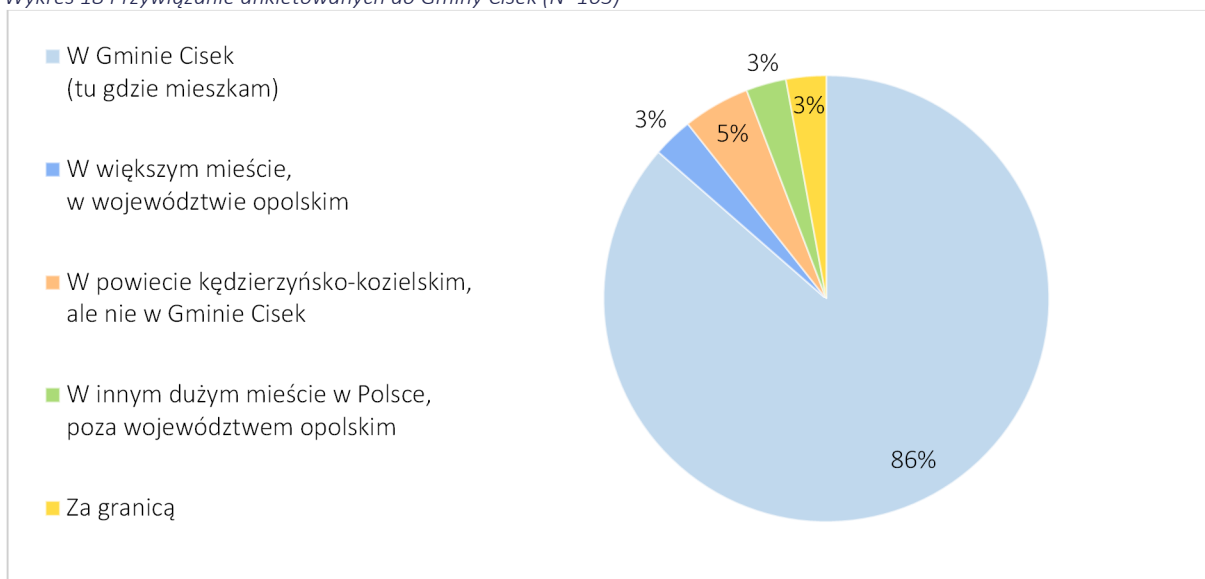
Wykres 17 Stosunek respondentów do Gminy Cisek (N=105)

Źródło: opracowanie własne

Potwierdzeniem powyższych wyników są odpowiedzi udzielone, przez ankietowanych, na kolejne pytanie. Czy w perspektywie pięciu lat respondenci wyrazili wolę dalszego mieszkania w Gminie Cisek? 86% ankietowanych (89 osób) odpowiedziało twierdząco. Poniższy wykres prezentuje pełne wyniki odpowiedzi na powyższe pytanie.

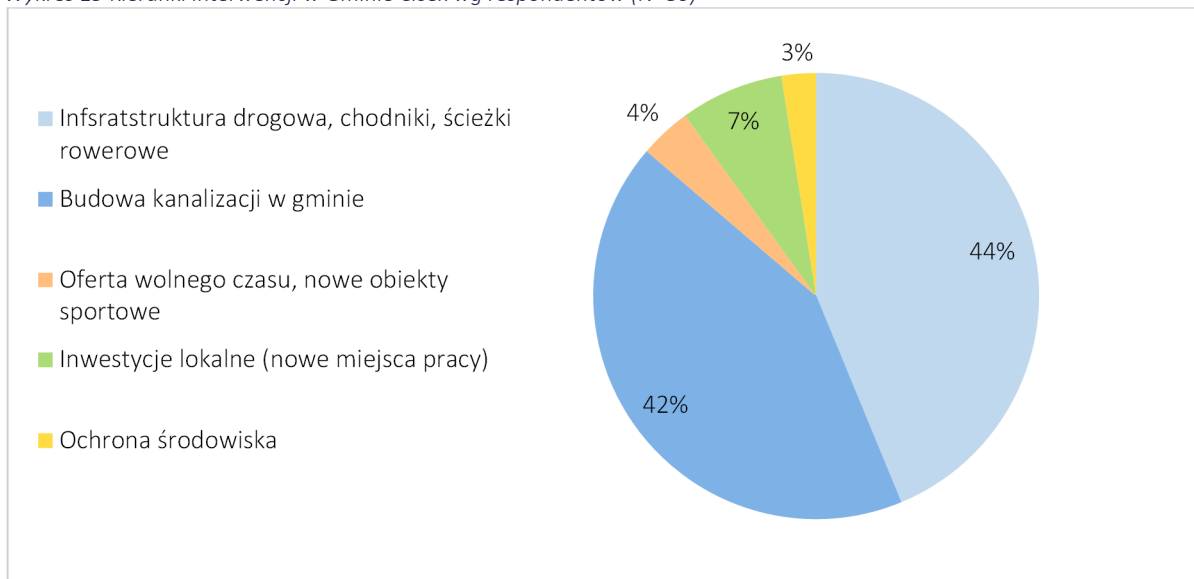
Wykres 18 Przywiązanie ankietowanych do Gminy Cisek (N=103)

Źródło: opracowanie własne

W kolejnym punkcie ankiety, będącym pytaniem otwartym, respondenci mieli wskazać jedno najważniejsze, według nich, przedsięwzięcie, projekt, które powinno być realizowane w gminie. Swoją opinię wyraziło tutaj 80 respondentów, co stanowi 76,2% badanych. W kierunkach interwencji jakie powinny, według mieszkańców, zostać podjęte na terenie Gminy Cisek dominują dwa przedsięwzięcia: polepszenie stanu dróg, chodników i budowa ścieżek rowerowych (44% respondentów, którzy odpowiedzieli na to pytanie) oraz budowa kanalizacji na terenie gminy (42% respondentów, którzy odpowiedzieli na to pytanie). Mieszkańcy podkreślali konieczność budowy drogi do Sukowic oraz chodnika w Landzmierzu, prowadzącego do szkoły. Inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej i kanalizacyjnej są potwierdzeniem, wyniku pytania dotyczącego słabych stron gminy. Około 7% respondentów wskazało inwestycje lokalne jako najważniejszy kierunek rozwoju gminy, w tym szczególnie utworzenie zakładu przetwórstwa rolnego ze względu na rolniczy charakter gminy. Grupa 5 respondentów (7%) wskazała potrzebę tworzenia miejsc gdzie młodzież i seniorzy mogliby spędzać czas wolny oraz konieczność dbania o środowisko naturalne gminy (walka z dzikimi wysypiskami śmieci).

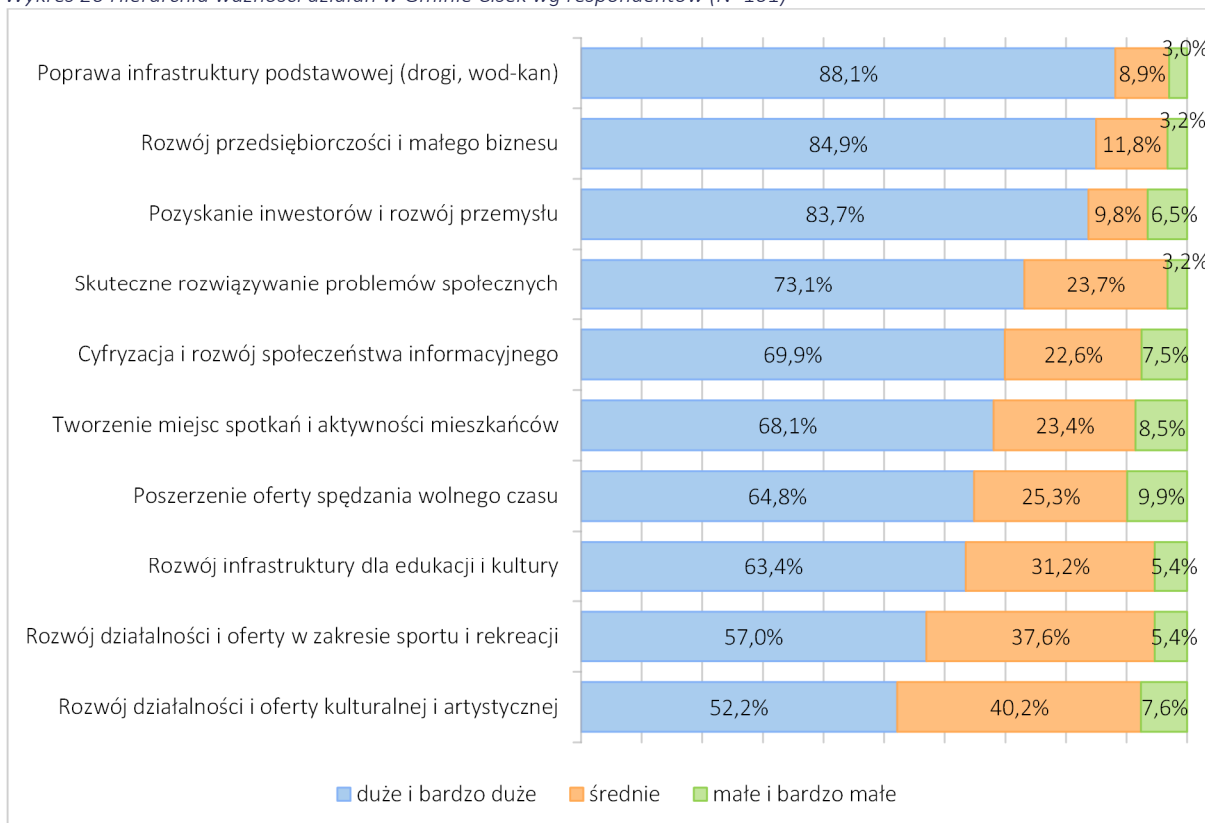
Wykres 19 Kierunki interwencji w Gminie Cisek wg respondentów (N=80)

Źródło: opracowanie własne

Ostatnie pytanie ankiety związane było z oceną przez respondentów wagi działań realizowanych w przestrzeniach gospodarczo-społecznych. I w tym wypadku najczęściej wskazań dotyczy poprawy stanu infrastruktury podstawowej, rozwoju gospodarki poprzez pozyskanie inwestorów. Mieszkańcy podkreślili również wagę skutecznego rozwiązywanie problemów społecznych oraz cyfryzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Poniższy wykres prezentuje wszystkie kategorie.

Wykres 20 Hierarchia ważności działań w Gminie Cisek wg respondentów (N=101)

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione wyniki badania sondażowego, ujawniają, że mieszkańcy Gminy Cisek wysoko oceniają jakość edukacji w przedszkolach i szkołach znajdujących się na terenie gminy, stan i dostęp do infrastruktury społecznej (zwłaszcza służby zdrowia) oraz do Internetu szerokopasmowego. Mocną stroną gminy jest środowisko naturalne, zwłaszcza położenie nad rzeką Odrą oraz niewielka odległość miast Kędzierzyn-Koźle czy Racibórz. Badani nisko ocenili stan infrastruktury podstawowej w postaci: złego techniczny dróg, braku chodników i oświetlenia ulic oraz braku kanalizacji na terenie gminy. Są to przedsięwzięcia, których realizacja jest bardzo istotna dla mieszkańców gminy co w badaniu ankietowym jest widoczne zarówno w pytaniu dotyczącym „jednego najważniejszego przedsięwzięcia” jak i „kierunków działań mających największe znaczenie dla gminy”. Działania na rzecz rozwoju gospodarczego gminy, skutkujące spadkiem bezrobocia i zapobiegające migracjom zarobkowym osób młodych, według respondentów zasługują na wysokie miejsce w hierarchii ważności podejmowanych działań władz lokalnych. Czynniki związane z rozwojem oferty czasu wolnego skierowanej do młodzieży i osób starszych to kolejne z zadań rekomendowanych przez badanych. Wysoki współczynnik przywiązania świadczy o tym, iż mieszkańcy identyfikują się z miejscem, gdzie żyją i potwierdzają chęć działania na rzecz rozwoju Gminy Cisek. Spośród pojedynczych wskazań mieszkańców Gminy Cisek, podanych w badaniu sondażowym, najczęściej postulowano takie przedsięwzięcia jak: budowa kanalizacji, budowa chodników, poprawa stanu technicznego dróg (droga do Roszowic, Zakrzowa, Sukowic), pozyskanie zewnętrznego inwestora, pobudzanie przedsiębiorczości, budowa zakładu przetwórstwa rolnego, rozwój agroturystyki, budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Łanach, budowa ścieżek rowerowych.

4. Analiza metodą SWOT i kluczowe problemy strategiczne

4.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji społeczno-przestrzenno-gospodarczej danego samorządu, w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnoza bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego (szczególnie ważne w kontekście samorządów upatrujących swojej szansy rozwojowej w wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego).

Przeprowadzona w ramach procesu planowania strategicznego analiza SWOT opiera się na następujących kluczowych źródłach:

- wyniki prac zespołów eksperckich (tzw. „warsztaty strategiczne”),
- wyniki sondażowych badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Cisek,
- syntetycznym ujęciu analizy danych pochodzących ze źródeł wtórnych.

Analiza SWOT jest z jednej strony syntezą przeprowadzonej diagnozy, z drugiej stanowi punkt wyjścia do przedstawienia propozycji rozwojowych, zawartych w celach (strategicznym i operacyjnych) oraz konkretnych przedsięwzięciach/zadaniach inwestycyjnych.

Tabela 47 Analiza SWOT Gminy Cisek

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Dobre położenie geograficzne: <ul style="list-style-type: none"> – bliska odległość do kluczowych ośrodków gospodarczych w skali regionalnej, odpowiednio Kędzierzyna-Koźła (15 km) i Opolą (58 km), – w bliskim sąsiedztwie województwa śląskiego i jego ważnych ośrodków gospodarczych (np. Gliwice 40 km), – odległość ok. 7 od drogi krajowej 45 o znaczeniu międzynarodowym, – Przynależność do Kędzierzyńsko-Kozielskiego Subregionalnego Obszaru Funkcjonalnego (KKSOF to jeden z subregionalnych obszarów funkcjonalnych w województwie opolskim) dająca możliwość wzmożenia działalności prorozwojowej samorządu w oparciu o ważne ośrodki subregionalne – Kędzierzyn-Koźle czy Strzelce Opolskie 	<ul style="list-style-type: none"> – Mało zróżnicowane środowisko przyrodnicze Gminy Cisek – przeważa krajobraz rolniczy z niewielkimi kompleksami leśnymi stanowiącymi strefę ochronną dla doliny Odry oraz pobliskiego przemysłu chemicznego – Niskie dochody własne. Dochody własne Gminy Cisek, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2014, mają niższą wartość niż średnia dla gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, wynosząca 1 450,7 zł – Niski wskaźnik przedsiębiorczości – wskaźnik pokazujący podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności dla Gminy Cisek w 2014 roku wyniósł 577 i jest niższy niż średnia dla powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (939) oraz województwa opolskiego (1000)

<ul style="list-style-type: none"> – Bardzo wysoka jakość gleb, tworzących sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa i przemysłu przetwórczego – Wysoko rozwinięte (wydajne) rolnictwo oparte o wysoką klasę bonitacyjną gleb, z dominacją uprawy pszenicy, jęczmienia, rzepaku oraz kukurydzy – Dobrze ugruntowana współpraca międzynarodowa z 2 europejskimi gminami, dająca podstawę do dalszej szerokiej współpracy na płaszczyźnie kulturalnej, sportowej i społecznej – Stabilna sytuacja finansowa gminy – Stały wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach gminy ogółem (2012 rok – 16,10%, 2013 rok – 18,99%, 2014 rok – 25,7%) – Stabilna, przejrzysta polityka inwestycyjna gminy, uwzględniająca interesy każdej miejscowości – Zrównoważona polityka przestrzenna gminy uwzględniająca względy środowiskowe oraz te związane z rozwojem gospodarczym – Zabytkowe parki urozmaicające krajobrazowo teren gminy – Rolniczy charakter gminy z dużymi gospodarstwami (114 o powierzchni powyżej 15ha) – Stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych, (z 264 w 2005 r. do 334 w 2014 r.) kształtowany głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – Niski poziom rejestrowanego bezrobocia – Dobre wyniki egzaminów gimnazjalnych (zwłaszcza z języka niemieckiego) – Wysoki stopień przywiązania mieszkańców do lokalnej ojczyzny (badanie sondażowe pokazało, że 86,7% respondentów jest mocno związana z gminą Cisek) – Wysokie oceny mieszkańców w zakresie edukacji na poziomie lokalnym – Dobrze zorganizowany system odbioru odpadów z gospodarstw domowych – Dobra baza oświatowa oferująca usługi publiczne z dziedziny edukacji (szkoły podstawowe i gimnazjum) – Silna tożsamość lokalna przejawiająca się w bogatych tradycjach, pielęgnowaniu dorobku kultury na poziomie lokalnym – Zasoby przyrodnicze (parki) – możliwości dla rozwoju agroturystyki – Dobre zaplecze noclegowe w postaci 6 gospodarstw agroturystycznych – Rosnąca liczba organizacji społecznych (pozarządowych), fundusz sołecki pozwalający na wpływ mieszkańców na rozwój swoich społeczności – Dobrze rozwinięta baza infrastrukturalna dla 	<ul style="list-style-type: none"> – Intensywna migracja zarobkowa mieszkańców zwłaszcza do Niemiec, Austrii i Holandii – Dominacja przedsiębiorstw z branży usługowej na mapie gospodarczej gminy; handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów stanowią 22,46% ogółu firm – Systematyczny spadek liczby mieszkańców (w latach 2005-2014 spadła o 1 018, co stanowi 14,95% ludności w 2005 rok), związany z niskim przyrostem naturalnym, – Zidentyfikowane braki w systemie infrastruktury liniowej. Korzystający z sieci gazowej: 0%, wodociągowej 94,5%, kanalizacyjnej 7,8%) – Położenie na obszarze podregionu opolskiego, nisko klasyfikowanego pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej, w sferze silnych oddziaływań konkurencyjnych podregionu katowickiego i rybnickiego woj. śląskiego, zajmujących odpowiednio 1. i 2. miejsce w Polsce pod względem atrakcyjności przemysłowej – Niskie wykorzystanie turystyczne rzeki Odry (turystyka wodna-łowiska, sporty motorowodne, kajakarstwo) wynikające z uwarunkowań hydrologicznych (różna głębokość rzeki), zalewowego charakteru oraz konieczności podjęcia wielu kosztownych inwestycji w tym zakresie – Realne bariery mieszkańców w zakresie dostępu do rynku pracy, odczuwalne przeszkody w możliwości podjęcia zatrudnienia – Brak samorządowej gazety lokalnej dedykowanej wyłącznie mieszkańcom Gminy Cisek – Zła jakość infrastruktury drogowej – Brak wystarczającej infrastruktury z przeznaczeniem dla osób starszych – a zwłaszcza domy dziennego pobytu – Niewystarczający poziom organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji – Niewielka liczba zabytków materialnych dziedzictwa kulturowego na terenie gminy i w najbliższym otoczeniu konkurencyjnym – Zła jakość infrastruktury drogowej, wysokie potrzeby inwestycyjne w tym zakresie – Słabe przygotowanie i uzbrojenie już istniejących stref aktywności gospodarczej, niska atrakcyjność oferty inwestycyjnej – Utrudniony dostęp do służby zdrowia oraz usług publicznych wyższego rzędu (najbliższym ośrodkiem dysponującym adekwatnym zapleczem instytucjonalnym w tym zakresie jest miasto Kędzierzyn-Koźle) – Niewykorzystany zasoby środowiskowe i potencjał do rozwoju turystyki (zwłaszcza wzdłuż rzeki Odry)
--	---

<ul style="list-style-type: none"> aktywizacji mieszkańców (obiekty wielofunkcyjne z remizą strażacką, biblioteką, ośrodkiem zdrowia i świetlicą wiejską) – Przywiązanie i pielęgnowanie porządku w przestrzeni publicznej (jako oddolna inicjatywa mieszkańców) – Zjawisko pomocy sąsiedzkiej, jako forma aktywności mieszkańców na rzecz pomocy potrzebującym (zwłaszcza osobom samotnym) – Obecność unikalnej kultury śląskiej – rdzenia lokalnej tożsamości stanowiącej o silnym przywiązaniu mieszkańców do gminy – Atrakcyjność osiedleńcza – efekt suburbanizacji miasta Kędzierzyna-Koźła – renta położenia – Efektywnie funkcjonująca sieć Ochotniczych Straży Pożarnych, które na bazie posiadanej infrastruktury (remizy) pełnią rolę ośrodków integracji i miejsc spotkań w poszczególnych miejscowościach – Wysokie poczucie bezpieczeństwa deklarowane przez mieszkańców gminy – niska liczba rejestrowanych zdarzeń o charakterze kryminalnym – Duży potencjał dla rozwoju gospodarki opartej na rolnictwie – wzrost efektywności sektora produkcji rolnej. Możliwość rozwijania działalności w oparciu o produkcję i przetwórstwo tzw. zdrowej żywności – Wysoka jakość obsługi świadczonej przez Urząd Gminy oraz jego jednostki (74,7% respondentów oceniła ją jako dobrą lub bardzo dobrą) – Wysokie przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania – Likwidacja zagrożenia powodziowego – budowa wałów i przebudowa wałów na Odrze 	<ul style="list-style-type: none"> – Deficyty w zakresie funkcjonowania infrastruktury turystycznej i okołoturystyczne, brak zintegrowanego systemu ścieżek i tras rowerowych – Niedostateczna liczba obiektów zakwaterowania zbiorowego, niski poziom rejestrowanego ruchu turystycznego – Niedostateczny poziom rozpoznawalności gminy, brak spójnego i skoordynowanego systemu promocji, brak gminnego punktu Informacji Turystycznej – Niski stopień wykorzystania OZE oraz nowoczesnych technologii opierających się o ekologiczne i energooszczędne rozwiązania – Niska liczba podmiotów zajmujących się wsparciem biznesu oraz rozwijaniem ekonomii społecznej – Deficyty w zakresie uchwalania Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego – Brak terenów pozostających własnością gminy – bariera w realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych przez gminę
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Wysokie oczekiwania mieszkańców Gminy Cisek w zakresie rozwoju infrastruktury oraz wspierania rozwoju przedsiębiorczości – Duże znaczenie dla kreowania potencjału gospodarczego Gminy Cisek ma sąsiedztwo Kędzierzyna-Koźła oraz innych ośrodków miejskich: Opole, Gliwice, Krapkowice – Bliskość Kędzierzyna-Koźła – ośrodka świadczenia wysokiej jakości usług publicznych – Realizowany Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku "Opolskie dla Rodziny", który został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego nr 5503/2014 z dnia 16 września 2014 roku – Możliwość wykorzystania funduszy pochodzących z perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (tzw. działania „miękkie” 	<ul style="list-style-type: none"> – Występujące zagrożenie powodziowe, powodujące konieczności wzmocnienia infrastruktury przeciwpowodziowej oraz doposażenia jednostek straży pożarnej – Negatywny wpływ czynników niezależnych od samorządu lokalnego na rozwój gospodarczy obszaru, takich jak inwestycje drogowe leżące w kompetencjach władz centralnych – Niestabilność struktury przepisów prawnych i administracyjnych – Wzrastające liczba zadań delegowanych gminie przy jednoczesnym utrzymaniu dotacji i subwencji na stałym, niewaloryzowanym poziomie – Ograniczenie możliwości finansowania inwestycji ze środków budżetu gminnego – Konieczność wygospodarowania własnych, gminnych środków na pokrycie częściowych kosztów finansowania wysokonakładowych

<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, działania szkoleniowe i doradcze) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (m.in. rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury) – Potencjał w zakresie tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych i kulturowych – możliwość tworzenia produktów o charakterze liniowym – Współpraca międzygminna w ramach KKSOF w celu podniesienia i wypromowania posiadanych potencjałów z wykorzystaniem narzędzi wspierających tworzenie i rozwój nowych podmiotów gospodarczych (perspektywa finansowa UE) – Wzrost popytu na żywność ekologiczną, tradycyjną, o wysokiej jakości i regionalnych smakach – szansa dla dynamicznego rozwoju nowego segmentu gospodarki – Rozwój agroturystyki poprzez zainteresowanie turystów: <ul style="list-style-type: none"> – niskimi kosztami wczasów w gospodarstwie rolnym, – posiłkami przygotowywanymi z produktów pochodzących z gospodarstwa właścicieli - wolnych od chemii (np. mleko prosto od krowy, chleb wiejski, miód z własnej pasieki, itp.) – możliwością praktycznego poznania pracy w gospodarstwie rolnym (np. pomoc przy żniwach czy sianokosach, dojenie krów, karmienie inwentarza) – możliwością korzystania z ciszy, spokoju, walorów małego ruchu i świeżego powietrza – Integrowanie obecnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (szlaki piesze, rowerowe, łowiska wędkarskie) i podejmowanie działań w kierunku jej rozbudowy jako czynniki sprzyjające rozwojowi agroturystyki – Rozwój turystyki wodnej na Odrze. 	<p>projektów</p> <ul style="list-style-type: none"> – Brak lokalnego instrumentu wspierania działań proekologicznych (nowelizacja ustawy Prawo ochrony środowiska zwalnia z obowiązku utrzymywania takiej instytucji) – Ograniczenia gospodarcze będące wynikiem braku swobodnego przemieszczania się osób, towarów i usług na zewnętrznej granicy UE (niestabilność sytuacji geopolitycznej) – Degradacja istniejącej sieci drogowej w wyniku presji przekraczającej jej możliwości techniczne – Traktowanie zasobów turystycznych jako czynnika hamującego rozwój gospodarczy – Rozwój czynników wpływających na pogarszanie się jakości powietrza (zakłady produkcyjne emitujące zanieczyszczenia z procesów technologicznych, energetycznego spalania paliw stałych gazowych i spalania paliw w środkach transportu oraz gospodarstwa domowe ogrzewane indywidualnie) – Mała świadomość społeczna w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego (gospodarka odpadami, czynniki szkodliwe, efektywność energetyczna)
--	--

Źródło: opracowanie własne

4.2 Kluczowe problemy strategiczne

Powyższa analiza SWOT, a także diagnoza społeczno-gospodarcza przeprowadzona metodą *desk research* oraz badanie sondażowe mieszkańców gminy pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów strategicznych (KPS) w odniesieniu do obecnej sytuacji w Gminie Cisek. Wyodrębnienie zjawisk negatywnych na bazie analizy sytuacji zastanej umożliwi budowanie potencjalnych scenariuszy zmian w formie przedsięwzięć i projektów, które zostaną wyspecyfikowane w części postulatywnej opracowania. Określenie kluczowych problemów strategicznych ułatwia w dalszej kolejności definiowanie celów rozwojowych, które zostaną wyznaczone nie tylko w sensie pozytywnym (co

chcemy osiągnąć), ale też w kontekście barier (wymiar negatywny). Podobnie jak w przypadku analizy SWOT kolejność wskazań nie ma znaczenia, wszystkie KPS mają tę samą rangę.

1. Gmina Cisek, jak całe województwo opolskie zмага się z problemami demograficznymi. Spadek liczby mieszkańców (2005r. 6 808; w 2014r. 5 790), starzenie się społeczeństwa, stanowią najpoważniejszy problem rozwojowy gminy. Z jednej strony pociągają za sobą spadek przychodów podatkowych, z drugiej wzmagają presję na rozbudowę świadczeń publicznych na rzecz osób starszych. Obserwuje się brak zainteresowania podmiotów prywatnych w zakresie tworzenia infrastruktury opieki nad osobami starszymi. Sytuacja demograficzna przekłada się na stały spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym: 2005r. 18,2%; 2014r. 15,8%). Mimo dość dobrej atrakcyjności osiedleńczej gminy, zwłaszcza dla mieszkańców Kędzierzyna-Koźła, gmina nie rozwija się demograficznie. Stanowi to najpoważniejsze wyzwanie dla władz samorządowych i regionalnych. Dodatkowo problem migracyjny jest potęgowany przez migrację zarobkową wielu mieszkańców – zwłaszcza do Austrii, Niemiec i Holandii.
2. Atrakcyjność inwestycyjna Gminy Cisek utrzymuje się na średnim poziomie. Dostrzega się zjawisko monokultury gospodarczej, w której wiodącą rolę pełni sektor rolnictwa (połączony z wysoką jakością bonitacyjną gleb). Biorąc pod uwagę perspektywy rozwojowe i zidentyfikowane potencjały należy podkreślić niski stopień dywersyfikacji lokalnej gospodarki (mimo obecności firm z branży przemysłowej oraz tych definiowanych, jako innowacyjne). Lokalna gospodarka wymaga również działań na rzecz wzmocnienia dostępu do stref aktywności gospodarczej, promocji gospodarczej oraz wspierania instytucji o charakterze okołobiznesowym. Ważnym instrumentem kreowania przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym jest polityka podatkowa (np. od środków transportu). Problemem jest niedostateczna dbałość i wykorzystanie możliwości rozwoju przedsiębiorczości. Bardzo dobre skomunikowanie, umiejętności mieszkańców, śląskie tradycje w zakresie zdobywania praktycznych umiejętności zawodowych nie przekładają się wzrost wskaźnika przedsiębiorczości.
3. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura społeczna. Deficyty w zakresie stworzenie przyjaznych warunków dla mieszkańców skutkują z jednej strony niewykorzystaniem unikalnych walorów osiedleńczych, a z drugiej natomiast wpływają na spadającą jakość życia w Gminie Cisek (brak stref rekreacji i spędzania czasu wolnego, które mogą opierać się na infrastrukturze dedykowanej turystom). Mimo, że w każdej miejscowości (sołectwie) w Gminie jest świetlica wiejska, to są one słabo wyposażone i wymagają stałych remontów.
4. Niedostateczny poziom aktywności obywatelskiej oraz niedostateczne wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego). Mieszkańcy Gminy Cisek deklarują wysokie przywiązanie do miejsca zamieszkania oraz silne więzi łączące ich z gminą.

Pomimo identyfikowania tych czynników dostrzega się konieczność instytucjonalnego wsparcia dla lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, jak również dla rewitalizacji zabytkowych obiektów dziedzictwa kultury materialnej, które są nośnikiem unikalnej kultury stale obecnej i żywej w Gminie Cisek. Dużym potencjałem gminy jest działalność mniejszości niemieckiej, która ma znaczny wpływ na urozmaicenie oferty na polu edukacji, kultury i pomocy społecznej.

5. Dysproporcje w dostępie do infrastruktury sieciowej to czynnik często wskazywany jako negatywne zjawisko o charakterze kluczowym. Sieci kanalizacyjna i gazowa wymagają konsekwentnego rozwoju. Koresponduje to z koniecznością szczególnej dbałości o środowisko naturalne oraz pożądanym wzmocnieniem lokalnej branży turystycznej – identyfikowanej jako szansa/potencjał rozwojowy.
6. Problemem o znaczeniu strategicznym jest również sektor usług publicznych. Warunkiem dla stałego podnoszenia jakości i dostępności usług publicznych jest odpowiednia infrastruktura oraz środki finansowe przeznaczane na ten cel. Wyzwaniem stojącym przed lokalnym samorządem jest konsekwentna poprawa jakości usług dedykowanych mieszkańcom. Należy zwrócić uwagę na kluczową, w opiniach mieszkańców, rolę edukacji, transportu publicznego, kultury i pomocy społecznej. W związku ze starzeniem się społeczeństwa brakuje systemowego rozwiązania problemów i potrzeb osób starszych. Oferta dla seniora w zakresie spędzania czasu wolnego cechuje się znacznymi deficytami. Okolicznością sprzyjającą uzyskaniu wysokiej jakości usług publicznych (zwłaszcza w zakresie edukacji, kultury, pomocy społecznej) jest sąsiedztwo Kędzierzyna-Koźła (znaczny poziom powiązań funkcjonalnych),
7. Ograniczenia w możliwości finansowania przedsięwzięć wpisujących się w wymagania cywilizacyjne dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Problem dotyczy zwłaszcza wymiany źródeł ciepła w obiektach publicznych oraz indywidualnych (związany ze zjawiskiem niskiej emisji).

Rysunek 9 Kluczowe problemy strategiczne Gminy Cisek

Źródło: opracowanie własne

5. Gmina Cisek 2025 – wizja rozwoju i cele strategiczne

5.1 Gmina Cisek – wizja rozwoju

Wizja rozwoju Gminy Cisek ogniskuje się wokół zbioru głównych założeń planistycznych definiowanych w odniesieniu do oczekiwanych pozytywnych zmian w gminie, które nastąpią w wyniku wdrożenia strategicznych celów operacyjnych oraz zadań wskazanych w Strategii. Przedmiotowy rozdział jest po pierwsze – syntezą potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy – artykułowanych podczas badań sondażowych oraz spotkań warsztatowych. Po drugie, zapisy w obrębie wizji to wyraz aspiracji i możliwości działania struktur samorządowych, organizacji społecznych oraz inwestorów i przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w gminie. Wizja rozwoju w Gminie Cisek odnosi się do pożądaných zmian w perspektywie roku 2025. Wizja koncentruje się wokół kwestii rozwoju gospodarczego, podniesienia atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej i sieciowej, a także profesjonalizacji systemu świadczenia usług publicznych oraz integracji społecznej.

Wizja rozwoju Gminy Cisek w perspektywie roku 2025 została zdefiniowana następująco:

W 2025 roku Gmina Cisek będzie zapewniać mieszkańcom wysoki standard życia w oparciu o wysokiej jakości usługi publiczne, czyniące z gminy miejsce, w którym warto mieszkać, pracować, uczyć się, rozwijać biznes i wypoczywać. Stabilny i trwały wzrost gospodarczy, będzie realizowany przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i poszanowaniu lokalnej tradycji oraz materialnego i duchowego dziedzictwa kulturowego. Samorząd, mieszkańcy i organizacje społeczne będą się aktywnie angażować w działania na rzecz lokalnej wspólnoty, a lokalny samorząd będzie wykorzystywał szanse rozwojowe związane z suburbanizacją Kędzierzyna-Koźła i budowanym potencjałem jego obszaru funkcjonalnego.

Rozwinięciem wizji rozwoju są domeny planowania strategicznego, które są ściśle powiązane z celami strategicznymi i planami operacyjnymi przewidzianymi do realizacji. Wizja w syntetyczny sposób wskazuje kluczowe determinanty warunkujące rozwój gminy w perspektywie roku 2025. Dodatkowo wyartykułowana wizja to pożądaný stan gminy – docelowy w perspektywie przyjętego horyzontu czasowego przedmiotowego opracowania.

5.2 Domeny planowania strategicznego – cele strategiczne

Sformułowanie celów strategicznych to kluczowy krok z punktu widzenia procesu programowania rozwoju. Aby Strategia mogła stanowić narzędzie dla skutecznego zarządzania rozwojem, musi wskazywać kierunki działania, które bezpośrednio odnoszą się do konkretnych obszarów tematycznych (tzw. domen planowania strategicznego), które zostały uznane za rzeczywiście istotne z punktu widzenia samorządu rozumianego jako wspólnota mieszkańców. Podstawowym działaniem w ramach definiowania koncepcji rozwojowej Gminy Cisek jest wypracowanie konsensusu w zakresie głównych kierunków, obszarów interwencji. Został on zaprezentowany na poniższym diagramie.

Rysunek 10 Domeny planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

Zawartość celów strategicznych jest wynikiem prac warsztatowych, diagnozy strategicznej oraz analizy oczekiwań wyrażanych przez mieszkańców gminy podczas prowadzonych badań ankietowych i spotkań konsultacyjnych. Wyznaczone w ten sposób kierunki rozwoju są następnie konkretyzowane poprzez cele operacyjne obejmujące wyodrębnione projekty i programy, które zostaną zrealizowane w Gminie Cisek do roku 2025. Cele strategiczne uwzględniają specyfikę uwarunkowań rozwojowych gminy, korespondują z możliwościami inwestycyjnymi gminy w zakresie interwencji publicznej, mającej na celu urzeczywistnienie sformułowanej uprzednio wizji. W ramach prac nad dokumentem zostały wyznaczone cele strategiczne dedykowane domenom planowania strategicznego. Określenie zawartości treściowej, poszczególnych domen, oparte jest również na wnioskach z analizy potrzeb i problemów rozwojowych zidentyfikowanych w ramach diagnozy strategicznej.

Poniższy wykres prezentuje cele strategiczne w odniesieniu do każdej z sześciu domen strategicznych.

Wykres 21 Cele strategiczne w odniesieniu do domen strategicznych

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowane cele strategiczne precyzyjnie identyfikują pożądane kierunki działań, na których koncentrować będzie się interwencja samorządowa w Gminie Cisek w latach 2016-2025. W ramach 6 celów strategicznych opisano rzeczywisty wymiar realizacji wizji Gminy Cisek.

Domena – środowisko naturalne

Cel strategiczny 1. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zachowanie jakości lokalnego dziedzictwa przyrodniczego.

Środowisko naturalne, ochrona bioróżnorodności to ważne zagadnienia rozwojowe gminy. Kluczowym elementem jest dominująca rola rolnictwa w lokalnej gospodarce. W tym kontekście warto podkreślić m.in. konieczność zachowania wysokiej jakości gleb na terenie gminy. Drugi element warunkujący istotność celu rozwojowego jest konieczność wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej, korzystania z renty położenia względem Kędzierzyna-Koźła. Czyste powietrze, ekologiczność gminy, sprawny system gospodarki odpadami to sekwencja działań ukierunkowana na tworzenie przyjaznej przestrzeni dla wszystkich mieszkańców gminy. Istotną przesłanką jest również fakt, że jakość życia mieszkańców

zależy w znaczącym stopniu od jakości otoczenia ekologicznego (pod uwagę brać trzeba stan zdrowia mieszkańców – warunkowany między innymi jakością wody, gleby, powietrza). Jednocześnie swoistym kołem zamachowym gminy jest rolnictwo, opierające się na zasobach naturalnych. Jednocześnie rozpatrując działania związane z ochroną środowiska warto wspomnieć, iż pomimo relatywnie niskiej atrakcyjności turystycznej gminy, przepływająca przez gminę rzeka Odra jest szlakiem kajakowym i wpływa korzystnie na potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy. Na szczególną uwagę zasługuje teren rekreacyjny w Kobylicach, jako element generujący ruch turystyczny i stwarzający możliwości aktywnego wypoczynku dla mieszkańców. Kluczowym elementem w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców jest budowa sieci kanalizacji sanitarnej w gminie oraz systematyczne ograniczania zjawiska niskiej emisji.

Domena – infrastruktura techniczna

Cel strategiczny 2. Rozbudowa sieci drogowej, infrastruktury sieciowej oraz przeciwpowodziowej na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i inwestycyjnej.

Istotną barierą rozwojową w kontekście poprawy jakości życia mieszkańców i warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Gminy Cisek jest niezadowalający stan dróg. W odniesieniu do dróg powiatowych i wojewódzkich konieczna jest ścisła współpraca gminy z organami zarządzającymi oraz systematyczne lobbowanie na rzecz podejmowania inwestycji na terenie gminy. Drugim problemem ograniczającym głównie atrakcyjność osiedleńczą gminy są deficyty w zakresie dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej, dotyczą one tylko części sołectw, niemniej stanowią one istotne wyzwania inwestycyjne. Przedmiotowy cel rozpatruje kwestie związane z szeroko rozumianą infrastrukturą warunkującą jakość życia w gminie. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na zagrożenia hydrologiczne głównie związane z rzeką Odrą – możliwościami podtopień i powodzi. Interwencja zdefiniowana w obrębie omawianego celu strategicznego to duże wyzwanie inwestycyjne wymagające kooperacji z innymi jednostkami samorządu terytorialnego (głównie tymi skupionymi w ramach Kędzierzyńsko-Kozielskiego Obszaru Funkcjonalnego) i instytucjami takimi jak Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach i Wrocławiu.

Domena – Integracja społeczna

Cel strategiczny 3. Rozwój systemu usług opiekuńczych (zwłaszcza dla osób starszych) poprzez poprawę jakości infrastruktury oraz wzmacnianie lokalnego kapitału społecznego. Skuteczność polityki społecznej zależy w przeważającej mierze od dwóch czynników: zaplecza infrastrukturalnego dla realizacji zadań publicznych w tym zakresie oraz jakości poszczególnych działań/programów/projektów, które adresowane są bezpośrednio do mieszkańców Gminy Cisek. Lokalna polityka społeczna, która jest w istocie przedmiotem interwencji w ramach omawianego celu strategicznego to działania ukierunkowane na edukację, kulturę oraz kompleksową rewitalizację rozumianą jako proces ukierunkowany na mieszkańca zamieszkującego dany obszar cechujący

się występowaniem zjawisk i procesów o charakterze dysfunkcyjnym. W świetle przepisów prawa oraz wytycznych krajowych dotyczących rewitalizacji działania remontowe i rewaloryzacyjne pełnią funkcję służebną w stosunku do kwestii społecznych. Ideą przewodnią w ramach niniejszego celu jest jakość życia osób już zamieszkujących gminę oraz potencjalnych mieszkańców. Starzenie się społeczności zamieszkującej gminę oraz niewykorzystany potencjał osiedleńczy zmuszają samorząd gminy do zbudowania kompleksowej oferty usług publicznych o wysokim standardzie, które umożliwią skuteczne przeciwstawienie się migracją zarobkowym i depopulacji obszaru. Szczególnie ważne wyzwanie dla gminy stanowi konieczność przeciwstawienia się tzw. drenażowi społecznemu i migracji o charakterze ekonomicznym (często o charakterze okresowym wpływającym na erozję rodziny oraz więzi społecznych), szczególnie osób młodych do większych ośrodków miejskich oraz do Niemiec.

Domena – Gospodarka i rynek pracy

Cel strategiczny 4. Wzrost gospodarczy w oparciu o stymulowanie atrakcyjności inwestycyjnej, wspieranie rozwoju biznesu oraz tworzenie stref inwestycyjnych.

Problemy związane ze znalezieniem pracy są wskazywane jako najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców gminy. Nie jest to zjawisko wprost widoczne w statystykach dotyczących rejestrowanego bezrobocia, niemniej na podstawie spotkań warsztatowych należy podkreślić, że głos na temat jakości istniejących miejsc pracy (ich relatywnie niska jakość) jest bardzo ważny dla społeczności lokalnej. Pomimo, że zagadnienia wprost dotyczące gospodarki nie są bezpośrednimi kompetencjami gminy, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wspólnoty lokalnej, należy przedsięwziąć kroki ukierunkowane na ożywienie rynku pracy. Możliwości samorządu lokalnego w zakresie tworzenia miejsc pracy są ograniczone, jednak tworzenie klimatu proinwestycyjnego, profesjonalna obsługa inwestora oraz przygotowanie infrastruktury terenów inwestycyjnych (uzbrojenie) to działania, które mogą być efektywnie realizowane, wzmacniając tym samym atrakcyjność inwestycyjną Gminy Cisek. Niezwykle ważne jest równoczesne podejmowanie kompleksowych działań w obszarze promocji gminnej oferty inwestycyjnej. Chodzi tu zarówno o uczestnictwo w wydarzeniach targowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, ale także o aktywny marketing bezpośredni – podejmowanie działań adresowanych do konkretnych potencjalnych inwestorów.

Domena – Wspólnota lokalna i aktywni mieszkańcy

Cel strategiczny 5. Zwiększenie uczestnictwa organizacji pozarządowych w kreowaniu rozwoju lokalnych wspólnot i aktywizacja mieszkańców.

Zaangażowanie mieszkańców w lokalne życie publiczne powinno dotyczyć nie tylko udziału w podejmowaniu decyzji, ale także wykonywaniu tych decyzji, a więc udziału w realizacji zadań publicznych. Istotne jest, aby systematycznie poszerzać zakres i wartość zadań, których realizację gmina powierza organizacjom społecznym. Polityka państwa premiuje realizację projektów w formule partnerstwa z organizacjami pozarządowymi. Ten w zasadzie nowy model zarządzania gminą wymaga

stymulowania aktywności mieszkańców oraz profesjonalizacji działania organizacji. W tym zakresie rekomenduje się zwiększanie zakresu konsultacji podejmowanych działań z organizacjami, w tym w szczególności wykorzystanie ich potencjału eksperckiego w takim zakresie, które nie będzie wpływać negatywnie na skuteczność realizowanych procesów decyzyjnych. Wspólnota zamieszkujących gminę jest w dużej mierze ufundowana na śląskiej tradycji, wielokulturowości oraz poszanowaniu więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Efektem silnego zakorzenienia są korzystne zjawiska takie jak samopomoc czy też dbałość o przestrzeń publiczną. Opisane procesy to asumpt do zbudowania aktywnej wspólnoty lokalnej żywo zainteresowanej sprawami publicznymi i społecznymi.

Domena – Usługi publiczne, w tym e - usługi

Cel strategiczny 6. Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego obejmujący dostępność usług teleinformatycznych jak i kompetencji mieszkańców. W zakresie świadczenia usług publicznych kluczowym elementem jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury obiektów publicznych, sprzyjających świadczeniu usług. Szczególnie dotyczy to usług w zakresie edukacji, pomocy społecznej i kultury.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego obejmujący dostępność usług teleinformatycznych jak i kompetencji mieszkańców. Rosnące tempo cyfryzacji i informatyzacji w skali globalnej sprawia, że dostępność infrastruktury szerokopasmowej i poziom kompetencji cyfrowych determinują możliwości rozwojowe wszystkich aktorów lokalnego życia społeczno-gospodarczego (biznes, administracja, edukacja, itd.). Możliwości stwarzane przez rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych mogą być także z powodzeniem wykorzystywane w odniesieniu do działań w zakresie ochrony środowiska naturalnego, bezpieczeństwa czy kultury. Nacisk na rozwój technologii i kompetencji cyfrowych wprost wynika również z założeń strategicznych przyjętych na poziomie Unii Europejskiej, oraz szczeblu krajowym i regionalnym. Gmina Cisek powinna rzeczywiście się włączyć w proces profesjonalizacji świadczonych e-usług realizując zarazem politykę na rzecz zbliżenia mieszkańca z władzą publiczną.

6. Strategiczne kierunki działania – poziom operacyjny

Przyjęta w niniejszej Strategii formuła interwencji została ukierunkowana na wykorzystanie potencjałów i zasobów Gminy Cisek. Struktura interwencji postawiona na 6 celach strategicznych oraz wyznaczonych w ich ramach celach operacyjnych i konkretnych działaniach (projekty) zakłada spójny i wszechstronny rozwój społeczno-gospodarczy, uwzględniający potencjały gminy, oparty na wskazaniu do realizacji konkretnych projektów. Poziom operacyjny koncepcji strategicznej dla Gminy Cisek został zbudowany w oparciu o kompleksową diagnozę społeczno-gospodarczą gminy, identyfikację kluczowych problemów i potencjałów, uwarunkowania prawne definiujące zakres interwencji publicznej, dokumenty planistyczne o wymiarze ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym, jak również zdefiniowane w uprzednim rozdziale cele strategiczne wskazane dla Gminy Cisek.

Przedmiotowe opracowanie jest dokumentem planistycznym, który w kompleksowy sposób odpowiada na zidentyfikowane potrzeby obszaru. W pierwszej kolejności zdefiniowano 6 domen planowania strategicznego, którym zostały przypisane/dedykowane odpowiadające im spójne cele strategiczne. Następnie sporządzono systematykę celów operacyjnych oraz działań, które korespondują zarówno z regionalnymi dokumentami strategicznymi, jak również odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby inwestycyjne gminy. W dalszych częściach rozdziału zaprezentowano system powiązań w ramach Strategii (koncepcja strategiczna) obejmujący cele strategiczne, cele operacyjne i przypisane im konkretne działania (projekty). Projekt należy rozumieć jako ograniczony czasowo (posiadający określony początek i koniec), zbiór działań realizowanych w celu wytworzenia unikatowego produktu, usługi, rezultatu. Realizacja projektu jest mierzalna, tj. można stwierdzić na podstawie specyficznych wskaźników produktów projektu, że został on wykonany zgodnie z założeniami lub w jakim zakresie nie udało się go zrealizować. W dokumencie Strategii Rozwoju w zadaniach strategicznych określono kluczowe projekty, za pomocą których będą realizowane poszczególne zadania strategiczne i w konsekwencji cele strategiczne. Poniżej przedstawiono szczegółową koncepcję rozwoju Gminy Cisek.

6.1 Projekty kluczowe

W odniesieniu do rozwoju Gminy Cisek w perspektywie 2025 roku, po przeprowadzeniu kompleksowej analizy stanu zastanego oraz pracach warsztatowych z przedstawicielami środowisk lokalnych (pracowników samorządowych, jednostek organizacyjnych gminy, radnych, członków organizacji społecznych, sołtysów) wyodrębniono najważniejsze projekty, które winny być zrealizowane w gminie. Dotyczą one dróg gminnych, kanalizacji sanitarnej oraz infrastruktury sportowo – rekreacyjnej. Realizacja projektów kluczowych przyczyni się w największym stopniu do zrealizowania założonych w Strategii celów oraz wskazanej wizji rozwoju. Realizacja projektów kluczowych w największym stopniu przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz poprawy atrakcyjności osiedleńczej Gminy Cisek w perspektywie 2025 roku.

Tabela 48 Projekty kluczowe dla Gminy Cisek na lata 2016 -2025

PK-1	Budowa, przebudowa, remont lub modernizacja dróg
	Projekt strategiczny polega na realizacji kompleksowego programu poprawy jakości infrastruktury drogowej w Gminie Cisek. Samorząd Gminy Cisek będzie dokładał wszelkich starań w celu pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację programu poprawy jakości i drożności dróg gminnych. Infrastruktura drogowa w Gminie jest w złym stanie, co przekłada się na spadek komfortu zamieszkania.
PK-2	Budowa kanalizacji sanitarnej
	Problemem Gminy Cisek jest bardzo niski poziom wyposażenia mieszkańców w kanalizację sanitarną. Projekt kluczowy obejmuje budowę kanalizacji sanitarnej na terenie całej gminy, a zwłaszcza odcinków o gęstej zabudowie.
PK-3	Budowa, przebudowa, remont lub modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (centra wsi, place zabaw, ścieżki rowerowe)
	Zadanie to obejmuje budowę, rozbudowę oraz modernizację terenów turystycznych i rekreacyjno-sportowych. W ramach tego projektu przewiduje się m.in. modernizację i rozbudowę terenów rekreacyjnych z przeznaczeniem na aktywizację sportowo – rekreacyjną mieszkańców z wykorzystaniem nowatorskich form tworzenia miejsc rekreacyjnych: place zabaw, ścieżki nordic walking, boiska sportowe, strefy gier przestrzennych, trasy/ścieżki dydaktyczne/edukacyjne związanych z dziedzictwem historycznym i przyrodniczym regionu (np. tablice informacyjne, miejsca postoju i odpoczynku).

Źródło: opracowanie własne

Tabela 49 Cel strategiczny 1

Cel strategiczny 1 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zachowanie jakości lokalnego dziedzictwa przyrodniczego	
1.1	Poprawa jakości zasobów wody i gleby
Budowa sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych dla 14 miejscowości Gminy Cisek	
Uporządkowanie gospodarki wodnej w zakresie odprowadzania wód opadowych (kanalizacja deszczowa, rowy melioracyjne)	
Systematyczne działania na rzecz ochrony wód w rzekach przed zanieczyszczeniami wprowadzanymi przez duże zakłady	
Modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę	
Stale podnoszenie, jakości infrastruktury liniowej w zakresie dostępu do wody i kanalizacji	
1.2	Poprawa standardów utrzymania czystości i porządku, zwiększenie efektywności gospodarki odpadami, usuwanie azbestu z obiektów na terenie Gminy Cisek
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów	
Opracowanie zintegrowanego systemu unieszkodliwiania odpadów komunalnych	
Promocja segregacji odpadów w ramach realizowanych programów edukacyjnych i społecznych	
Realizacja gminnego programu usuwania i utylizacji wyrobów zawierających azbest	
1.3	Przeciwdziałanie niskiej emisji i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budownictwie mieszkaniowym oraz w obiektach użyteczności publicznej	
Podejmowanie działań na rzecz ochrony miejscowości przed emisją zanieczyszczeń drogowych	
Systematyczna promocja i edukacja w zakresie korzyści wynikających z wykorzystania odnawialnych źródeł energii	
Termomodernizacja obiektów publicznych wraz z wymianą źródeł ciepła – pompy ciepła	
Wymiana centralnego ogrzewania oraz instalacja paneli fotowoltaicznych	
Systematyczne zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą. Stworzenie „Eko-gminy”, tj. gminy nastawionej na odnawialne źródła energii i ekologiczne formy ogrzewania. Stworzenie systemu zachęt do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, dotowanie odnawialnych źródeł energii, etc. (z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania). Systematyczne wprowadzanie dla nowopowstających budynków obowiązku posiadania ekologicznych źródeł ogrzewania czy wysokich standardów ekologicznych.	
1.4	Lokalne dziedzictwo przyrodnicze elementem wzmacniającym atrakcyjność zamieszkania
Ochrona i promocja cennych przyrodniczo stanowisk roślin chronionych – lilia złotogłów i ziemowit jesienny	
Ochrona i wykorzystanie zasobów rzeki Odry	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 50 Cel strategiczny 2

Cel strategiczny 2 Rozbudowa sieci drogowej, infrastruktury sieciowej oraz przeciwpowodziowej na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i inwestycyjnej	
2.1	Wzmacnianie i efektywna promocja atrakcyjności osiedleńczej
Gazyfikacja gminy	
Działania zmierzające do uporządkowania działek (rozbiórki ruder budynków prywatnych i z nieuregulowanym stanem prawnym)	
Tworzenie i systematyczna aktualizacja rejestrów mienia gminnego	
Realizacja polityki przestrzennej, stwarzającej dogodne warunki dla budownictwa mieszkaniowego	
Systematyczne tworzenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego	
Uzbrojenie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową	
Program zachęt i ulg dla osób prywatnych zamierzających zameldować się na terenie gminy	
Stałe wzbogacanie oferty czasu wolnego – promocja aktywnych form spędzania wolnego czasu przez mieszkańców	
2.2	Przebudowa i modernizacja gminnego systemu drogowego
Remonty i budowa dróg na terenach wiejskich (w tym tych przeznaczonych do transportu rolnego)	
Systematyczna modernizacja, w tym przebudowy i remonty dróg powiatowych i wojewódzkich	
Systematyczny lobbing prowadzony z zarządcami dróg, które nie stanowią własności gminnej w zakresie dostosowania ich jakości do oczekiwań i potrzeb mieszkańców	
2.3	Zwiększenie efektywności zapobiegania i przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i zmiany klimatu
Wykonanie operatu przeciwpowodziowego	
Działania zmierzające do ograniczenia przepływu wody z Długomiłowic w kierunku Tarnowa i Sukowic	
Wykonanie ewidencji urządzeń wałowych (kłap, zasuw itp.)	
Zakup pomp wysokiej wydajności do przepompowywania potoków	
Zakup sprzętu ciężkiego do walki z powodzią (ładowarki, big-bagi itp)	
Zakup sprzętu ratowniczego (łódzie, samochody 4X4)	
Utrzymanie i budowa nowych dróg technologicznych do urządzeń przeciwpowodziowych oraz wzdłuż potoków	
Budowa punktu pomiaru przepływu wody i stanu wody na rzece Odrze pomiędzy Raciborzem a Kędzierzynom-Koźlem	
Mała retencja	
Podejmowanie skoordynowanych działań na rzecz zakazu wydobycia kruszywa w rejonie wałów przeciwpowodziowych – złoże Landzmiery (wyspa) zagrożenie przebicia wód powodziowych pod wałem	
Działania zmierzające do budowy kanału ulgi dla miasta Kędzierzyna-Koźla	

Cel strategiczny 2

Rozbudowa sieci drogowej, infrastruktury sieciowej oraz przeciwpowodziowej na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i inwestycyjnej

Wymiana radiostacji nasobnych i stacjonarnych z analogowych na cyfrowe

Doposażenie jednostek OSP w sprzęt przeciwpowodziowy

Zakup samochodu służbowego (4x4 kabina 5 os)

Zapewnienie gwarancji dostaw w ramach systemu zaopatrzenia w wodę

Kompleksowa analiza zasobów wody na terenie gminy

Budowa, rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej

Budowa, rozbudowa infrastruktury (w tym zakup sprzętu) chroniącej przed skutkami klęsk żywiołowych (wiatr/susza/powódź)

Współpraca z RZGW oraz gminami leżącymi w dolinie rzeki Odry – wypracowywanie kompleksowych rozwiązań

2.4 Poprawa stanu wyposażenia ciągów komunikacyjnych

Systematyczna budowa i modernizacja chodników

Tworzenie na terenie Gminy Cisek, w centrach, miejsc/rynków/deptaków, pełniących funkcje rekreacyjno-integracyjne dla mieszkańców, podnoszące stopień integracji

Budowa ścieżki rowerowej po wałach od Koźła do Raciborza (etapami)

Wymiana oświetlenia na ledowe (dróg i placów oraz budynków)

Rozbudowa oświetlenia (dróg i placów oraz budynków)

Systematyczne przeglądy i uzupełnianie pionowego i poziomego oznakowania dróg gminnych

Modernizacja przystanków autobusowych

Budowa (wydzielanie) dróg rowerowych i wyznaczanie ścieżek rowerowych

Zapewnienie wysokiej jakości (estetyka, trwałość) małej architektury w ramach ciągów pieszych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 51 Cel strategiczny 3

Cel strategiczny 3	
Rozwój systemu usług opiekuńczych (zwłaszcza dla osób starszych) poprzez poprawę jakości infrastruktury oraz wzmacnianie lokalnego kapitału społecznego	
3.1	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej
	Wykonanie monitoringu w miejscach publicznych, obiektach oświatowych i kulturalnych
	Opieka nad osobami starszymi – domy spokojnej jesieni – całodobowa lub wizytująca – dojazd opiekuna do domu (np. Caritas)
	Modernizacja, remont obiektów sportowych, rekreacyjnych dostosowanych do wymogów bezpiecznego użytkowania
	Utworzenie dziennego domu pobytu dla osób starszych – seniorów i niepełnosprawnych
	Podniesienie standardu infrastruktury służącej usługom ochrony zdrowia i opieki społecznej – modernizacja i przebudowa obiektów. Tworzenie świetlic senioralnych
	Poszerzenie oferty w zakresie opieki i edukacji dzieci młodszych (rozwój oferty żłobków)
	Rozwój wolontariatu, stworzenie programów integracji międzypokoleniowej
	Promocja samopomocy sąsiedzkiej – wykorzystywanie więzi funkcjonujących wśród mieszkańców
	Tworzenie świetlic (miejsc aktywizacji) dla dzieci niepełnosprawnych z terenu Gminy
3.2	Rozwój nowoczesnych form wsparcia lokalnego kapitału ludzkiego
	Programy wsparcia dużych rodzin (na wzór miasta Nysa – np. minimum jeden z rodziców posiadający stałą pracę itp. – zabezpieczenie przed rozrastaniem się rodzin nie mających środków na utrzymanie dzieci)
	Systematyczna realizacja miękkich projektów edukacyjnych i kulturalnych
	Realizacja nowoczesnych form działania na rzecz włączenia społecznego
	Promocja partnerstwa publiczno-społecznego i ekonomii społecznej
	Działania na rzecz rozwoju systemu kształcenia ustawicznego (life long learning)
	Tworzenie systemu dziennej opieki nad osobami starszymi (np. z wykorzystaniem programu Senior-Wigor), rozwinięcie oferty spędzania czasu wolnego przez seniorów oraz opieki stacjonarnej w miejscu zamieszkania osoby niemobilnej.
	Podejmowanie działań na rzecz dwujęzyczności nauczania w gminie, jako szansy na podwyższenie szans osób młodych na rynku pracy. Ma to szczególne znaczenie ze względu na fakt, że Cisek jest czwartą gminą co do procentowego udziału Niemców w ogólnej liczbie mieszkańców w Polsce.
3.3	Promocja gminy
	Opracowanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej Gminy Cisek
	Strona www (trójjęzyczna), profile społecznościowe, ciekawe materiały o gminie, oznakowanie ciekawych obiektów i zabytków
	Budowa witaczy przy drogach wjazdowych do gminy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 52 Cel strategiczny 4

Cel strategiczny 4 Wzrost gospodarczy w oparciu o stymulowanie atrakcyjności inwestycyjnej, wspieranie rozwoju biznesu oraz tworzenie stref inwestycyjnych	
4.1	Tworzenie dogodnych warunków dla inwestycji zewnętrznych i aktywności gospodarczej
Wytyczenie strefy inwestycyjnej w Cisku	
Szerokie promowanie inicjatywy budowy kanału Odra – Dunaj – Łąba	
Realizacja polityki przestrzennej uwzględniająca tworzenie stref dedykowanych przedsiębiorczości	
Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych	
Tworzenie warunków dla rozwoju biznesu – współpraca z regionalnymi IOB	
Stworzenie efektywnego systemu pozyskiwania i obsługi inwestora	
Programy rozwoju asystentury osób starszych w Gminie Cisek	
Organizacja szkoleń, warsztatów podnoszących umiejętności biznesowe	
Wspieranie rozwoju agroturystyki	
4.2	Tworzenie warunków dla sprzedaży produktów dla lokalnych producentów, przetwórców
Organizacja wyjazdów na targi i imprezy wystawiennicze	
Tworzenie warunków, miejsc do sprzedaży produktów lokalnych	
Tworzenie infrastruktury wsparcia dla lokalnych wytwórców (zapewnienie urządzeń do produkcji lokalnych produktów)	
Zacieśnienie współpracy z regionalnymi instytucjami, organizacjami gospodarczymi	
Wszechstronne wsparcie sektora rolno-spożywczego oraz przetwórczego	
Tworzenie inkubatorów przetwórczości (inkubatorów kuchennych) miejsc, w których można przygotować i przetwarzać produkty rolne	
4.3	Pozyskiwanie inwestorów
Pozyskanie inwestora na budowę fermy wiatrowej	
Budowa masztu przekaźnikowego telefonii komórkowej – bardzo zły zasięg zarówno w miejscowości na terenie pagórkowatym jak i centrum Ciska	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 53 Cel strategiczny 5

Cel strategiczny 5 Zwiększenie uczestnictwa organizacji pozarządowych w kreowaniu rozwoju lokalnych wspólnot i wszechstronna aktywizacja mieszkańców	
5.1	Wzrost partycypacji organizacji w realizacji zadań publicznych
	Zwiększanie liczby, zakresu i wartości zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym
	Poszerzenie wachlarza form współpracy z sektorem społecznym w oparciu o przepisy Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
	Przejęcie na system zarządzania w formule wieloletniej
	Wsparcie infrastrukturalne organizacji pozarządowych, utworzenie Uniwersytetu III wieku w Gminie Cisek
5.2	Wzrost zaangażowania mieszkańców w ramach aktywnych działań na rzecz rozwoju lokalnego
	Wykonanie strategii opieki i nauki dziecka (żłobek, klubik, przedszkole, szkoła, gimnazjum, zajęcia pozalekcyjne)
	Organizacja imprez kulturalnych: Pływadła (sptyw na byle czym od Raciborza do Kędzierzyna-Koźła z festynem na przeprawie czołgowej Przewóz - Dziergowice)
	Cykliczna organizacja imprezy: Sptyw Twardzieli (zimowy sptyw morsów rz. Odrą)
	Organizacja dożynek gminnych, parafialne czy wiejskie (ze względu na rolniczy charakter gminy)
	Kwartet Kulturowy składający się z 4 imprez następujących kolejno co roku w Cisku: 1. Heimattreffen, 2. Śląska Olimpiada, 3. Śląskie wesele, 4. Święto Chleba
	Turnieje łucznicze Joannitów w Cisku
	Obchody św. Marcina
	Koncerty przy fontannie w Cisku
	Pielęgnacja gwary śląskiej na wzór języka kaszubskiego
	Zbudowanie trwałych mechanizmów dialogu / wymiany informacji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego
	Wdrażanie programów promocji i pobudzania aktywności obywatelskiej dzieci i młodzieży, np. w oparciu o działania związane z zachowaniem i promocją dziedzictwa kultury, tradycji i dialogu
	Realizacja projektów mających na celu integrację społeczną i aktywizacja na poziomie gminy osób osiedlających się na terenie Gminy Cisek
	Wspieranie organizacji mniejszości narodowych na terenie gminy, szczególnie w inicjatywach, które przynoszą do gminy środki zewnętrzne
	Wspieranie idei samorządności – promocja funduszu sołectkiego wśród mieszkańców
	Utworzenie funduszu wkładów własnych dla organizacji pozarządowych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 54 Cel strategiczny 6

Cel strategiczny 6. Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego, obejmujący dostępność usług teleinformatycznych jak i kompetencji mieszkańców	
6.1	Rewitalizacja przestrzeni gminnej
	Podejmowanie planów nasadzeń drzew dla każdej miejscowości
	Kompleksowe modernizacje i remonty budynków komunalnych na terenie Gminy Cisek
	Rewitalizacja społeczna gminy
	Rewitalizacja przestrzenna
	Adaptacja obiektów pokolejowych
	Ożywienie świetlic w poszczególnych sołectwach
	Rewitalizacja obiektów zabytkowych
6.2	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej
	Budowa sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych
	Modernizacja (w tym termomodernizacja) placówek oświatowych oraz ich otoczenia
	Rozbudowa oraz modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej
	Systematyczne doposażanie pracowni dydaktycznych, np. pracowni językowych, komputerowych, chemicznych, fizycznych
	Tworzenie infrastruktury opieki nad dziećmi (żłobki)
6.3	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kulturalnej
	Modernizacja lub rozbudowa siedzib bibliotek, w tym termomodernizacja i dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych
	Doposażenie bibliotek
6.4	Udostępnianie publicznych produktów cyfrowych
	Budowa linii internetu szerokopasmowego na terenie całej gminy – obecna przepustowość ogranicza rozwój sklepów internetowych
	Podejmowanie działań w zakresie rozwoju e-administracji rozumianej jako aplikacje bądź technologie cyfrowe stosowane w administracji samorządowej Gminy Cisek
	Podejmowanie działań w zakresie rozwoju e-edukacji rozumianej jako aplikacje bądź technologie cyfrowe służące edukacji i podnoszeniu kompetencji
6.5	Wsparcie mieszkańców w zakresie nabywania kompetencji cyfrowych
	Szkolenia z zakresu podnoszenia kompetencji informatycznych zwłaszcza dla osób 50+ oraz młodzieży
	Wzmocnienie kompetencji cyfrowych w ramach kadry instytucji samorządowych
	Promocja korzystania z nowoczesnych usług, jakie oferowane są w sieciach szerokopasmowych wśród mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

7. Zintegrowany wymiar Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Cisek do roku 2025, która jest wyrazem realnych potrzeb samorządu i społeczności Gminy Cisek, została poddana analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi o wymiarze ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w poniżej zestawionych dokumentach.

Tabela 55 Zintegrowany wymiar Strategii

Dokument	Wymiar zintegrowany
Strategia Europa 2020	<p>Obszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bezrobocie wśród młodzieży, poziom zatrudnienia kobiet i osób starszych, infrastruktura oraz środowisko dla rozwoju przedsiębiorczości, – Środowisko dla rozwoju przedsiębiorczości, – Infrastruktura oraz środowisko dla rozwoju przedsiębiorczości.
Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa	<p>Cele tematyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel tematyczny 3. Wzmacnianie Konkurencyjności MŚP, sektora rolnego, – Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, – Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, – Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, – Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej, – Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, – Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, – Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel 2 Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów, – Cel 3 Poprawa dostępności terytorialnej kraju w równych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury, – Cel 4 Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski, – Cel 5 Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo,	<p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki, II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej,

Dokument	Wymiar zintegrowany
konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	<ul style="list-style-type: none"> – Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego, II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego, – Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej, II.6.4. Poprawa stanu środowiska, – Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu, II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych. <p>Obszarem strategicznym III. Spójność społeczna i terytorialna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel III.1. Integracja społeczna, III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, – Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych, III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych, – Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocniania potencjału obszarów wiejskich.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	<p>Cel nadrzędny KSRR:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel polityki regionalnej: wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, – Cel polityki regionalnej: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych, – Cel polityki regionalnej: Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.
Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej	<p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii, – Cel szczegółowy 2: Poprawa efektywności energetycznej, – Cel szczegółowy 3: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, – Cel szczegółowy 4: Rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych, – Cel szczegółowy 5: Zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami, – Cel szczegółowy 6: Promocja nowych wzorców konsumpcji.
Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, – Cel operacyjny 1.2. Wspieranie kształcenia ustawicznego, – Cel operacyjny 1.3. Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia, – Cel operacyjny 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu, – Cel operacyjny 1.5. Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, – Cel operacyjny 2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego – Cel operacyjny 2.2. Wzbogacanie wielokulturowego dziedzictwa i tożsamości regionalnej, – Cel operacyjny 2.3. Wzmocnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji,

Dokument	Wymiar zintegrowany
	<ul style="list-style-type: none"> – Cel operacyjny 3.4. Wzmocnienie regionalnego systemu przyciągania i lokowania inwestycji, – Cel operacyjny 5.1. Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych, opiekuńczych i edukacyjnych, – Cel operacyjny 5.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego, – Cel operacyjny 5.3. Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury, – Cel operacyjny 7.1. Poprawa stanu środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej, – Cel operacyjny 7.2. Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki, – Cel operacyjny 7.3. Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności, – Cel operacyjny 7.4. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, – Cel operacyjny 7.5. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych, – Cel operacyjny 10.1. Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej i inicjatyw lokalnych, – Cel operacyjny 10.2. Rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa i rybactwo, – Cel operacyjny 10.3. Rozwój sektora rolno-spożywczego, – Cel operacyjny 10.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią.
Strategia Rozwoju Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do roku 2020	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel operacyjny 1.1. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych, – Cel operacyjny 1.3. Kompleksowe projekty promocji gospodarczej, – Cel operacyjny 2.2 Produkt turystyczny – system szlaków rowerowych, – Cel operacyjny 2.3 Produkt turystyczny – dziedzictwo historii, przyrody, rekreacja, – Cel operacyjny 2.4 Rozwój gospodarki społecznej, – Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, – Cel operacyjny 3.2 Czyste powietrze, – Cel operacyjny 3.3 Promocja i zabezpieczenie unikatowych zasobów dziedzictwa przyrodniczego, – Cel operacyjny 4.1 Rozwój systemu bezpieczeństwa, ratownictwa i ochrony przeciwpowodziowej, – Cel operacyjny 4.3 Budowa subregionalnego systemu monitoringu, zarządzania i interwencji kryzysowej, – Cel operacyjny 5.1 Kultura – wyrównywanie szans w dostępie do oferty kulturalnej, – Cel operacyjny 5.2 Rozwój zaplecza nowoczesnej oświaty dopasowanej do potrzeb rynku pracy, – Cel operacyjny 6.2 Profesjonalne usługi społeczne – opieka nad osobami starszymi, – Cel operacyjny 6.3 Profesjonalne usługi społeczne – opieka nad dziećmi do lat 3, – Cel operacyjny 6.4 Aktywny senior.

Źródło: opracowanie własne

8. Oddziaływanie na środowisko

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013 r., poz. 1235) w art. 46 wskazuje na konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla opracowań typu strategię, programy, plany rozwoju regionalnego.

Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu

do uzupełnienia po przeprowadzeniu procedury.

Opinia Opolskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego

do uzupełnienia po przeprowadzeniu procedury

9. System wdrażania i komunikacji Strategii

9.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie strategią

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025 obejmuje szereg procesów, które wymagają zaangażowania różnych instytucji i struktur organizacyjnych. System zarządzania strategią opiera się w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

- formułowanie strategii,
- wdrażanie strategii,
- monitoring rezultatów i warunków wdrażania strategii.

Poniższy rysunek przedstawia zależności pomiędzy głównymi wymiarami zarządzania strategią:

Rysunek 11 Poziomy zarządzania Strategią

Źródło: opracowanie własne

W zarządzanie procesem tworzenia, realizacji założeń strategii i oceny jej wykonania, zaangażowana zostanie lokalna administracja – pracownicy Urzędu Gminy na czele z Wójtem Gminy Cisek, koordynującym wzajemne działania. Do pomocy we właściwym wdrożeniu zadań będzie on dysponować aparatem wykonawczym, w postaci merytorycznych pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy i jednostek zależnych, zgodnie z ich właściwością i zakresem odpowiedzialności. Kluczowe procesy związane z systemem wdrażania strategii oraz wytyczne odnoszące się do odpowiedzialności za ich uruchamianie i realizację, zaprezentowano poniżej:

- Przygotowanie projektu Strategii oraz projektów zmian w Strategii – Wójt Gminy Cisek przy współpracy struktur Urzędu Gminy w uzgodnieniu z Radą Gminy (zmiany zapisów

w dokumencie także w oparciu o uzasadnione wnioski organizacji społecznych, mieszkańców). Propozycje zapisów Strategii poddane zostaną szerokim konsultacjom społecznym.

- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Wójt przy współpracy struktur Urzędu Gminy i instytucji samorządowych.
- Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, sektora biznesu itp.) oraz działania lobbingowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Wójt Gminy Cisek
- Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i operacyjne programu rozwoju – wyspecjalizowane komórki Urzędu Gminy, inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
- Zatwierdzanie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i operacyjne programu rozwoju – merytoryczne komórki Urzędu Gminy, Rada Gminy Cisek.
- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z celów operacyjnych poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik Gminy, Wójt Gminy, Rada Gminy.
- Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Wójt przy zaangażowaniu struktur Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne.
- Monitoring realizacji strategii w systemie rocznym – Urząd Gminy.
- Realizacja przeglądu strategicznego – Wójt przy zaangażowaniu struktur Urzędu Gminy.
- Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty – Skarbnik Gminy Cisek.
- Ewaluacja osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych – Urząd Gminy Cisek, Wójt Gminy Cisek, Rada Gminy, kierująca jednostkami podległymi w ramach struktury samorządu Gminy Cisek.

Należy przyjąć, że w procesy na poziomie wdrażania Strategii w sensie operacyjnym (tj. zadań, projektów lub programów, które wynikają z celów strategicznych), w zależności od specyfiki przedsięwzięć, będą zaangażowane różne organy, jednostki i instytucje samorządowe Gminy Cisek. Urząd dysponuje personelem z odpowiednimi kwalifikacjami do wykonania tego zadania, a to dzięki wszechstronnej specjalizacji pracowników, zatrudnionych w poszczególnych referatach i jednostkach. Biorąc pod uwagę fakt, iż działania przewidziane w strategii dotyczą różnych obszarów, a co za tym idzie składa się na nie bardzo wiele odmiennych procesów, skupienie aż tylu kompetencji u jednej osoby nie byłoby możliwe. Lokalna władza, dzięki swej rozbudowanej strukturze (w tym podlegających jej jednostek organizacyjnych) będzie zaś miała możliwość skorzystania z odpowiedniego wsparcia przy realizacji rozległych tematycznie zadań. Urząd Gminy nie będzie zastępował właściwych

kompetencyjnie jednostek w ich obowiązkach – odpowiedzialne jednostki będą jednak współpracować z Urzędem, a ten koordynować wzajemne działania.

Zaangażowanie struktur administracyjnych Gminy Cisek uwzględnia również aspekt zaufania mieszkańców – odbiorców działań podejmowanych w ciągu najbliższych 10 lat na obszarze gminy, do ich wykonawcy. Pracownicy samorządowi zaangażowani we wdrażanie Strategii, poprzez wykonywanie swoich zadań pełnią służbę publiczną, zaś Urząd stanowi instytucję zaufania publicznego. Mieszkańcy za naturalny stan rzeczy uznają, iż to władza samorządowa realizuje zadania mające na celu rozwój i poprawę otoczenia lokalnego, a w przypadku zauważonych tu problemów, to do Urzędu zgłaszają swoje wnioski i uwagi. Wybrano więc operatora, którego zdolność do nawiązania kontaktu z interesariuszami obszaru jest największa.

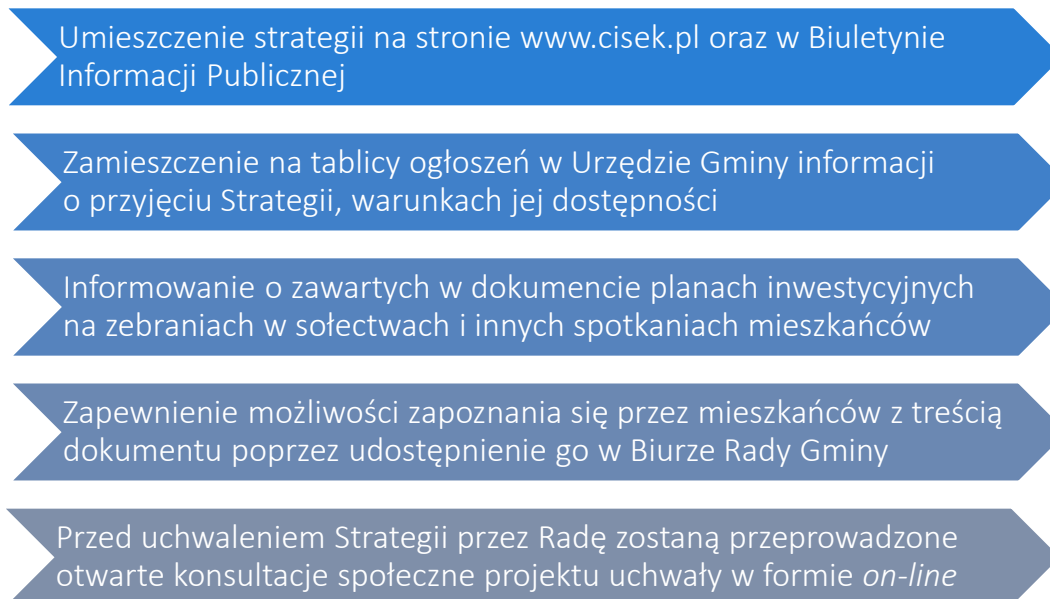
System wdrażania Strategii będzie realizowany w oparciu o schemat wdrażania pomocy Unii Europejskiej. Konkretnie zadania będą implementowane zgodnie z zasadami wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia, co w niektórych sytuacjach może oznaczać konieczność sprostania wielu wymaganiom formalnym przez podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania (dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystywania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych). Główną rolę w przygotowaniu odpowiednich wniosków aplikacyjnych na projekty realizujące cele wyznaczone w Strategii odegrają podmioty będące bezpośrednio ich beneficjentami. Przygotowanie wniosków oraz odpowiedzialność za pełen nadzór nad realizacją zadań leżała będzie w gestii pracowników Urzędu Gminy w Cisku.

9.2 Komunikacja społeczna Strategii

Skuteczność realizacji Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025 zostanie zapewniona dzięki szerokiej partycypacji społecznej w jej wdrażaniu. Intencją Urzędu Gminy w Cisku jest uzyskanie zaangażowania społeczności lokalnej w tym procesie, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu, poprzez dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach Strategii.

W ramach upowszechniania Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025 podjęte zostaną następujące działania:

Rysunek 12 Działania upowszechniające dla Strategii Rozwoju

Źródło: opracowanie własne

Wszystkie zmiany Strategii będą publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej. Samorząd Gminy Cisek będzie w sposób otwarty podchodził do projektów zgłaszanych przez mieszkańców, podmioty prywatne oraz organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe, mogące pozytywnie wpłynąć na osiągnięcie celów rozwojowych gminy.

Propozycje wspólnej realizacji przedsięwzięć mogą być kierowane do samorządu w trybie ciągłym, zarówno poprzez zwrócenie się na piśmie, jak i w czasie spotkań z władzami gminy. Władza samorządowa chce zaangażować w proces rozwoju instytucje mogące być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w Strategii, ale także zachęcić mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów zawartych w dokumencie. Będzie się to odbywało głównie poprzez bezpośrednie spotkania, które stanowią niezbędny element dialogu społecznego, prowadząc do wymiany opinii, czasem nawet do weryfikacji planów lub ich uzupełniania.

Warunkiem skutecznego wdrażania Strategii jest informowanie na bieżąco wszystkich lokalnie działających grup oraz mieszkańców Gminy Cisek o zawartości opracowanej Strategii, a także o sposobach realizacji poszczególnych projektów (prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych) oraz zaproszenie do aktywnego udziału w pracach na rzecz realizacji zamierzonych celów.

9.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji

W ramach monitorowania realizacji założeń Strategii działalność Urzędu Gminy Cisku będzie poddawana kontroli Rady Gminy. Rada, jako organ przyjmujący dokument, będzie nadzorowała prawidłowość wypełniania celów i odpowiadała przed wspólnotą lokalną za efekty jego realizacji.

Procedura monitorowania ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016-2025 obejmuje następujące elementy:

- *Monitoring bieżący w okresach rocznych.* Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji nt. zadań, które zostały przyjęte do realizacji (zarówno na poziomie przygotowania koncepcyjnego i projektowego, jak i na poziomie wdrożeniowym). Koncepcja zarządzania strategicznego zakłada, że działania rozwojowe podejmowane przez Gminę Cisek w latach 2016-2025 będą każdorazowo przyporządkowane do zdefiniowanych celów strategicznych. Stąd wynikiem monitoringu prowadzonego w systemie rocznym będzie zestawienie zadań (zarówno infrastrukturalnych, jak i nie inwestycyjnych), których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych. Wymagane jest zatem, aby na etapie podejmowania przez samorząd Gminy Cisek konkretnych zadań, były one przyporządkowane do celów strategicznych i operacyjnych. Najprostszą formą jest opatrzenie każdorazowo danego zadania symbolem wiążącym zadanie z danym celem strategicznym oraz celem operacyjnym.

Tabela 56 System przyporządkowania zadań do celów strategicznych

	Cel strategiczny	Symbol
1	Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zachowanie jakości lokalnego dziedzictwa przyrodniczego	CS 1
2	Rozbudowa sieci drogowej, infrastruktury sieciowej oraz przeciwpowodziowej na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i inwestycyjnej	CS 2
3	Rozwój systemu usług społecznych poprzez poprawę jakości infrastruktury oraz wzmacnianie lokalnego kapitału społecznego	CS 3
4	Wzrost gospodarczy w oparciu o stymulowanie atrakcyjności inwestycyjnej, wspieranie rozwoju biznesu oraz tworzenie stref inwestycyjnych	CS 4
5	Zwiększenie uczestnictwa organizacji pozarządowych w kreowaniu rozwoju lokalnych wspólnot i aktywizacja mieszkańców	CS 5
6	Rozwój społeczeństwa informacyjnego obejmujący dostępność usług teleinformatycznych jak i kompetencje mieszkańców	CS 6

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie zadań, oznaczonych odpowiednim symbolem, sporządzone zostanie przez stanowiska merytoryczne Urzędu Gminy, przy czym obejmować ono będzie również zadania realizowane przez jednostki organizacyjne nadzorowane przez te wydziały. Zestawienie będzie przedkładane Wójtowi Gminy Cisek w terminie do końca pierwszego kwartału każdego kolejnego roku. Rekomenduje się powołanie pracownika ds. monitorowania strategii rozwoju, który odpowiedzialny będzie za nadzorowanie działań związanych z bieżącym monitoringiem postępu realizacji Strategii oraz sporządzanie zbiorczych zestawień.

Wójt przedkłada Radzie Gminy informację w zakresie monitoringu w systemie rocznym.

- *Przeglądy strategiczne – ewaluacja.* Rekomenduje się przeprowadzenie jednego przeglądu strategicznego w okresie obowiązywania strategii – w połowie 2020 roku. Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne) wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów operacyjnych i strategicznych. Przegląd strategiczny spełni *de facto* warunki tzw. ewaluacji *mid-term*, której celem jest obiektywna krytyka pierwszych wyników wdrażania strategii, co pozwala ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Przeglądy strategiczne mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). W ramach przeglądów strategicznych dokonywana jest także aktualizacja danych zawartych w analizie źródeł wtórnych stanowiącej jeden z elementów strategii*.

Raporty z przeglądów strategicznych są prezentowane Radzie Gminy przez Wójta Gminy Cisek wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji, uzupełnienia zawartości Strategii rozwoju.

Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Cisek dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Gminy Cisek. Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez właściwe komisje.

Ocena realizacji Strategii na podstawie danych zawartych w przeglądach strategicznych zostanie dokonana w połowie 2020 roku. Jej celem będzie porównanie założonych w Strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi rezultatami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena dokonywana będzie przez Wójta Gminy we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Gminy.

Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Wnioski z oceny (przy wykorzystaniu narzędzi stosowanych w ramach przeglądów strategicznych) posłużą jako rekomendacje dla planowania rozwoju w następnych okresach planowania strategicznego. System wdrażania Strategii jest procesem, który wymaga czasu oraz wyboru metody wprowadzania kontekstowych korekt. W przypadku Strategii Rozwoju Gminy Cisek, system wdrażania będzie można uznać za właściwy, jeżeli:

- kolejne projekty strategiczne będą realizowane z właściwą konsekwencją,
- w każdym momencie wdrażania będzie dostępna pełna informacja zarówno o działaniach strategicznych, jak i o zmianach w uwarunkowaniach rozwoju gminy,

* Na podstawie: www.ewaluacja.gov.pl/slownik/Strony/slownik_ewaluacja_mid_term.aspx

- liczba podmiotów oraz ich aktywność skoncentrowana wokół celów strategicznych będzie rosła,
- Strategia będzie stanowiła oś zarządzania gminą, a równocześnie będzie narzędziem pozyskiwania środków z otoczenia.

10. Uspołecznienie Strategii

Metodologia opracowania Strategii Rozwoju Gminy Cisek na lata 2016–2025 w sposób szczególny uwzględniała partycypację społeczną podczas prac nad zawartością opracowania (poprzez m.in. uwzględnienie wyników badań sondażowych, warsztatów, konsultacji z pracownikami samorządowymi), a gotowy projekt Strategii podlega konsultacjom społecznym (możliwość zgłaszania uwag i wniosków).

Dnia 9 lutego 2016 roku w Urzędzie Gminy Cisek przeprowadzone zostało spotkanie warsztatowe, w którym uczestniczyli przedstawiciele samorządu Gminy Cisek, dyrektorzy szkół, radni, sołtysi, liderzy społeczności lokalnej. Uczestnicy spotkania podkreślali znaczenia poprawy sytuacji na rynku pracy jako kluczowego elementu budowania przewagi konkurencyjnej Gminy Cisek. Poprawa sytuacji na rynku pracy warunkuje częściowe zatrzymanie migracji. Ponadto uczestnicy spotkania podkreślili następujące priorytety w rozwoju samorządu Ciska do 2025 roku:

- Tworzenie infrastruktury opiekuńczej dla osób starszych,
- Infrastruktura drogowa,
- Budowa kanalizacji,
- Gazyfikacja wsi,
- Wsparcie rozwoju przemysłu rolno-spożywczego.

Założona forma prowadzenia konsultacji społecznych przyczyniła się w sposób znaczący do możliwości wyrażenia przez mieszkańców opinii na temat przygotowanego opracowania.

Spis wykresów

Wykres 1 Dochody Gminy Cisek w latach 2010-2014 [w tys. zł]	15
Wykres 2 Wydatki budżetowe Gminy Cisek w latach 2010-2014 [tys. zł]	16
Wykres 3 Liczba ludności gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2005-2014	26
Wykres 4 Liczba ludności w podziale na płeć w Gminie Cisek w latach 2005-2014	26
Wykres 5 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku [%] w Gminie Cisek w latach 2005-2014	29
Wykres 6 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Cisek w latach 2000-2014	32
Wykres 7 Struktura gospodarki w Gminie Cisek wg sekcji PKD – 2013 r.	35
Wykres 8 Liczba dzieci w wieku żłobkowym z terenu Gminy Cisek latach 2010-2014	53
Wykres 9 Wiek respondentów (N=96)	69
Wykres 10 Wykształcenie respondentów (N=100).....	70
Wykres 11 Status na rynku pracy ankietowanych (N=83)	70
Wykres 12 Ocena jakości życia w Gminie Cisek (N=105)	72
Wykres 13 Najwyżej oceniane aspekty życia w Gminie Cisek (N=105)	73
Wykres 14 Najbardziej ocenione aspekty życia w Gminie Cisek (N=105).....	74
Wykres 15 Mocne strony Gminy Cisek wg respondentów (N=68).....	75
Wykres 16 Słabe strony Gminy Cisek wg respondentów (N=74).....	76
Wykres 17 Stosunek respondentów do Gminy Cisek (N=105)	76
Wykres 18 Przywiązanie ankietowanych do Gminy Cisek (N=103).....	77
Wykres 19 Kierunki interwencji w Gminie Cisek wg respondentów (N=80).....	78
Wykres 20 Hierarchia ważności działań w Gminie Cisek wg respondentów (N=101)	78
Wykres 21 Cele strategiczne w odniesieniu do domen strategicznych	89

Spis tabel

Tabela 1 Powierzchnia geodezyjna Gminy Cisek według kierunków wykorzystania w porównaniu do powiatu i województwa w 2014 roku	11
Tabela 2 Dochody na mieszkańca – porównanie Gminy Cisek i średniej dla gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego [zł]	15
Tabela 3 Najważniejsze inwestycje w Gminie Cisek w latach 2010-2014.....	16
Tabela 4 Wydatki Gminy Cisek w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2010-2014 [zł].....	17
Tabela 5 Wydatki ogółem wg działów klasyfikacji budżetowej Gminy Cisek w 2014 roku	18
Tabela 6 Wartości wskaźników w gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego za lata 2012-2014	21
Tabela 7 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Gminie Cisek	23
Tabela 8 Liczba ludności Gminy Cisek (faktyczne miejsce zamieszkania) w zestawieniu z ludnością powiatu i województwa w latach 2005-2014.....	25
Tabela 9 Wskaźnik gęstości zaludnienia w l. 2005-2014 [osoby na km ²] – porównanie samorządów	27
Tabela 10 Sołectwa i ich liczba ludności w Gminie Cisek, 2015 r.	27
Tabela 11 Przyrost naturalny w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014	28
Tabela 12 Zameldowania i wymeldowania na terenie Gminy Cisek latach 2005-2014 [os.].....	28
Tabela 13 Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie	30
Tabela 14 Gospodarstwa rolne w Gminie Cisek, według grup obszarowych użytkowników rolnych.....	31
Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2014 roku w Gminie Cisek	33
Tabela 16 Podmioty gospodarki narodowej, według klas wielkości, działające na terenie Gminy Cisek, w latach 2006-2014	33
Tabela 17 Wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014	36
Tabela 18 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2010-2014.....	38
Tabela 19 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Cisek w latach 2010-2014	39
Tabela 20 Bezrobocie w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim we wrześniu 2015 roku	40
Tabela 21 Drogi publiczne przebiegające przez tereny Gminy Cisek.....	43
Tabela 22 Drogi gminne na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.....	43
Tabela 23 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach Gminy Cisek ogółem [%] w latach 2012-2014.....	44
Tabela 24 Dane dotyczące infrastruktury technicznej na terenie Gminy Cisek w latach 2010-2014	44
Tabela 25 Udział korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w 2014 r. [%].....	45

Tabela 26 Cele środowiskowe zdefiniowane w ramach Aktualizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Cisek na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016.	47
Tabela 27 Liczba budynków mieszkalnych w gminach wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014.....	48
Tabela 28 Zasoby mieszkaniowe gmin i miast powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2014 roku.....	49
Tabela 29 Dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Cisek w latach 2010-2014.....	50
Tabela 30 Przychodnie – opieka ambulatoryjna i apteki na terenie Gminy Cisek w latach 2010-2014 (stan w dniu 31.12).....	52
Tabela 31 Łóżka w szpitalach ogólnych, apteki ogólnodostępne i punkty apteczne w 2013 r.	52
Tabela 32 Liczba placówek przedszkolnych i dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim w roku szkolnym 2014/2015.....	54
Tabela 33 Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w latach 2010-2014.....	54
Tabela 34 Placówki szkolne w Gminie Cisek w 2016 roku.....	55
Tabela 35 Współczynnik skolaryzacji (netto i brutto) – szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Gminie Cisek w latach 2010-2014.....	55
Tabela 36 Wyniki końcowego sprawdzianu klas VI szkół podstawowych w Gminie Cisek w 2015 roku.....	56
Tabela 37 Wyniki egzaminu końcowego dla klas III gimnazjum w 2015 w Gminie Cisek.....	57
Tabela 38 Skala staninowa średnich wyników [w%] z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku.....	58
Tabela 39 biblioteki i filie oraz poziom czytelnictwa w gminach powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2014 roku.....	60
Tabela 40 Gospodarstwa agroturystyczne mieszczące się na terenie Gminy Cisek.....	62
Tabela 41 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Cisek (stan na 31 grudnia 2015 r.).....	63
Tabela 42 Dane dotyczące klubów sportowych (łącznie z Uczniowskimi Klubami Sportowymi) i kadry instruktorsko-trenerskiej działających na terenie Gminy Cisek w l. 2010-2014.	64
Tabela 43 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Cisek w 2015 roku.....	65
Tabela 44 Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku.....	66
Tabela 45 Udział niemieckiej mniejszości narodowej w liczbie mieszkańców gmin wiejskich powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego w 2011 roku.....	67
Tabela 46 Podział respondentów ze względu na płeć N=97.....	69
Tabela 47 Analiza SWOT Gminy Cisek.....	80
Tabela 48 Projekty kluczowe dla Gminy Cisek na lata 2016 -2025.....	94
Tabela 49 Cel strategiczny 1.....	95
Tabela 50 Cel strategiczny 2.....	96
Tabela 51 Cel strategiczny 3.....	98
Tabela 52 Cel strategiczny 4.....	99
Tabela 53 Cel strategiczny 5.....	100
Tabela 54 Cel strategiczny 6.....	101
Tabela 55 Zintegrowany wymiar Strategii.....	103
Tabela 56 System przyporządkowania zadań do celów strategicznych.....	111

Spis rysunków

Rysunek 1 Elementy Strategii, jako narzędzia planowania i zarządzania.....	6
Rysunek 2 Struktura Strategii Rozwoju Gminy Cisek.....	8
Rysunek 3 Podział administracyjny powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.....	10
Rysunek 4 Mapa Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego.....	12
Rysunek 5 Gmina Cisek – mapa poglądowa.....	13
Rysunek 6 Struktura głównych zasiewów w Gminie Cisek.....	31
Rysunek 7 Sieć dróg na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.....	41
Rysunek 8 System dróg Gminy Cisek - mapa poglądowa.....	42
Rysunek 9 Kluczowe problemy strategiczne Gminy Cisek.....	86
Rysunek 10 Domeny planowania strategicznego.....	88
Rysunek 11 Poziomy zarządzania Strategią.....	107
Rysunek 12 Działania upowszechniające dla Strategii Rozwoju.....	110